

Начало > Семейноправни въпроси и наследство > Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

Родителската отговорност включва всички права и задължения, свързани с децата и тяхното имущество. Въпреки че това понятие се различава в отделните страни от ЕС, то обикновено включва правата на попечителство и посещения. Ако сте международна двойка с едно или няколко деца, която е в процес на разделяне, ще трябва да се разберете по отношение на родителските права.

Откъде да започнем?

Какво представляват родителските права? Какво представлява правото на лични отношения с детето?

Докато родителите живеят заедно, те обикновено упражняват съвместно родителските права над своите деца. Ако обаче родителите се разведат или се разделят, те трябва да решат как ще упражняват тези права в бъдеще.

Родителите могат да решат, че детето ще живее последователно с един от двамата си родители или само с единия от тях. Във втория случай другият родител обикновено има право да посещава детето в определено време.

Родителските права обхващат и други права и задължения, свързани с възпитанието и отглеждането на детето, включително правото на грижа за детето и за неговото имущество. Родителските права обикновено се упражняват от родителите, но те могат да бъдат възложени на институция, на която детето е поверено.

Кой решава относно родителските права и правото на лични отношения с детето?

Родителите могат да се споразумеят по тези въпроси по взаимно съгласие. Ако родителите не успеят да постигнат съгласие, може да помогне медиатор или адвокат. За да намерите медиатор, щракнете на връзката в долната част на тази страница.

Ако родителите не могат да постигнат съгласие, може да се наложи да се обърнат към съда. Съдът може да реши да предостави упражняването на родителските права на двамата родители (съвместно упражняване) или на един от родителите (самостоятелно упражняване). Ако само единият родител упражнява родителските права, съдът може да реши да предостави на другия родител право на лични отношения с детето.

Ако става въпрос за международна двойка, правилата на ЕС определят кой съд е компетентен да разгледа делото. За да намерите кой е компетентният съд, щракнете на връзката в долната част на тази страница.

Основната цел е да се избегне двамата родители да сезират съда в собствената си държава и по един и същи случай да бъдат постановени две различни решения. Принципът е, че компетентен е съдът в страната по обичайното местопребиваване на детето.

Решението ще бъде ли изпълнено в другата страна от ЕС?

Съществува механизъм за признаване и изпълнение на решенията, който гарантира, че след постановяването му решението на съда се изпълнява и в другите страни от ЕС. Това улеснява лицата, на които са предоставени родителските права, да ги упражняват.

По-конкретно, решение относно правото на лични отношения с детето ще бъде признато в друга държава – членка на ЕС, без да се изисква минаването през специална процедура, като по този начин се улесняват отношенията между детето и двамата родители.

Кои правила на ЕС се прилагат?

Правилата, уреждащи спорове по презгранични дела между децата и техните родители, са част от [Регламент „Брюксел IIa“](#). Тези правила се прилагат по еднакъв начин за всички деца, без значение дали те са родени от брака или не. Регламент „Брюксел IIa“ е основополагащият инструмент на ЕС за съдебното сътрудничество по брачни дела и дела, свързани с родителската отговорност. Регламентът се прилага от 1 март 2005 г. във всички държави – членки на ЕС, с изключение на Дания.

Моля, изберете знаме, за да получите подробна информация за съответната страна.

Връзки по темата

[Намиране на медиатор](#)

[Намиране на компетентен съд](#)

[Прочетете брошурата](#)

Тази страница се поддържа от Европейската комисия. Информацията на тази страница не отразява задължително официалната позиция на Европейската комисия. Комисията не поема никаква отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. За да се запознаете с правилата относно авторското право за страниците на ЕС, моля прочетете правната информация.

Родителска отговорност - Белгия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителските права са правен механизъм за защита и представителство на деца, докато те навършат пълнолетие или докато станат независими. Правата обхващат както личността, така и имуществото на детето. Родителските права се уреждат от членове 371—387а и член 203 от Гражданския кодекс (*Code civil*).

Те се упражняват автоматично от законните родители на детето, т.е. от лицата, които по закон се считат за родители поради връзката на бащинство, майчинство или съвместно майчинство, произтичаща от кръвна връзка, осиновяване или по закон. Ако биологичните родители не са признати от закона за законните родители, те не са носители на родителските права.

Бащата и майката упражняват родителските права върху децата, докато те навършат пълнолетие (18 годишна възраст) или докато станат независими. Вземането на решения относно условията на живот, издръжката, здравето, надзора, образованието, обучението или развитието на детето е отговорност на родителите (член 203 от Гражданския кодекс).

Измежду различните правомощия във връзка с родителските права се прави разграничение между правата по отношение на личността на детето, управлението на имуществото на детето и определени прерогативи по отношение на родителските права. Правата по отношение на личността на детето могат да бъдат разделени допълнително на „упражняване на родителски права“, което включва „живеене“ с детето (т.е. полагане на грижи за детето, осъществяване на надзор над него и вземане на решения относно възпитанието, свързани с присъствието на детето при родителя) и правото на образование, което включва вземането на решения, свързани с издръжката, образованието и обучението на детето. По отношение на управлението на имуществото на детето се прави разграничение между правото на разпореждане с имуществото на детето и правото на законно използване на това имущество. Специални прерогативи са правомощията на родителите във връзка с брака, осиновяването и независимостта на детето.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителските права по отношение на личността на малолетно или непълнолетно дете се упражняват обикновено съвместно от всеки от двамата родители на детето. Независимо от това дали родителите живеят заедно или не и дали са сключили брак или не, в случай че е установено родството на детето с всеки родител, те (всеки от тях) упражняват съвместно различните прерогативи по отношение на родителските права (член 373 и член 374 от Гражданския кодекс).

Ако родството на детето с бащата или с майката не е установено или ако единият от тях е починал, липсва или е неспособен да изрази волята си, другият упражнява тези права самостоятелно.

В отношенията с трети (добросъвестни) лица се приема, че всеки родител, действащ самостоятелно при упражняването на родителските права, го прави със съгласието на другия родител (член 373 от Гражданския кодекс).

Ако родителите не могат да се споразумеят относно начина, по който да бъдат организирани условията на живот на детето, относно важни решения във връзка със здравето, образованието, обучението и свободното време на детето или относно религиозни или философски въпроси или ако някое споразумение между родителите е в противоречие с интересите на детето, семейният съд (*tribunal de la famille*) може да повери упражняването на родителските права само на единия от родителите.

В този случай съгласно установените договорености другият родител запазва 1) правото да упражнява надзор, т.е. правото да бъде информиран за положението на детето и да сезира компетентния семеен съд, ако счита, че другият родител не е действал в интерес на детето, и 2) правото на лични отношения. Такива лични отношения могат да бъдат отказани само поради много сериозни причини (член 374 от Гражданския кодекс).

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако няма баща или майка, които да упражняват родителските права, детето ще бъде поставено под попечителство или настойничество (член 375 от Гражданския кодекс).

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

По принцип раздялата или разводът на родителите не оказва влияние върху правилата относно упражняването на родителските права. Съгласно правната уредба родителските права се упражняват съвместно от двамата родители (вж. точка 2). Това означава, че всеки от тях упражнява и продължава да упражнява правомощията във връзка с родителските права и че нито един от тях не може да вземе самостоятелно решение, с което да попречи на другия родител да упражнява собствените си прерогативи. Следователно единият родител трябва да получи съгласието на другия родител, в противен случай не може да предприема действия. Въпреки това, например що се отнася до условията на живот на детето, решенията относно ежедневието, доброто възпитание и др. ще се вземат надлежно от родителя, с когото живее детето.

Родителите могат да постигнат съгласие относно условията за упражняване на родителските права, при условие че това е в интерес на детето.

В противен случай трябва да бъде сезиран семейният съд, който може да реши да възложи упражняването на родителските права само на единия родител (вж. точка 2).

При развод или раздяла трябва да се вземе решение по всички въпроси, свързани с условията на живот на детето, мястото, където детето да бъде вписано в регистъра на населението, както и условията за принос на родителите към издръжката, образованието и обучението на детето.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Родителите не трябва да се явяват пред семейния съд и могат да сключат частно споразумение, с което да решат въпроса за родителските права по отношение на детето. За да получат помощ във връзка с това, родителите могат да прибегнат по всяко време, включително в хода на производството, до акредитиран и надлежно обучен медиатор (адвокат, нотариус или друг акредитиран медиатор) (член 1730 от Съдебния кодекс (*Code judiciaire*)).

Ако родителите желаят да имат възможност при необходимост да прибегнат до принудително изпълнение на това решение, те трябва да отнесат споразумението до компетентния семеен съд, който ще провери дали то е в интерес на детето.

В случай на развод поради необратима промяна на брачната връзка (вж. информационния лист „Развод — Белгия“) родителите могат да поискат от семейния съд във всяка фаза на производството да одобри споразумението относно временните мерки, касаещи децата. Съдията може да откаже да одобри това споразумение, ако то противоречи на интересите на децата.

В случай на развод по взаимно съгласие (вж. информационния лист „Развод — Белгия“) страните трябва да посочат в споразуменията си преди развода мерките във връзка с родителските права (упражняване на родителски права, правото на лични отношения, управление на имуществото на детето) и договореностите относно приноса на всеки от родителите към издръжката, образованието, здравето, обучението и развитието на детето, както по време на бракоразводното дело, така и след него. Прокурорът предоставя становище и семейният съд може да отмени или да измени всички разпоредби, които противоречат на интересите на малолетните или непълнолетните деца. Семейният съд постановява развод и одобрява споразуменията по отношение на малолетни и непълнолетни деца.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Когато се подава молбата, съдебния секретар уведомява страните, че могат да прибегнат до медиация, помирение или всяка друга форма на разрешаване на спора по взаимно съгласие (член 1253б, параграф 1 от Съдебния кодекс). Освен това съдията може да предложи на страните да разгледат по всяко време възможността за помирение или медиация. Ако страните постигнат съгласие, съдията може да отложи делото, така че те могат да преценят дали е възможно да бъдат постигнати споразумения, дали медиацията може да им предложи решение или дали делото може да бъде отнесено към отдела за разрешаване на спорове по взаимно съгласие (член 1253б, параграф 3 от Съдебния кодекс).

Ако страните постигнат споразумение, съдът го одобрява, при условие че е ясно, че то не противоречи на интересите на детето (член 1253б, параграф 2 от Съдебния кодекс).

Всяка страна може също да предложи да се прибегне до медиация независимо от съдебните производства (член 1730 от Съдебния кодекс). Всяко споразумение, постигнато с помощта на акредитиран медиатор, също може да бъде одобрено съгласно горепосочените условия.

Накрая, страните винаги могат да се консултират с експерти (социални работници, психолози, детски психолози), за да получат информирано становище или да поискат да бъде назначен експерт в съденото производство. В тези производства прокурорът може да поиска от социалните служби информация за децата, а семейният съд ще вземе под внимание мнението на децата (член 1253б, параграф 6 от Съдебния кодекс).

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Ако родителите не са постигнали споразумение или са постигнали такова само частично или ако споразумението противоречи на интересите на детето, семейният съд постановява решение относно упражняването на родителските права, като взема предвид желанията, изразени от родителите и от детето, ако то е достатъчно голямо, както и ситуацията и обстоятелствата по делото. Въпросите, които могат да бъдат отправяни към съда, включват:

- съвместно или самостоятелно упражняване на родителските права (вж. точка 2);
- мястото, където детето ще бъде вписано първоначално в регистъра на населението (= местоживееене);
- условията за живот на детето (при липсата на споразумение и в случай на съвместно упражняване на родителски права е за предпочитане да има равнопоставеност по отношение на осигуряването на условия за живот на детето, ако поне единият от родителите поиска това. Ако това не е най-подходящото решение, може да бъде предвидено удължаване на времето за престой или други начини на организация. Семейният съд ще вземе предвид специфичните обстоятелства и интереси на детето и на родителите);
- делът от издръжката (в рамките на своите възможности всеки родител трябва да покрива разходите във връзка с условията на живот, издръжката, здравето, надзора, образованието, обучението и развитието на детето).

От семейния съд може също така да бъде поискано да постанови решение относно образованието и обучението на детето. Страните могат да отправят към съда и конкретни въпроси, като например поделение на ваканционни периоди между родителите, поделение на определени разходи, записване в училище и др. Това зависи от всеки отделен случай.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Фактът, че единият от родители упражнява сам родителските права, не означава, че той има *картбланш* да взема решенията относно детето. Под внимание трябва да бъдат взети споразуменията, постигнати по всеки конкретен случай. Освен това (вж. точка 2), другият родител запазва правото си да осъществява надзор над образованието на детето.

Преместване в друго жилище с детето, без да се уведоми другият родител, може да повлияе на условията на живот на детето, правото на лични отношения и др. В този случай страната, която не е била уведомена или която не е била съгласна, може да подаде молба до семейния съд (член 374 и член 387а от Гражданския кодекс) или при спешен случай и когато е абсолютно необходимо, до съдията, разглеждащ молбите за временни мерки (*juge des référés*) (член 584, параграф 4 от Съдебния кодекс).

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

(Вж. точка 2). Това означава, че всеки от тях упражнява и продължава да упражнява правомощията във връзка с родителските права (упражняване на родителски права върху детето, упражняване на правото на детето на образование, упражняване на правото на законно разпореждане със и използване на имуществото на детето) и че никой от родителите не може да взема самостоятелно решение, с което да попречи на другия родител да упражнява собствените си прерогативи. Следователно единият родител трябва да получи съгласието на другия родител, в противен случай не може да предприема действия. Въпреки това по отношение на „упражняването на родителските права“ върху детето например родителят, с когото живее детето, ще вземе надлежно решенията относно ежедневието, доброто възпитание и т.н. По отношение на (добросъвестни) трети лица се приема, че всеки родител, действащ самостоятелно във връзка с упражняването на родителските права, го прави със съгласието на другия родител (член 373 от Гражданския кодекс).

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Съгласно член 572а, параграф 4 от Съдебния кодекс семейният съд разглежда молби относно родителска отговорност, условия на живот или право на лични отношения във връзка с малолетни или непълнолетни деца. Документите, които трябва да бъдат приложени към молбата, зависят от предявения иск.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Някои дела, за чието разглеждане е компетентен семейният съд, като например дела относно родителските права, условията на живот или правото на лични отношения, се считат за спешни по закон и могат да бъдат заведени чрез молба *inter partes* (между страните), призовка или обща молба. По такива дела се постановява временно решение. Ако делото е заведено чрез призовка, срокът за провеждане на изслушването е най-малко два дни (вж. член 1035, параграф 2 от Съдебния кодекс). В други случаи първоначалното изслушване трябва да се проведе в рамките на най-много 15 дни от подаването на молбата в деловодството (член 1253б, параграф 4, точка 2 от Съдебния кодекс).

При всички дела, касаещи малолетни или непълнолетни деца, страните трябва да се явят лично не само по време на първоначалното изслушване, но и на изслушванията, по време на които се обсъждат въпроси, свързани с децата, както и при устните състезания (член 1253б,

параграф 2, алинея 1 и 2 от Съдебния кодекс). Освен това всяко малолетно или непълнолетно лице има правото да бъде изслушано във връзка със съответните въпроси относно родителските права, условията на живот и правото на лични отношения (член 1004, параграф 1, точка 1 от Съдебния кодекс).

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разносните по производството?

В това отношение се прилагат обичайните правила (вж. информационен лист „Правна помощ — Белгия“).

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

В случай на развод по взаимно съгласие, когато страните са се споразумели относно условията за упражняване на родителските права, когато прокурорът е изложил становището си и когато семейният съд е одобрил споразуменията и е постановил развод, не съществуват по принцип основания за подаване на жалба.

В други случаи решение относно родителските права може да бъде обжалвано в рамките на определен срок, който обикновено е един месец. Този срок започва да тече от връчването на решението или уведомяването за него (жалба срещу решение, постановено въз основа на едностранна молба). Понякога връчването на решение се забавя (напр. по искане на прокурора) с цел да бъде удължен срокът.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Семейният съд, който е постановил решението за графика, съгласно който детето живее с всеки от родителите, или който е потвърдил правото на лични отношения на родител или дори на трето лице, може да добави впоследствие към решението си изпълнителни мерки (член 387б, параграф 1, точка 1 от Гражданския кодекс). Съдът определя естеството на тези мерки и условията за тяхното прилагане, като взема предвид интересите на детето, и ако счита че е необходимо, назначава лица, които са упълномощени да помагат на съдения служител при изпълнението на решението. За да гарантира спазване на решението, семейният съд може да определи периодична имуществена санкция.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

От 1 март 2005 г. съгласно Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета, известен като „Брюксел II А“, всички решения, постановени в държава членка (освен Дания), засягащи родителската отговорност, се признават по принцип автоматично. Въпреки това, с изключение на решенията относно правото на лични отношения и връщане на отвлечено дете, изпълнението предполага, че до семейния съд е подадена молба за изпълнение, който ще се произнесе с временно решение.

Тази опростена процедура не се прилага обаче по отношение на решения, постановени преди тази дата по различни от бракоразводни дела. В този случай е за препоръчване да се следва обичайната процедура за признаване и изпълнение.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Всяко заинтересовано лице може да подаде молба до семейния съд за непризнаване на решение, което е постановено в чужбина. Семейният съд може да спре производството, ако въпросното решение се обжалва в държавата по произход.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

По принцип белгийските съдилища прилагат правото на държавата по обичайно местопребиваване на детето.

Правото на държавата, чийто гражданин е детето, се прилага обаче, ако правото по обичайно местопребиваване възпрепятства надлежната защита на личността и имуществото на детето. Белгийското право се прилага, когато е налице материална или законова невъзможност да се предприемат мерките, предвидени от въпросното чуждестранно право.

Последна актуализация: 28/06/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност - България

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Легалните термини, възприети в българското законодателство са „родителски права и задължения“ и „упражняване на родителски права“.

Понятието включва всички права и задължения на родителите по отношение на ненавършилите пълнолетие деца. Малолетни са децата на възраст до четиринадесет години, а децата на възраст от четиринадесет до осемнадесет години са непълнолетни деца. Родителски права се упражняват както по отношение на малолетни, така и по отношение на непълнолетни деца. При осиновяване между осиновения и неговите низходящи, от една страна, и осиновителя и неговите роднини - от друга, възникват права и задължения като между роднини по произход, а правата и задълженията между осиновения и неговите низходящи с роднините им по произход се прекратяват. С решението за прекратяване на брака с развод, съдът задължително се произнася по въпросите относно упражняването на родителските права, личните отношения и издръжката на децата, родени от брака, както и за ползването на семейното жилище, при което се взема предвид интересът на децата. Съдът решава на кого от съпрузите да се предостави упражняването на родителските права, определя мерките относно упражняването на тези права и относно личните отношения между децата и родителите и издръжката на децата. При определяне на родителя, на когото се предоставя упражняването на родителските права, съдът преценява всички обстоятелства с оглед интересите на децата, като изслушва родителите и децата, ако са навършили десет години.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Общото правило е родителските права да се упражняват от двамата родители заедно и поотделно. Изрично е уредено правото на бабата и дядото на контакти с детето. Ненавършилите пълнолетие деца са длъжни да живеят при родителите си, освен ако важни причини налагат да живеят другаде. При отклонение от това задължение, по искане на родителите, районният съд по местоживеенето им, след като изслуша детето, ако е навършило десет години, издава заповед за връщането му при родителите. Всеки от родителите може сам да представлява малолетните си деца и да дава съгласие за правните действия на непълнолетните си деца само в техен интерес. Отчуждаването на недвижими и движими вещи с изключение на плодовете и вещите, които подлежат на бързо разваляне, обременяването им с тежести и изобщо извършването на действия на разпореждане, които се отнасят до имущества на ненавършили пълнолетие деца, се допуска с разрешение от районния съд по местоживеенето само при нужда или очевидна тяхна полза. Дарение, отказ от права, даване на заем и обезпечаване на чужди задължения чрез залог, ипотека или поръчителство от ненавършили пълнолетие деца са нищожни.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Когато поведението на родителя представлява опасност за личността, възпитанието, здравето или имуществото на детето, районният съд служебно или по искане на другия родител или на прокурора взема съответни мерки в интерес на детето, като при нужда го настанява в подходящо място. Такива мерки се вземат и когато родителят поради продължителна физическа или душевна болест или поради продължително отсъствие или други обективни причини не е в състояние да упражнява родителските си права. В особено тежки случаи: когато без основателна причина трайно не полага грижи за детето и не дава издръжка; когато е оставил детето за отглеждане в специализирана институция и не го е потърсил в шестмесечен срок от деня, в който е трябвало да го вземе, родителят може да бъде лишен от родителски права. Производството за лишаване от родителски права се образува служебно от районния съд или по искане на другия родител или на прокурора. Във всички случаи на ограничаване или лишаване от родителски права съдът определя и мерките относно личните отношения между родителите и децата. При изменение на обстоятелствата или по молба на родителя, съдът може да възстанови родителските му права. Съдът съобщава служебно на общината по местожителството на родителя за съответно вписване на лишаването от родителски права или на последвалото им възстановяване, за да бъде назначен попечител - при непълнолетните деца или настойник – при малолетните деца. >По силата на съдебно решение, в производство по молба на дирекция „Социално подпомагане“ може да бъде настанено извън семейството си дете, чиито родители са починали, неизвестни, лишени от родителски права или чиито родителски права са ограничени или по обективна причина или без основателна причина трайно не полагат грижи за детето, което е жертва на насилие в семейството и съществува сериозна опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие. В социално заведение или в приемно семейство се настанява детето и в случаите по чл. 11 от Конвенцията за защита правата на детето от 1996 г.

Настаняването на дете в семейство на роднини или близки, както и настаняването на дете за отглеждане в приемно семейство или специализирана институция, се извършва от съда. До произнасяне на съда, дирекция "Социално подпомагане" по настоящия адрес на детето извършва временно настаняване по административен ред.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

При разногласие между родителите, които живеят заедно, по отношение на въпроси, свързани с упражняване на родителските права, спорът се решава от районния съд след изслушване на родителите и ако е необходимо, на детето. Решението може да се обжалва по общия ред.

Когато родителите не живеят заедно и не могат да постигнат съгласие при кого от тях да живеят децата им, спорът се решава от районния съд по местопребиваването на децата, след като бъдат изслушани, ако са навършили десет години. Решението може да се обжалва по общия ред.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Извънсъдебни споразумения по въпроси, свързани с предоставяне, упражняване на родителски права, режим на контакти на родителя, който не упражнява родителските права, могат да бъдат сключени между родителите, но не подлежат на принудително изпълнение. Независимо от наличието на извънсъдебно споразумение, всеки от родителите може да повдигне спор за предоставяне на упражняването на родителските права или за режим на контакти с детето пред съд, като съдът ще разреши спора за упражняването на родителските права занаяпред, независимо от наличието на извънсъдебно споразумение. Идентична е правната уредба на режима на контакти на детето с родителя, комуто не е предоставено упражняването на родителските права и който не живее с детето.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Съгласно Закона за медиацията, семейни спорове могат да бъдат предмет на медиация, но постигнатото споразумение в частта за родителските права подлежи на принудително изпълнение съгласно Гражданско процесуалния кодекс след изричното му одобряване от съда.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдът може да вземе решение по всеки въпрос, с който е сезиран, включително мястото на пребиваване на детето, определяне на родител, който ще упражнява родителските права, определяне на режим на контакти на детето с другия родител, правата за посещение/достъп на родителите, задължението за изплащане на издръжка на детето, изборът на училище за детето, името на детето и т.н. Виж. Въпрос №3 и 4.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

По принцип родителят, който упражнява родителските права, взема решения, засягащи ежедневието на детето, вкл. например да реши кое училище ще посещава детето. Съществуват и действия, при които е необходимо съгласието на двамата родители, напр. издаване на документи за самоличност на детето, напускане на страната, независимо от продължителността и целта на напускането, вкл. с туристическа цел.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Когато родителите не живеят заедно, съдът е задължен да определи един от двамата родители, който ще упражнява родителските права, както и в същото решение да определи режим на контакти с другия родител. Независимо от горното, няма ограничения при съдебна спогодба родителите да определят по –широк от възприетия от практиката режим на контакт на детето с другия родител. Възприетата практика на съдилищата, приета и от страните по брачни дела, е определяне на режим на контакти в два или повече почивни дни през месеца и определен брой седмици през ваканцията на детето.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Компетентен е районният съд по местожителството на ответника. Когато искът е съединен с иск за издръжка на детето, ищецът може да предяви претенцията и пред съда по собственото си местожителство.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Производството по молбите за спорове за упражняване на родителски права се разглежда по общия ред. Когато въпросът се разглежда в рамките на висящ иск процес за развод, родителите могат да поискат от съда да постанови привременни мерки по отношение на детето за упражняване на родителски права и режима на контакти с другия родител.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Страните по делото могат да получат правна помощ при общите условия за предоставяне на правна помощ, уредени в Закона за правната помощ.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Решението, постановено от районния съд, подлежи на въззивно обжалване по общия ред, пред окръжен съд, в двуседмичен срок от получаване на преписа от решението от страната.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Влезлите в сила решения на съда подлежат на принудително изпълнение при условията и по реда на Гражданско процесуалния кодекс. По отношение на задълженията за извършване на определено незаместимо действие или бездействие, както и по отношение на задължението за предаване на дете съществуват изрични разпоредби. Принудителното изпълнение се осъществява от държавен или частен съдебен изпълнител по избор на взыскателя.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Прилага се Регламент №2201/2003 на Съвета на ЕО относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и дела свързани с родителска отговорност, както и разпоредбата на чл.621 от Гражданско процесуалния кодекс (в сила от 24.07.2007год.).

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Прилага се Регламент №2201/2003 на Съвета на ЕО относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и дела свързани с родителска отговорност – чл.622 от Гражданско процесуалния кодекс (в сила от 24.07.2007год.) Родово компетентен е окръжният съд по местожителството на насрещната страна, а ако последната няма постоянен адрес на територията на Република България - по местожителството на заинтересованата страна, а когато и заинтересованата страна няма местожителство в Република България - пред Софийски градски съд. Молбата за признаване и допускане на изпълнение на решение на чуждестранен съд или на друг чуждестранен орган за упражняване на родителски права и за възстановяване упражняването на родителски права при неправомерно прехвърляне на дете, основаваща се на Европейската конвенция за признаване и изпълнение на решения за упражняване на родителски права и възстановяване упражняването на родителските права от 1980 г., съставена в Люксембург на 20 май 1980г. (ратифицирана със закон - ДВ, бр.21 от 2003г.) (ДВ, бр.104 от 2003г.), наричана по-нататък "Люксембургската конвенция", се разглеждат от Софийския градски съд в открито заседание, в което участват Министерството на правосъдието или молителя, страните по чуждестранното решение и прокурор. Съдът изслушва детето след становище от дирекция "Социално подпомагане" към общината по настоящия адрес на детето. Производството за признаване и допускане на изпълнение на чуждестранно решение се спира, когато : в български съд има висящо производство по съществото на спора, което е започнало след производството в държавата, където е постановено решението, чието признаване и/или допускане на изпълнение се иска. Горното се прилага и в случаите , когато друго решение относно упражняване на родителските права е предмет на производство по признаване и/или допускане на изпълнението му пред българските съдилища, като се уведомява незабавно съответния съд, който е длъжен да се произнесе в едномесечен срок от уведомяването. Съдът се произнася с решение в едномесечен срок от постъпването на молбата, което подлежи на обжалване пред Софийския апелативен съд, чието решение е окончателно. По същия ред се разглеждат молбите за признаване и допускане на изпълнение на решение за упражняване на родителските права, постановено след прехвърлянето на детето, ако с решението това прехвърляне е обявено за неправомерно. Признаването и изпълнението на решение на друга държава - страна по Люксембургската конвенция, се отказва в случаите по чл. 8 и чл.9, когато са налице предпоставките по чл. 10, ал. 1 от конвенцията, и се допуска само и доколкото то е изпълняемо в държавата, където е постановено. Същата процедура се прилага съответно и по отношение на Конвенцията за защита правата на детето от 1996 г. относно признаването и изпълнението на решения на чуждестранни съдилища и на други чуждестранни органи.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Отношенията между родители и деца се уреждат от правото на държавата, в която е тяхното общо обичайно местопребиваване. Ако родителите и детето нямат общо обичайно местопребиваване, отношенията между тях се уреждат от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на детето, или от неговото отечествено право, ако то е по-благоприятно за него. Учредяването и прекратяването на настойничеството и попечителството се уреждат от правото на държавата, в която лицето, което се поставя под настойничество или попечителство, има своето обичайно местопребиваване. Отношенията между лицето, поставено под настойничество или попечителство, и настойника или попечителя се уреждат от правото, което е било приложено при поставянето под настойничество или попечителство.

Последна актуализация: 01/07/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност - Чешка република

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Терминът „родителска отговорност“ е заложен в Гражданския кодекс (Закон № 89/2012). Този термин обхваща следната съвкупност от права и задължения на родителите:

грижи за детето, в частност грижите за неговото здраве и физическо, емоционално, интелектуално и нравствено развитие, защита на детето, поддържане на личен контакт с детето, осигуряване на неговото отглеждане и образование, определяне на неговото местожителство, представителство на детето и управление на неговото имущество.

Родителската отговорност започва с раждането на детето и приключва, когато детето придобие пълна дееспособност. Продължителността и обхватът на родителската отговорност могат да бъдат променени само от съда. Родителите упражняват родителската отговорност в интерес на детето. Преди да вземат решение, което ще окаже влияние върху интересите на детето, родителите го информират за всичко, което трябва да знае, за да може то да си състави собствено мнение по дадения въпрос и да го съобщи на своите родители. Това не се отнася за случаите, когато детето не е в състояние да възприеме правилно информацията, не може да си състави мнение или да уведоми своите родители за мнението си. Родителите обръщат специално внимание на мнението на детето и се съобразяват с него, когато вземат дадено решение. Родителите упражняват родителската отговорност по отношение на личността на детето по начин и в степен, съответстващи на нивото на развитие на детето. Когато родителите вземат решение относно образованието или трудовата дейност на детето, те вземат предвид неговото мнение, способности и дарби. До момента, в който детето стане дееспособно, родителите имат право да го напътстват като използват образователни мерки, които са подходящи за неговите формиращи се способности, в това число като прилагат ограничения, насочени към опазване на нравствеността, здравето и правата

на детето, както и правата на други лица и обществения ред. Детето трябва да приема тези мерки. Допуска се използването на образователни мерки само във форма и обхват, които са подходящи според обстоятелствата, не застрашават здравето на детето или неговото развитие и не засягат човешкото достойнство на детето.

Приема се, че всички ненавършили пълнолетие лица, които не са придобили пълна дееспособност, могат да извършват правни действия, присъщи на интелектуалната и волевата зрялост на непълнолетни лица на тяхната възраст. Родителите имат задължението и правото да представляват детето при правни действия, за чието извършване детето не е дееспособно. Родителите представляват детето съвместно, но всеки от тях може да действа самостоятелно. Ако единият от родителите действа самостоятелно по въпрос, касаещ детето, спрямо трето добросъвестно лице, се приема, че той действа със съгласието на другия родител. Родител не може да представлява дете, ако това може да доведе до конфликт на интереси между него и детето или между деца на същите родители. В такъв случай съдът назначава представител на детето. Ако родителите не могат да постигнат съгласие кой от тях да представлява детето в съдебно производство, съдът определя — по молба на единия родител — кой от родителите да извършва правни действия от името на детето и по какъв начин.

Родителите имат задължението и правото да управляват имуществото на детето, по-специално да го стопанисват с дължимата грижа. Те трябва надлежно да боравят със средствата, които може да бъдат сметнати за ненужни при покриване на разходи, свързани с имуществото на детето. По време на съдебно производство, което се отнася до определени части от имуществото на детето, родителите действат като негови представители. Родител не може да представлява дете, ако това може да доведе до конфликт на интереси между него и детето или между деца на същите родители. В такъв случай съдът назначава представител на детето. Ако родител наруши задължението да стопанисва имуществото на детето с дължимата грижа, обезщетяването на детето за претърпените вреди се осъществява от родителите по правилата на солидарната отговорност. Когато родителите не постигнат съгласие по съществено важни въпроси, касаещи управлението на имуществото на детето, съдът взема решение по тези въпроси по молба на единия от родителите. Родителите трябва да получат одобрението на съда, за да извършат правни действия, които се отнасят до съществуващо или бъдещо имущество на детето или до отделни части от такова имущество, освен ако тези действия не се отнасят до текущи въпроси или до въпроси, които, макар и да се извънредни, са свързани с имущество с пренебрежимо ниска стойност.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителската отговорност е задължение на двамата родители. Всеки родител носи тази отговорност, освен ако той е бил лишен от нея. Няма значение дали родителите на детето имат брак или не и дали детето е родено в брака или извън брака.

Родителите упражняват родителската отговорност по взаимно съгласие. Ако забавянето при вземане на решение по въпрос, касаещ детето, носи евентуална опасност, единият от родителите има право да вземе решението или да даде своето съгласие самостоятелно. Той обаче трябва незабавно да уведоми другия родител за положението. Ако единият от родителите действа самостоятелно по въпрос, касаещ детето, спрямо трето добросъвестно лице, се приема, че той действа със съгласието на другия родител. Когато родителите не постигнат съгласие по въпрос, който е важен за детето, по-специално по отношение на неговите интереси, съдът се произнася по молба на единия родител. Това важи също така в случай, когато единият родител е изключил другия родител от вземането на решения относно важен за детето въпрос. За важни въпроси се считат по-специално определянето на местожителството и изборът на образование или трудова дейност за детето, но не и обичайни медицински или подобни процедури.

Упражняването на родителската отговорност може да бъде спряно по разпореждане на съда, ако родителите са възпрепятствани да упражняват своята родителска отговорност поради сериозно обстоятелство и може да се приеме, че това е необходимо в интерес на детето. Когато родител не упражнява надлежно своята родителска отговорност и интересът на детето го налага, съдът може да ограничи неговата родителска отговорност или да ограничи нейното упражняване, като едновременно с това определи обхвата на ограничението. Когато родител злоупотребява с родителската си отговорност или с нейното упражняване и/или сериозно пренебрегва своята родителска отговорност или нейното упражняване, съдът може да го лиши от родителска отговорност. Ако родител извърши умишлено престъпление срещу своето дете или ако родител използва своето дете — което не носи наказателна отговорност — за извършване на престъпление, съдът преценява по-специално дали има основания за лишаване на родителя от неговата родителска отговорност.

Ако единият от родителите е починал или е неизвестен или ако единият от родителите не упражнява родителска отговорност или упражняването на родителска отговорност е спряно, другият родител упражнява родителската отговорност. Това важи също така при наложено ограничение на единия от родителите по отношение на родителската отговорност или нейното упражняване. Ако нито един от родителите не носи пълна родителска отговорност, ако упражняването на родителска отговорност от двамата родители е спряно и/или ако родителската отговорност на родителите е засегната по един от посочените начини, но за всеки родител по различен начин, съдът назначава настойник на детето, който има задълженията и правата на родителите или упражнява тези задължения или права вместо родителите. Ако родителската отговорност е ограничена или нейното упражняване е ограничено, съдът назначава особен представител на детето.

Ако детето е осиновено, правата и задълженията, произтичащи от родителската отговорност, се прехвърлят на осиновителя в момента на влизане в сила на съдебното решение.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако съдът реши да постави родител под ограничено запрещение, той се произнася така също по отношение на неговата родителска отговорност. Спира се упражняването на родителска отговорност от ненавършило пълнолетие лице, което е родител, но въз основа на декларация или брак все още не е придобило пълна дееспособност, докато той/тя придобие пълна дееспособност. Това не се прилага във връзка с упражняването на задълженията и правата, свързани с полагането на грижи за детето, освен ако съдът не прецени по отношение на личността на родителя, че упражняването на това задължение или право трябва да бъде спряно, докато родителят придобие пълна дееспособност. Упражняването на родителска отговорност от родител, поставен под ограничено запрещение в тази област, се спира за срока на ограничението, освен ако съдът реши, че родителят — с оглед на неговата/нейната личност — ще продължи да упражнява задължението и правото на полагане на грижи за детето и на лични отношения с детето.

В отсъствието на двамата родители, които трябва да упражняват пълна родителска отговорност по отношение на своето дете, съдът определя настойник на детето. По същество спрямо детето настойникът има всички задължения и права на негов родител, без обаче да има задължението за издръжка за детето. В изключителни случаи може да бъде определен различен обхват на задълженията и правата, като се вземе предвид личността на настойника или положението на детето, както и причината, поради която родителите нямат всички задължения и права. Настойникът трябва да има пълна дееспособност и начинът му на живот трябва да гарантира, че той/тя може надлежно да изпълнява тези функции. За ролята на настойник съдът може да определи така също две лица, които по правило са семейна двойка. Ако това не противоречи на интересите на детето, съдът определя за настойник лицето, посочено от единия родител. В противен случай съдът определя за настойник роднина или лице, което е близко на детето или неговото семейство, освен ако някой от родителите изрично не изключи въпросното лице. Ако няма такова лице, съдът определя за настойник друго подходящо лице. Ако за настойник на детето не може да бъде определено физическо лице, съдът определя

орган за социална и правна закрила на деца, докато определи друг настойник на детето или докато някой настойник приеме да изпълнява тези функции. Настойникът подлежи на надзор от страна на съда. Той/тя съставя опис на имуществото както в началото, така и в края на периода, през който изпълнява функциите. Той/тя редовно представя доклади пред съда относно детето, неговото развитие и отчети за управлението на имуществото. Всяко решение на настойника, освен за действия по обичайни въпроси, трябва да бъдат одобрявани от съда.

Друга възможност е детето да бъде настанено в приемно семейство. Приемните грижи представляват лични грижи за детето на друго лице. Тези грижи обаче не включват приемане на детето на друго лице като свое, както е случаят с осиновяването. През периода, през който отглежда детето, приемният родител упражнява в разумен обхват задълженията и правата на родителите. Той/тя е задължен/а и има право да взема решения само по въпроси, касаещи ежедневието на детето, да представлява детето по тези дела и да управлява неговото имущество. Той/тя трябва да уведомява родителите на детето по важни за него/нея въпроси. Когато обстоятелствата налагат това, съдът определя допълнителни задължения и права на приемния родител. Родителите на детето запазват своите задължения и права, произтичащи от родителската отговорност, в това число правото на лични отношения, редовен контакт и правото на информация относно детето, с изключение на задълженията и правата, които по закон са присъдени на приемния родител, освен ако съдът реши друго по причини, заслужаващи специално внимание. Приемният родител няма задължение за издръжка на детето.

Приемният родител трябва да осигури подходящи грижи, да е с местожителство в Чешката република и да е съгласен с възложените приемни грижи за детето. По правило той/тя е роднина, но може също така да бъде друго лице, което има споразумение с органа за социална и правна закрила на деца за осигуряване на приемни грижи (за тази цел в окръжния съд се съхраняват данни за кандидати, които са подходящи да станат приемни родители). Съдът може да настани дете в приемно семейство както за определен период от време (например докато родителят се намира в лечебно заведение), така и за неопределен период от време. По такъв начин приемното семейство може да бъде решение при някаква криза в семейството или да осигури грижи за детето в алтернативна семейна среда. С цел да се намали броят на децата, които биват настанени в институции или домове от институционален тип, на приемните грижи се дава предимство пред институционалните. Приемният родител получава от държавата средства за приемните грижи (например издръжка за покриване на нуждите на детето, обезщетение при приключване на приемните грижи, възнаграждение за приемен родител и т.н.)

В Гражданския кодекс е регламентиран също така институтът на „упражняване на родителски права“ от друго лице по отношение на дете, в случай че никой от родителите или настойникът не може лично да се грижи за детето. Това упражняване на родителски права не е алтернатива на приемните грижи или грижите, които трябва да предхождат осиновяването. Този вид грижа има предимство пред институционалните грижи за детето. Лицето, което полага грижи, трябва да обезпечи подходящи грижи, да бъде с местожителство в Чешката република и да е съгласно с поставянето на детето под неговите лични грижи. Задълженията и правата на полагащото грижи лице се определят от съда, а при липса на съдебно разпореждане се прилага съответно законодателството за приемните грижи.

Що се отнася до уреждането на делата на детето, освен по въпроси за гражданското състояние, родителите, в качеството си на законни представители, могат да подпишат споразумение за представителство от лице с експертни познания или например представителство от друго подходящо лице. Ако детето подпише споразумение за представителство, това не засяга законното представителство на детето от страна на родителите. Ако законните представители и представителите по споразумението не могат да постигнат съгласие, съдът се произнася съобразно интересите на детето.

Ако отглеждането на детето или неговото физическо, интелектуално или психично състояние и/или неговото правилно развитие са застрашени или нарушени до такава степен, че са в противоречие с интересите на детето, и/или в случай на сериозни причини, поради които родителите не могат да осигурят неговото отглеждане, като необходима мярка съдът може да разпорежи институционални грижи. По-специално тази мярка се предприема в случаи, когато предходните мерки не са довели до решаване на проблемите. В хода на такъв случай съдът винаги разглежда дали е подходящо да се предпочете детето да бъде поверено на грижите на физическо лице. Настаняването под институционални грижи може да бъде разпоредено най-много за период от три години, като периодът може да бъде удължаван (многократно), ако причините, поради които институционалните грижи са разпоредени, не са отпаднали (винаги най-много за три години). Ако причините, поради които институционалните грижи са разпоредени, вече не съществуват или ако е възможно за детето да бъдат осигурени друг вид грижи, съдът незабавно прекратява институционалните грижи и едновременно с това решава на кого следва да бъде поверено детето в зависимост от обстоятелствата.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Решението относно грижите за детето е задължително условие при допускане на развод между неговите родители. Когато се взема решението, съдът отчита интересите на детето. Съдът се отклонява от взаимното съгласие на родителите само ако това е необходимо с оглед на интересите на детето. Съдът може да определи детето да живее под на грижите на единия от родителите при споделено упражняване на родителските права или при съвместно упражняване на родителските права. Съдът може също така да настани детето под грижите на друго лице, различно от неговите родители, ако това е необходимо с оглед на неговите интереси. Съдът взема предвид както личността на детето, по-специално неговите дарби и способности във връзка с възможностите за развитие, и стандарта на живот на неговите родители, така също и емоционалната ориентация и среда на детето, възможностите на всеки родител да осигури неговото отглеждане, настоящата и очакваната стабилност на образователната среда, в която детето трябва да живее, и емоционалната привързаност на детето към неговите братя и сестри, баби и дядовци или други роднини и лица без родствена връзка. Съдът винаги взема предвид кой от родителите се е грижил за детето по подходящ начин до момента и с нужното внимание е осигурявал неговото емоционално, интелектуално и нравствено възпитание, както и кой родител предлага по-добри възможности за здравословното и успешно развитие на детето. Съдът отчита така също правото на детето да получава грижи от двамата родители и да поддържа редовни лични отношения с родителя, при когото няма да бъде настанено, отделя внимание на правото на редовно получаване на информация за детето от този родител. Съдът разглежда също така възможностите на родителя да постигне съгласие с другия родител относно отглеждането на детето. Съдът може да реши също така да одобри споразумение между родителите освен ако е ясно, че уговореният начин на упражняване на родителската отговорност не отговаря на интересите на детето.

Ако родителите на ненавършило пълнолетие дете, което не е напълно дееспособно, не живеят заедно и ако те не могат да постигнат съгласие по уреждането на грижите за това дете, съдът се произнася по въпроса без да се подава молба. При вземането на решение относно грижите за детето съдът следва аналогични правила като в случай на развод на неговите родители.

Родителят, на чиито грижи е поверено детето, и другият родител заедно решават как да бъде уреден режимът на лични отношения с детето за родителя, на когото не са поверени грижите за детето. Ако родителите не могат да постигнат съгласие или ако това е необходимо с оглед на интересите при отглеждането на детето и взаимоотношенията в семейството, режимът на лични отношения между родителя и детето се определя от съда. В обосновани случаи съдът може да определи и мястото на осъществяване на личните отношения между родителя и детето. Ако това е необходимо с оглед на интересите на детето, съдът ограничава правото на родителя на лични отношения с детето и/или забранява такива отношения.

Ако обстоятелствата се променят, съдът изменя решението относно упражняването на задълженията и правата, произтичащи от родителската отговорност, дори без да е подадена молба.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

В случай на развод между родителите, в споразумението между тях относно начина на упражняване на родителската отговорност трябва да бъде уредено как всеки от родителите ще се грижи за детето след развода. Във въпросното споразумение родителите могат да уредят също така режима на лични отношения между родителите и детето. Това споразумение трябва да бъде одобрено от съда. Съдът одобрява споразумението между родителите, освен ако стане ясно, че уговореният начин на упражняване на родителската отговорност не отговаря на интересите на детето. Същото се отнася до споразумението между родителите на детето, когато те не живеят заедно.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

С оглед на защитата на интересите на детето, съдът — в рамките на производство относно грижите за ненавършило пълнолетие дете — насочва родителите към постигането на помирително решение. Съдът може да задължи родителите да участват в извънсъдебни срещи за помирение или медиация или семейна терапия за период от най-много 3 месеца или да наложи задължителното им участие в срещи със специалист по детска психология.

Наред с това може да се използват услугите на т.нар. центрове за брачни и семейни консултации, където квалифицирани психолози и социални работници оказват помощ.

Освен това органът за социална и правна закрила на деца може да убеди или да образова даден родител, който не зачита правата на детето, или другия родител (например да се полагат грижи, да има редовни лични отношения) относно аспекти на законодателството или последиците от неговото поведение. Органът за социална и правна закрила на деца може също така да наложи задължение на родителите да използват специалист консултант, ако те не могат да решат своите проблеми, свързани с отглеждането на детето, без специализирана помощ, по-специално при спорове за изменението на правата за отглеждането на детето или режима на лични отношения с него.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

При спазване на определените условия и по искане на родителите съдът може да се произнесе по-специално по следните въпроси, касаещи отношенията между родители и деца:

- а) права по въпроси от лично естество (например правото да се определи името и фамилията на детето или правото да се даде съгласие за осиновяване на детето);
- б) грижи за детето и регламентиране на личните отношения с детето;
- в) алтернативни форми на грижи за детето (например настойничество, упражняване на родителските права от друго лице, приемни грижи, институционални грижи);
- г) задължения за издръжка;
- д) представителство и управление на имуществото на детето, даване на съгласие детето да извършва правни действия;
- е) по въпроси, които са важни за детето, когато родителите не могат да постигнат съгласие (за важни въпроси се считат по-специално определяне на местожителството и изборът на образование или трудова дейност на детето, а не обичайни медицински или подобни процедури). Най-често съдът се произнася на кого да бъде поверено детето и евентуално относно определянето на режима на лични отношения и относно издръжката.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Грижите за детето са само част от задълженията и правата, които родителската отговорност включва. Когато родителят, на когото не са поверени грижите за детето, не е лишен от родителска отговорност и тя не е ограничена или упражняването ѝ не е спряно, той/тя все пак я упражнява във връзка с останалите аспекти на родителската отговорност и не губи правото да взема решения по важни въпроси, касаещи детето. Родителската отговорност се упражнява от родителите по взаимно съгласие и съобразно интереса на детето. Ако има опасност да не се стигне до взаимно решение в хода на процеса по вземане на решение по даден въпрос, касаещ детето, единият от родителите може да вземе решението или да даде своето съгласие самостоятелно. Той/тя обаче трябва незабавно да уведоми другия родител за положението.

Съдът се произнася по молба на единия родител, когато родителите не постигнат съгласие по даден въпрос, който е важен за детето, по-специално за неговите интереси. Това важи също, когато в процеса на вземане на решение по важен за детето въпрос единият родител е изключен от другия родител. Също по молба на единия родител съдът се произнася, ако родителите не могат да постигнат споразумение кой от тях да представлява детето в съдебно производство или по важни въпроси, касаещи управлението на имуществото на детето. Родителите трябва да се уведомяват взаимно по всички важни въпроси, касаещи детето и неговите интереси.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

В Гражданския кодекс се прави разлика между поставянето на детето под грижите на единия от неговите родители, при условията на споделено упражняване на родителските права или на съвместно упражняване на родителските права, или под грижите на лице, различно от неговите родители. Когато съдът решава на кого да възложи грижите за детето, той взема решение, което отговаря на интересите на детето. Съдът може да се откаже да разпорежи споделено или съвместно упражняване на родителски права, ако родителите успяват да общуват и да си сътрудничат.

Съвместно упражняване на родителските права (съвместно отглеждане)

Тази форма на регламентиране на грижите за детето означава, че не е постановено конкретно решение детето да бъде поверено на грижите на единия от родителите. На практика това означава, че при съвместното упражняване на родителските права единият родител може например да обезпечава образователните потребности на детето, а другият — неговите спортни дейности и/или единият родител се съсредоточава върху езиковото обучение на детето, докато другият родител се съсредоточава върху други извънучебни дейности на детето. Двамата родители съвместно обезпечават здравните грижи и материалните потребности на детето (например готвене, почистване, облекло и т.н.). Ако бъде възложено съвместно упражняване на родителските права по отношение на детето, родителите трябва да са съгласни с това.

Споделено упражняване на родителските права (периодично редуване при отглеждането)

Споделено упражняване на родителските права означава, че е определено детето да живее под грижите на всеки един от родителите, които се редуват през точно определен период от време. Съдът определя също така правата и задълженията, които се упражняват през тези периоди.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искаме да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

Молбата, свързана с родителски задължения и права, трябва да бъде отправена до компетентния районен съд по местожителството на детето (в Прага — районен съд, в Бърно — Общинския съд), а, ако той/тя няма постоянен адрес, тогава до компетентния районен съд по неговото местопребиваване. Съдът може да се произнася по въпроси, касаещи ненавършили пълнолетие деца, така също без да е подадена молба.

Информацията, която молбата трябва да съдържа, зависи от нейния вид. Винаги обаче трябва да бъде указано името, фамилията и адреса на страните или идентификационните номера по дата на раждане на страните и техните представители, описание на основните факти, посочване на доказателствата, на които се позовава ищецът. От молбата трябва да става ясно какво иска ищецът и до кой съд е отправена тя.

Към молбата трябва да бъдат приложени всички важни документи, свързани с разглеждания въпрос, като например удостоверение за раждане, удостоверение за брак, всички предходни съдебни решения, свързани с детето, и т.н. Предложението трябва да бъде представено на хартиен носител в нужния брой екземпляри, така че да може един екземпляр да остане в съда и всяка страна да получи по един, ако е необходимо.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Съдът може да образува производство по въпроси, касаещи грижите за ненавършило пълнолетие дете, дори ако не е подадена молба.

Дори преди да се произнесе по същество по делото, съдът може с временна мярка да наложи на определена страна в производството да плаща основна издръжка и/или да повери детето на грижите на единия от родителите или на лице, определено от съда, ако това е необходимо за временното регламентиране на отношенията между страните или ако са налице опасения, че изпълнението на съдебното решение е застрашено. Временни мерки обикновено се постановяват в отговор на съответна молба. Щом обаче е възможно без подаване на молба да се образува производство по съществото на спора (следователно и съдебно производство във връзка с полагането на грижи за ненавършило пълнолетие дете), тогава и временни мерки също може да бъдат постановени без подаване на молба. Компетентният съд за производството по дадения въпрос отговаря за постановяването на временни мерки, освен ако в закона е предвидено друго. Молбата за временна мярка трябва да съдържа необходимата информация по член 42, параграф 4 и член 75 от Гражданския процесуален кодекс (Закон № 99/1963, с измененията), което означава по-специално: информацията относно съда, до който е отправена молбата, кой отправя молбата и какъв е нейният предмет, т.е. описание на фактите, които обосновават предложението за временна мярка, какво се цели с молбата, т.е. каква временна мярка иска ищецът, обяснение на обстоятелството, че временната мярка е необходима за временното регламентиране на отношенията между страните или че съществуват опасения, че изпълнението на съдебното решение е застрашено, както и указване на датата, на която е била изготвена молбата, и подпис на ищеца или на неговия представител. Към молбата трябва да бъдат приложени документите, на които се позовава ищецът. Обикновено, що се отнася до временни мерки, с оглед обезпечаването на обезщетение за вреди или други загуби, които биха настъпили вследствие на временната мярка, най-късно в деня, в който ищецът е подал молбата за временна мярка, той трябва да депозира гаранция в определения размер. Когато обаче се касае за временна мярка по въпрос за издръжка или временна мярка, която може да бъде наложена от съда дори без да е подадена молба, депозиране на гаранция не се изисква. По временните мерки съдът се произнася незабавно. Ако няма опасност от неизпълнение, съдът може да се произнесе по молбата за временни мерки в срок до 7 дни след подаването му. Съдът се произнася без изслушване на страните. Когато постановява временни мерки, съдът изисква от ищеца да представи на съда молба за образуване на производство в рамките на срок, който му е наложен. Съдът може да определи също така временната мярка да важи само за определен период от време.

В Закона за специалните съдебни производства (Закон № 292/2013, с измененията) са предвидени специални временни мерки за случаите, когато ненавършило пълнолетие дете се намира в положение, в което няма кой да полага надлежните грижи за него, независимо от това дали има или няма лице, което има право да се грижи за детето, или дали животът на детето, неговото нормално развитие или друг важен интерес е сериозно застрашен или е бил нарушен. В такъв случай съдът — чрез временни мерки, които той може да наложи само по искане от орган за социална и правна закрила на деца — регламентира отношенията на детето за съществен период от време, като нарежда детето да бъде настанено в подходяща среда, посочена в решението. На базата на такива временни мерки е възможно дете да бъде настанено за приемни грижи за определен период от време, през който родителят не може да се грижи за детето поради сериозни причини, или след изтичане на срока детето може да бъде настанено за полагане на грижи преди осиновяване, ако родителите са дали съгласие за осиновяване, или да бъде решено, че за осиновяването не е необходимо съгласието на родителите. Съдът се произнася незабавно по молба за временни мерки и най-късно до 24 часа от подаването на молбата. Решението подлежи на незабавно изпълнение след постановяването му, като по отношение на изпълнението му съдът си сътрудничи със съответните публични органи.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Съгласно Закона за съдебните такси (Закон № 549/1991, с измененията) съдебните производства, свързани с назначаване на особен представител и действия на съда по защита на интересите на ненавършили пълнолетие деца са освободени от такси. Това означава, че когато ищецът подава молба във връзка с родителски задължения и права, не е длъжен да плаща съдебни такси.

При определени условия е възможно да бъде назначен процесуален представител безплатно или с намален хонорар. Съдът назначава представител при поискване от страна, по отношение на която може да се очаква, че съдът ще постанови пълно или частично освобождаване от съдебни такси, ако това е необходимо например за защитата на нейните интереси. Адвокат се назначава, ако е нужно интересите на дадена страна да бъдат защитени. Назначаването на представител трябва да бъде обосновано от положението на страната (на практика това може да бъде влошено финансово състояние или влошено социално положение, като обаче винаги трябва да се вземат предвид конкретните обстоятелства по случая) и упражняването или защитата на правата не трябва да са произволни или явно неуспешни.

Достъпът до правна помощ за съдебни производства в държава — членка на Европейския съюз, в които страна е физическо лице с местожителство в друга държава членка, е уреден в Закона за предоставяне на правна помощ по трансгранични спорове в рамките на Европейския съюз (Закон № 629/2004, с измененията). Въпросната помощ е предвидена за правни действия във фазите на съдебен процес и принудителното изпълнение.

В Закона за юридическите професии (Закон № 85/1996, с измененията) са определени условията, при които е възможно да бъде поискано безплатно назначаване на адвокат направо от Чешката адвокатска колегия.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, възможно е да се обжалва решение за родителска отговорност. Районните съдилища са първоинстанционни съдилища по въпроси за правата и задълженията, произтичащи от родителската отговорност. Окръжните съдилища (или Общинският съд в Прага) разглеждат жалбите срещу решения на първоинстанционните съдилища. Съдебно решение може да се обжалва в срок до 15 дни, считано от получаването на писменото решение от съда, чието решение се обжалва, и ако това не е забранено от закона (например не може да се обжалва съдебно решение за утвърждаване на споразумение между родителите относно грижите за дете). Жалбата се счита за подадена навреме дори след изтичането на петнадесетдневния срок, ако жалбоподателят е получил неточна информация от въззивния съд.

Трябва да се подчертае, че някои решения може да подлежат на предварително изпълнение, т.е. те могат да бъдат изпълнени, дори ако се обжалват. На предварително изпълнение подлежат решенията за присъждане на издръжка и решенията за удължаване на продължителността на дадена образователна мярка, въз основа на които детето временно е било извън грижите на неговите родители или друго лице.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

В Чешката република за принудително изпълнение на решение относно грижите за ненавършило пълнолетие дете трябва да се подаде молба до съда. Процедурата, която се прилага по изпълнение на решението, е предвидена в Закона за специалните съдебни производства (Закон № 292 /2013, с измененията).

Компетентен по такива производства е общият съд с местна компетентност спрямо ненавършилото пълнолетие дете, т.е. районният съд по местожителството на детето (районният съд в Прага, Общинският съд в Бърно), определено въз основа на споразумение между родителите, решение на съд или въз основа на други съществени обстоятелства. Молбата трябва да съдържа цялата необходима информация (правоимащата страна и задължената страна, размера и същността на задължението на задължената страна и крайния срок за изпълнение на съответното задължение, както и посочване на т.нар. изпълнително основание — решението, което следва да бъде изпълнено).

Ако съдът счете, че са налице специални причини за това и/или ако задължената страна не е била уведомена за последиците от неизпълнението на задължението, преди да разпорежи принудителното изпълнение на решението съдът може да прикани задължената страна да изпълни решението или споразумението и да я уведоми за възможностите за принудително изпълнение на решението чрез налагане на глоби или отвеждане на детето. Съдът може да поиска също така от съответния орган за социална и правна закрила на деца да насочи задължената страна към изпълнението на нейните задължения, без да е необходимо да разпорежда принудително изпълнение на решението.

Ако лицето не изпълни своето задължение дори след покана от съда, съдът разпорежда принудително изпълнение на решението чрез налагането на глоба, като това може да се извършва многократно. Размерът на отделните глоби не може да надвишава 50 000 CZK. Другите мерки, които съдът може да разпорежи, включват среща с медиатор, среща със специалист по детска психология или определяне на план за „режим на приспособяване“, чрез който се цели улесняване на постепенното установяване на лични отношения между детето и лицето, което има право на лични отношения с него.

Ако въпреки прилагането на посочените мерки задълженията не се изпълняват или обстоятелствата сочат, че този подход не е довел до изпълнение на задълженията, в извънредни случаи съдът разпорежда принудително изпълнение на решението за отвеждане на детето от лицето, с което детето не следва да живее според споразумението или решението. Решението, с което се разпорежда отвеждането на детето, се връчва на задължената страна едва при принудителното изпълнение.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Решенията във връзка с родителска отговорност, които са издадени от съдилища в държави — членки на Европейския съюз, се признават в Чешката република в съответствие с Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347 /2000 („Регламент (ЕО) № 2201/2003“), без изискване за специални процесуални действия. Всяко лице обаче, което има законен интерес, може да се обърне към съда с молба за издаване на решение за признаване или за непризнаване на решението. В Чешката република по тези производства на първа инстанция са компетентни районните съдилища (районни съдилища в Прага, Общинският съд в Бърно). Компетентният съд е районният съд, който е общият съд с местна компетентност спрямо ищеца, а в противен случай районният съд, в чийто район на компетентност е възникнала или може да възникне ситуацията, за която признаването е от значение.

Преди дадено решение по въпроси за родителската отговорност, издадено в друга държава членка, да може да бъде изпълнено в Чешката република, то трябва да бъде обявено за подлежащо на изпълнение в съответствие със специална процедура според горепосочения Регламент (ЕО) № 2201/2003. В Чешката република молбата за декларация за изпълнение се подава до районния съд с местна компетентност (районните съдилища в Прага, Общинският съд в Бърно). Местната компетентност се определя в съответствие с Регламент (ЕО) № 2201/2003 според мястото на обичайното местопребиваване на лицето, срещу което се иска изпълнението, или според обичайното местопребиваване на детето. Ако нито едно от тези места не се намира в държавата членка, където ще се състои изпълнението, местната компетентност се определя според мястото на изпълнение на решението.

Решенията относно правото на лични отношения с дете и решенията за разпореждане на връщането на дете, издадени въз основа на член 11, параграф 8 от Регламент (ЕО) № 2201/2003, съгласно членове 41 и 42 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 подлежат на изпълнение в друга държава членка без да е необходима декларация за изпълняемост и без да се предоставя каквато и да е възможност за противопоставяне на неговото признаване, ако решението е било заверено в държавата членка, която го е издала, посредством използване на стандартния формуляр, поместен в приложение към Регламент (ЕО) № 2201/2003.

Към молбата за признаване или за непризнаване на решение и към декларацията за изпълняемост на решение трябва да бъде приложено едно копие на решението, което отговаря на изискваните условия за признаване на неговата автентичност (например дубликат или заверено копие на решението), както и удостоверението по член 39, издадено от съответния орган на държавата членка, в която е издадено решението посредством използване на стандартния формуляр, поместен в приложение към Регламент (ЕО) № 2201/2003. В случай на съдебно решение, постановено в отсъствие на една от страните, трябва да се представи също така оригинал или заверено копие на документа, удостоверяващ, че на страната, която не се е явила по производството, е била връчена молбата за образуване на производството или друг подобен документ или някакъв документ, от който е видно, че ответникът безусловно е приел съдебното решение. Ако удостоверението или изискваният документ в случай на съдебно решение, постановено в отсъствие на една от страните, не бъдат представени, тогава се прилага процедурата по член 38, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 2201/2003.

Ако са спазени условията, указани в посочения регламент, процедурата за принудително изпълнение на решение по въпроси за родителската отговорност, постановено от друга държава — членка на ЕС, е същата като тази за принудително изпълнение на национални решения. За повече информация вж. предходния въпрос.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Жалбата (въззивната жалба) срещу съдебно решение се подава до съда, който е постановил решението. Жалбата се разглежда от горестоящ съд.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Приложимото право в производство по въпросите на родителска отговорност се определя в съответствие с Конвенцията от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата. Всяко двустранно международно споразумение, с което Чешката република е обвързана по отношение на други държави, има предимство пред Конвенцията от 1996 г., освен ако е направена декларация по член 52, параграф 1 от Конвенцията от 1996 г. (такава декларация е направена по отношение на взаимното двустранно споразумение между Чешката република и Полша, чрез което се гарантира предимството на Конвенцията от 1996 г.).

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност - Естония

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителската отговорност означава упражняване на родителските права върху малолетно или непълнолетно дете, което включва задължението и правото на родителя да се грижи за детето. Родителската отговорност включва правото да се полагат грижи за личността на детето (*упражняване на родителски права върху личността*), правото да се управлява имуществото на детето (*упражняване на родителски права върху имуществото*) и правото да се вземат решения по въпроси, свързани с детето. Упражняването на родителските права върху имуществото включва правото и задължението да се управлява имуществото на детето, както и да се представлява детето. Това не изключва правото на детето да управлява самостоятелно имуществото си в предвидените от закона случаи.

Даден родител има правомощия за вземане на решения по отношение на своето малолетно или непълнолетно дете, което включва правото да взема решения по ежедневни въпроси (обикновено свързани с полагането на грижа), касаещи детето. По правило вземането на решения по ежедневни въпроси означава честото вземане на обичайни решения, които нямат трайно въздействие върху развитието на детето. В допълнение към правомощията за вземане на решения даден родител, който разполага с правото на упражняване на родителските права, има и право на представителство по отношение на своето малолетно или непълнолетно дете. Родители, на които е предоставено съвместно да упражняват родителските права, имат право на съвместно представителство.

И двамата родители имат право на лични отношения със своите деца, което означава задължението и правото и на двамата родители да поддържат пряк контакт с децата си. Правото на лични отношения с децата им не зависи от упражняването на родителските права. Родителите имат също така задължение за издръжка по отношение на своите малолетни или непълнолетни деца.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Взаимните права и задължения на родители и деца произтичат от родствените връзки, които се установяват съгласно предвидената в закона процедура. Жената, която ражда детето, е неговата майка. Мъжът, от когото е заченото детето, е неговият баща. Счита се, че дете е заченото от мъжа, който е имал брак с майката на детето към момента на неговото раждане, който е признан бащинството или чието бащинство е установено от съда.

Родители, които са сключили брак помежду си, имат съвместна родителска отговорност, т.е. родителските права върху техните деца. Ако родителите на дете не са сключили брак помежду си към момента на неговото раждане, те носят съвместна родителска отговорност, освен ако при подаване на декларациите за намерение относно признаването на бащинство или майчинство не са изразили желанието си родителската отговорност да се упражнява само от единия родител.

Ако нито единият от родителите на малолетно или непълнолетно дете няма правото на представителство или ако не е възможно да се установи произходът на детето, на последното се назначава законен настойник. В този случай упражняването на родителските права се полага на законния настойник. Задължението на законния настойник е да осигурява възпитанието и развитието на детето, както и защитата на неговите лични и имуществени интереси.

Законен настойник може да бъде пълнолетно физическо лице с пълна юридическа дееспособност (напр. роднина на детето или трето лице) или юридическо лице (дружество или орган на местното управление). Дадено юридическо лице се назначава за законен настойник, ако не може да бъде намерено подходящо физическо лице или ако родител е посочил в завещание или договор за наследство, че за законен настойник следва да бъде назначено юридическо лице. Юридическото лице е задължено да търси систематично настойници, които са физически лица, за лицата, които се намират под неговото настойничество, и да предоставя съвет и обучение на такива настойници.

До назначаването на законен настойник задълженията на настойниците се изпълняват временно от селската община или от градската управа по вписаното в регистъра на населението местопребиваване на детето, при условие че са изпълнени предпоставките за учредяване на настойничество. При изпълнение на задълженията на настойник селската община или градската управа имат правата и задълженията на законен настойник.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителската отговорност по отношение на дете, те могат да се съгласят да дадат детето за осиновяване. Съгласието на родител за осиновяване няма да влезе в сила преди да са минали осем седмици от раждането на детето, а молба за осиновяване не може да бъде подадена в съда преди влизането в сила на съгласието на родител. Със съгласието на родител детето може да бъде оставено на грижите на лицето, което желае да го осинови, преди влизането в сила на съгласието за даване на детето за осиновяване.

Ако на нито един от родителите на малолетно или непълнолетно дете не е предоставено правото на представителство или не е възможно да се установи произхода на дете, съдът се произнася относно назначаването на законен настойник по собствена инициатива или въз основа на молба, подадена от селска община или градска управа или от заинтересовано лице.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Ако родителите са разведени или са разделени, те трябва да решат как да уредят бъдещи въпроси, свързани с упражняването на родителските права. Родители, на които е предоставено упражняването на родителските права, могат да се споразумеят за договореностите във връзка с упражняване на правото им на съвместно представителство. Промяна в договореностите за упражняване на родителските права обаче, включително прекратяването на съвместното упражняване на правата, може да се извърши единствено по съдебен ред.

Всеки родител има правото да поиска от съда в рамките на производство, образувано въз основа на подадена молба, упражняването на родителските права върху детето да му бъде прехвърлено частично или изцяло. Съдът може да се произнесе по спор за упражняване на родителските права и в рамките на исково производство, ако това се изисква във връзка с развод или плащането на издръжка.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Родители, които упражняват родителски права, могат свободно да договорят съвместното упражняване на правата. Промяната в договореностите за упражняване на родителските права обаче, включително прекратяването на съвместното упражняване на правата, са възможни единствено по съдебен ред. Въпроси, свързани с упражняването на родителските права, се решават и се определят от съда по правно обвързващ начин. Когато разглеждат някой въпрос, касаещ дете, съдилищата се ръководят преди всичко от висшите интереси на детето, като вземат предвид всички

обстоятелства и законния интерес на съответните лица. Споровете, възникнали във връзка с упражняването на родителските права, са семейноправни въпроси, които се разглеждат от съдилищата въз основа на подадена молба и се решават с постановяване на разпореждане. За да бъдат определени правата на родител по отношение на дете, родителят трябва да подаде молба до съд.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Родители, които упражняват родителски права, могат свободно да договорят съвместното упражняване на правата. Промяната в договореностите за упражняване на родителските права обаче, включително прекратяването на съвместното упражняване на правата, са възможни единствено по съдебен ред. За да постигнат съгласие, родителите могат да използват услугата за семейна медиация. Органите на местното управление могат да ги насочат към съответния доставчик на услугата. Така например родителите могат да се споразумеят сами относно процедурата за лични отношения с детето или могат да го направят с помощта на семеен медиатор, но ако споразумението бъде нарушено, те трябва да се обърнат към съда, за да получат изпълнителен инструмент (т.е. разпореждане).

При определяне на процедурата за личните отношения с детето съдилищата действат и като органи за помирение в съдебното производство, като се опитват да постигнат споразумение между родителите относно личните отношения с детето. Съдилищата изслушват страните възможно най-скоро и насочват вниманието им към възможността да използват помощта на семеен съветник, по-специално за да постигнат обща позиция относно грижата и отговорността за детето. Съдът може да спре производство, касаещо дете, при условие че спирането му няма да навреди в по-късен етап на висшите интереси на детето и ако съответните страни са готови да получат консултация по извънсъдебен ред или ако по мнение на съда спорът може да бъде решен поради други причини чрез споразумение между родителите.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Компетентността на съдилищата включва въпроси, свързани с правото на лични отношения с децата, промяна в упражняването на родителските права, възстановяване на правото на упражняване на родителските права, задължението за изплащане на издръжка и промени в размера на издръжката по искане на родител.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Взаимните права и задължения на родители и деца произтичат от произхода на децата, което означава, че родителят, чийто потомък е детето, е задължен да се грижи за него. Взаимните права и задължения на родител и дете зависят от това на кого е предоставено упражняването на родителските права върху детето, т.е. ако упражняването на родителските права е предоставено само на единия родител, той може да взема решения по всички въпроси, касаещи детето, без първо да иска съгласието на другия родител.

Самостоятелното упражняване на родителските права върху дете може да бъде предоставено на родител от момента на раждането на детето, например в случаите, когато при подаване на декларациите за намерение относно признаването на бащинството родителите са изразили желанието си родителската отговорност да се упражнява само от единия родител. Единият родител може да получи правото да упражнява сам родителските права и в следните три случая.

Даден родител получава правото да упражнява сам родителските права, ако той е поискал от съда в рамките на производство, образувано въз основа на подадена молба, упражняването на родителските права върху детето да му бъде прехвърлено частично или изцяло. Обикновено даден родител иска да упражнява сам родителските права, ако родители, които упражняват съвместно родителските права, живеят разделени за постоянно или ако поради някаква друга причина не желаят повече да упражняват съвместно родителските права.

Даден родител може да упражнява сам родителските права и в случаи, когато родителите упражняват съвместно родителските права, но правото на единия родител да ги упражнява е спряно. Ако самостоятелното упражняване на родителските права върху дете, предоставено на родител въз основа на закон или съдебно решение, е спряно и няма причина да се очаква, че основанията за спирането ще престанат да съществуват, съдът предоставя упражняването на родителските права на другия родител, ако това е в съответствие с висшите интереси на детето.

Съд ще предостави упражняването на родителските права на другия родител и ако родителят, упражняващ сам родителските права, е починал или е бил лишен от тях, освен ако това не противоречи на висшите интереси на детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Ако на родители е предоставено съвместно упражняване на родителските права, те упражняват тези права по отношение на своето дете и изпълняват свързаното с това задължение на своя отговорност и единодушно, като вземат предвид цялостното благополучие на детето.

Родители, на които е предоставено съвместно упражняване на родителските права, имат също така право на съвместно представителство.

Ако родители, които упражняват съвместно родителските права, не успеят да постигнат съгласие по важен за детето въпрос, съдът може по искане от страна на родител да предостави правомощията за вземане на решение по този въпрос на единия родител. В случай на прехвърляне на правомощията за вземане на решения съдът може да ограничи тяхното упражняване или да наложи допълнителни задължения на родителя, упражняващ правомощията.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

По спорове, свързани с упражняването на родителските права, се произнасят окръжните съдилища. При свързан с упражняването на родителските права спор молителят трябва да подаде молба до окръжния съд за произнасяне по въпроса в рамките на производство, образувано по молбата. Молбата трябва да бъде подадена до окръжния съд по местопребиваване на детето.

В молбата трябва да се посочи името на съда, личните данни на молителя, въпросното лице и техните деца, както и да се посочи искането на молителя. Освен това в молбата трябва да се посочат фактите, като молителят трябва да изброи и представи доказателствата, с които разполага. Молбата трябва да бъде подписана от молителя или от негов представител. Ако е подписана от представител, към нея трябва да бъде приложено пълномощно или друг документ, удостоверяващ правото на представителство.

Молбата и писмените доказателства трябва да бъдат подадени в съда в писмен вид на естонски език. Ако молба, искане, жалба или възражение, подадени в съда от участник в производството, не са на естонски език, съдът ще поиска от лицето, представящо тези документи, да предостави превод до определената от съда дата.

Въпроси, включващи определянето на правата на родител по отношение на дете и режима на лични отношения с детето, т.е. въпроси, свързани с упражняването на родителските права, могат да бъдат решени в рамките на исково производство, ако това е поискано в рамките на исково производство във връзка с развода или плащането на издръжка.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Съдилищата разглеждат въпроси относно упражняването на родителските права при подадена молба в съответствие с разпоредбите относно предявяването на искове, като вземат предвид установените различия по отношение на производства, образувани въз основа на подадена молба (вж. Гражданския процесуален кодекс [1]).

При спешна процедура съдът може да се произнесе само по иск за издръжка, предявен от родител, който живее отделно от малолетно или непълнолетно дете. Въпросите, свързани с упражняването на родителските права, не могат да бъдат разглеждани в рамките на опростена процедура. Това обаче са въпроси, които се разглеждат въз основа на подадена молба и следователно се различават от иск, който се предявява по общия ред. Когато по отношение на даден въпрос е подадена молба, съдът сам установява фактите и събира необходимите доказателства, освен ако не е предвидено друго по закон. Съдът не е обвързан от исканията или фактите, представени от страните в рамките на производството, или от тяхната оценка на фактите, освен ако не е предвидено друго по закон. Изискванията за воденето на протоколи от заседанията и за връчване на документи също не са толкова строги. При въпроси, свързани с упражняването на родителските права, съдилищата могат също така да налагат мерки, за да уредят упражняването на родителските права или личните отношения с детето в хода на производството или за да гарантират бъдещото спазване на споразуменията.

Съдът може да прилага обезпечителни или временни мерки, ако е налице причина да смята, че неприлагането на мерките може да направи изпълнението на решението трудно или невъзможно. При семейноправен въпрос, по който се отсъжда въз основа на подадена молба, всеки съд, който разполага с териториална компетентност за приемане на мерките, може да прилага временни мерки. Такива мерки включват например връщане на детето на другия родител или спазване на задължението за законна издръжка; наред с другото, съдилищата могат да разпоредят на ответника да плати издръжката по време на производството или да предостави гаранция за спазването на задължението за плащане.

[1] Граждански процесуален кодекс (RT I 2005, 26, 197; RT I, 21.6.2014, 58). Онлайн: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/513122013001/consolide>.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Ако съдът стигне до заключение, че физическо лице не е в състояние да заплати разходите за производството поради финансовото си състояние, той може да освободи лицето напълно или частично от разходите за правна помощ и плащането на държавна такса.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Решение, постановено в производство, образувано въз основа на подадена молба, представлява разпореждане, по отношение на което се прилагат разпоредбите относно разпореждания, постановени по подадени искове, освен ако не е предвидено друго по закон. Жалба срещу разпореждане относно упражняването на родителските права може да бъде подадена в съответствие с общите разпоредби, уреждащи производството по обжалване, ако жалбоподателят установи, че решението на съда от първа инстанция се основава на нарушение на законова разпоредба (например ако съдът от първа инстанция е приложил неправилно законова разпоредба на материалното или процесуалното право). По горепосочените причини касационна жалба може да бъде подадена и пред Върховния съд.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Въпроси, свързани с упражняването на родителските права, се разглеждат в производство, образувано въз основа на подадена молба. При семейноправен въпрос, по който се отсъжда въз основа на подадена молба, съдът издава разпореждане, което подлежи на изпълнение от момента на влизането му в сила, освен ако не е предвидено друго по закон. Разпореждане, издадено по въпрос въз основа на подадена молба, представлява изпълнителен инструмент. В случай че длъжникът не спазва доброволно разпореждането относно упражняването на родителските права, то ще бъде изпълнено принудително в рамките на изпълнително производство въз основа на подадената от ищеца молба. За тази цел ищецът трябва да подаде молба до съдебен изпълнител, който има териториална компетентност по местопребиваването или седалището на длъжника или по мястото, където се намира имуществото на длъжника. Когато въпросът касае личните отношения с дете, съдебният изпълнител ще работи в рамките на изпълнителното производство заедно с представител на органите на местното управление по пребиваване на детето или по изключение по местопребиваване на задълженото лице, който има опит във взаимодействието с деца. Ако е необходимо, съдебният изпълнител може да предложи на органите на местното управление детето да бъде настанено временно в заведение за социално подпомагане. Ако задълженото лице възпрепятства принудителното изпълнение, то може да подлежи на имуществена санкция.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Съгласно Регламент (ЕО) № 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, решение, постановено в една държава членка, се признава в друга държава членка без изискване за специални процесуални действия. Този регламент се прилага за всички държави — членки на Европейския съюз, с изключение на Дания. Решение, което се отнася до упражняването на родителската отговорност за дете, постановено в държава членка, което подлежи на изпълнение в тази държава членка и е било връчено за изпълнение, ще се изпълнява в друга държава членка, ако по молба на всяка заинтересована страна е обявено за изпълняемо в тази държава. За тази цел до съда трябва да бъде подадена молба за декларация за изпълняемост. Съдът, до който следва да бъде подадена молбата, може да бъде намерен [тук](#).

Страна, която иска или оспорва признаване или иска декларация за изпълняемост, трябва да представи:

- копие от съдебното решение, предмет на молбата, отговарящо на условията за установяване на неговата достоверност, и
- удостоверение за решенията относно родителската отговорност.

Можете да намерите формуляра [тук](#).

Решение, отнасящо се до родителската отговорност на съпрузите, не се признава:

- ако това признаване е в очевидно противоречие с обществената политика в държавата членка, където се иска признаване, като се взема предвид най-добрият интерес на детето;
 - ако то е било постановено, с изключение на неотложните случаи, без детето да получи възможност да бъде изслушано в нарушение на основните принципи на гражданския процес в държавата членка, където се иска признаване;
 - ако решението е постановено при неявяване на ответник, ако на лицето, което не се е явило, не е връчен препис от исковата молба или равностоен документ своевременно и по такъв начин, че да му се даде възможност да организира защитата си, освен ако се установи, че това лице е приело решението без възражения;
 - по искане на всяко лице, което претендира, че решението нарушава родителската му отговорност, ако това решение е постановено без въпросното лице да получи възможност да бъде изслушано;
 - ако решението е в противоречие с издадено по-късно решение относно родителската отговорност, постановено в държавата членка, където се иска признаване;
 - ако решението е в противоречие с издадено по-късно решение относно родителската отговорност, постановено в друга държава членка или държавата на обичайното местопребиваване на детето, която не е членка на ЕС, при условие че по-късно издаденото решение отговаря на условията за признаване в държавата членка, където се иска признаване;
- или
- ако процедурата, предвидена в член 56 от Регламент № 2201/2003 на Съвета, не е спазвана.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Съдът, до който следва да бъде подадена молбата, може да бъде намерен [тук](#).

Страна, която иска или оспоря признаване или иска декларация за изпълняемост, трябва да представи:

- а) копие от съдебното решение, предмет на молбата, отговарящо на условията за установяване на неговата достоверност, и
- б) удостоверението за решенията относно родителската отговорност, посочени в член 39 от Регламент № 2201/2003 на Съвета.

Можете да намерите формуляра [тук](#).

17 Кое право прилага съдът в производството по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Съгласно естонския Закон за международното частно право [1] връзката между дете и родителите се урежда от правото на държавата по местопребиваване на детето.

Освен това Хагската конвенция от 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата се прилага между държавите, които са страни по Конвенцията.

Определянето на приложимото право може да е предмет и на споразуменията относно правната помощ. Република Естония е подписала споразуменията относно правната помощ със следните държави:

Договор за правна помощ и правни отношения между Република Естония, Република Литва и Република Латвия (1993 г.);

Споразумение за правно сътрудничество и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела между Република Естония и Руската федерация (1993 г.);

Споразумение за правно сътрудничество и правни отношения по граждански и наказателни дела между Република Естония и Украйна (1995 г.).

Споразумение за правно сътрудничество и правни отношения по граждански, трудови и наказателни дела между Република Естония и Република Полша (1999 г.).

Тъй като всички страни по споразуменията за правна помощ, сключени между Литва, Латвия и Полша, са също и страни и по Хагската конвенция от 1996 г., страните са решили да прилагат разпоредбите на Конвенцията при определяне на приложимото право.

[1] Закон за международното частно право (RT I 2002, 35, 217). Онлайн: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/513112013009/consolide>.

Последна актуализация: 05/07/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност - Ирландия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Правният термин „родителска отговорност“, който в Ирландия се нарича „guardianship“, се отнася до притежаването на всички права и задължения, свързани с дете, които се предоставят по закон или от съда или по силата на правно споразумение. Носителят на родителска отговорност притежава, наред с другите права, свързани с благосъстоянието на детето, правото на упражняване на родителските права и на лични отношения.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Обикновено родителите на дете, които са сключили брак, носят съвместно родителска отговорност за тяхното дете. Когато родителите не са сключили брак, обикновено родителската отговорност се носи от майката, но биологичният баща може да бъде назначен за носител на родителски права със споразумение между родителите или от съда.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Да. Изпълнителната служба по здравеопазване (Health Service Executive) може чрез своя отдел за услуги за детето и семейството „TUSLA“ да подаде молба до районния съд, за да бъдат издадени решения за настаняване, необходими за деца на възраст под 18 години. При изключителни обстоятелства съдът може да назначи настойник, който да изпълнява функциите, свързани с родителската отговорност, когато родител не желае или не е в състояние да ги изпълнява. При смъртта на родител може да бъде назначен настойник по завещание, когато такъв е избран по силата на завещание или допълнение към завещанието, или такъв може да бъде назначен от съда. При липсата на избор в завещанието Изпълнителната служба по здравеопазване може чрез своя отдел за услуги за детето и семейството „TUSLA“, в случай че родителите на дете са починали или не са способни да се грижат за него, да подаде молба до районния съд, за да бъде издадено решение за настаняване, каквото е необходимо за децата на възраст под 18 години.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Когато родителите на дете се развеждат или „се разделят“, упражняването на родителските права и на личните отношения може да бъде уредено чрез споразумение между родителите. Когато не може да бъде постигнато споразумение, родителите могат да подадат молба до съда и съдията може да постанови решенията относно упражняването на родителски права или личните отношения. Когато и двамата родители имат родителски права върху детето, това не се повлиява от развод или от раздяла, макар че упражняването на родителските права от баща, който не е сключил брак с майката, може да бъде прекратено от съда, но само при изключителни обстоятелства и само когато е в интерес на детето.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Родители, които са сключили споразумение по въпроса за родителската отговорност, са длъжни да представят споразумението пред съда и да получат съдебно определение, в което то е отразено, за да може споразумението да придобие правнообвързваща сила. Съдът трябва да бъде убеден, че правата на детето са защитени по подходящ начин от споразумението, и може да откаже да издаде определение, когато не е убеден, че единият или и двамата родители изпълняват задълженията си спрямо детето. Подобно споразумение не може да прекрати статута на носене на родителска отговорност на нито един от родителите.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Лицата могат да прибегнат до неправни средства за разрешаване на спор, като например медиация или прибягване до консултации.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдията може да постанови решение по всички въпроси, свързани с благосъстоянието на детето, включително, но не само, въпроси, свързани с упражняването на родителските права, попечителството и личните отношения. Вж. също въпрос 4 и въпрос 5 — упражняването на родителски

права от родители, които са сключили брак, или биологична майка не може да бъде прекратено от съда, макар че съдът може да постави условия за начина, по който лицето да упражнява родителската отговорност.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Не. Макар че родителят, който упражнява сам родителските права върху детето, може да взема решенията относно ежедневните грижи и контрола върху детето, родителят, който не упражнява родителските права, но който е попечител на детето, има правото да дава мнението си по всички въпроси, касаещи благосъстоянието на детето, включително, но не само, къде следва да учи и къде следва да живее.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Съвместно упражняване на родителските права се предоставя на родителите, ако не съществува дълбока враждебност между страните, като то им дава възможност да вземат съвместно решенията, свързани със същественото благосъстояние на детето и ежедневните грижи за него. Това не означава, че всеки родител има право да прекарва еднакви периоди от време с детето; това по-скоро гарантира, че и двамата родители имат съответните задължения по отношение на детето.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Обикновено страните, които желаят да подадат молба за родителска отговорност, я подават пред районния съд (*District Court*), макар че определени акцесорни молби по брачни производства може да е необходимо да бъдат подадени до окръжния съд (*Circuit Court*) или до Висшия съд (*High Court*). Висшият съд разполага с изключителна компетентност по въпроси, свързани с отвлечане на деца.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Да. Възможно е да подадете молба пред съда *ex parte*, което означава да не уведомяте за това другата страна, когато обстоятелствата биха изложили детето на риск, ако ищецът уведоми ответника по обичайния начин.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Да. Правна помощ се получава чрез схемата за правна помощ при граждански спорове. Тази схема е обвързана с дохода.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да. Възможно е да обжалвате решението на първоинстанционния съд, т.е. съда, в който е образувано производството; обикновено обаче не е възможно да се обжалва решението, постановено от който и да е апелативен съд.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Лицата, които се опитват да изпълнят решение относно родителската отговорност, трябва да се запознаят с правилата на съответните съдилища или институции. Освен в случаи на молби *ex parte*, е необходимо да уведомяте ответника за намерението си да предприемете каквато и да е процедура с оглед на изпълнението на съдебно решение.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Моля, вж. отговора на въпрос 14.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Висшият съд (*High Court*), който разполага с изключителна компетентност.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Законът за закрила на децата (*Хагската конвенция*) от 2000 г. въвежда в сила *Хагската конвенция от 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата*, която се прилага в тази област; освен това в тази област се прилага и *Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност (Брюксел II bis)*.

Последна актуализация: 03/07/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност - Гърция

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителската отговорност е право и задължение на родителите. Тя обхваща грижите за личността на ненавършило пълнолетие дете, управлението на имуществото на дете и представителството на дете по всеки въпрос, сделка или съдебен процес, които засягат детето или имуществото на детето. По такъв начин родителската отговорност гарантира защитата на личностните и имуществените права на ненавършилото пълнолетие дете.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителската отговорност се упражнява съвместно от двамата родители. Всяко решение на родителите по отношение на упражняването на родителска отговорност трябва да се взема съобразно интересите на детето.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако някой от родителите не е в състояние да упражнява родителска отговорност, поради практически причини (например болничен престой, лишаване от свобода) или поради юридически причини (ограничена дееспособност), въпросният родител остава само носител на правото, докато родителската отговорност се упражнява единствено от другия родител.

Ако никой от родителите не е в състояние да упражнява родителска отговорност, на ненавършилото пълнолетие дете се назначава настойник. Родителите запазват родителската отговорност само като носители на правото, но не могат да я упражняват.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

В случай на развод или раздяла и ако двамата родители са живи, въпросът за родителската отговорност се решава от съда. Родителската отговорност може да бъде присъдена на единия родител или — ако и двамата са съгласни и заедно определят местожителството на детето — съвместно на двамата родители. Съдът може да реши друго и по-специално може да раздели упражняването на родителската отговорност между родителите или да я предостави на трето лице.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Когато съдът трябва да определя упражняването на родителската отговорност, както в случаи на развод или раздяла, той взема предвид всички споразумения между родителите, но съответните споразумения не са задължителни за съда. Споразуменията от този вид не подлежат на специални формалности, при условие обаче че те са предоставени на съда по надлежния ред. Обикновено се представя документ, съставен от заинтересованите страни, в който е формулирано споразумението между тях. Това изрично е предвидено в закона за случаи на развод по взаимно съгласие между родители с ненавършили пълнолетие деца. В такъв случай на съда трябва да бъде представено писмено споразумение между родителите, с което се урежда упражняването на родителските права върху техните ненавършили пълнолетие деца и режима на лични отношения с тях.

Във всички други отношения родителите могат неформално да се договорят относно упражняването на родителската отговорност, без да спазват каквито и да било формалности или да следват някаква официална процедура, за да разделят на практика отговорността помежду си, като един аспект се упражнява от единия родител, а друг — от другия родител. Например единият родител може да упражнява родителските права по отношение на детето, а другият може да управлява имуществото на ненавършилото пълнолетие дете и да представлява неговите интереси.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Ако родителите не могат да постигнат съгласие по въпроса за родителската отговорност и да бъде взето решение е в най-добър интерес на детето, тогава въпросът се решава от съда. Медиацията е алтернативно средство за разрешаване на спора.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Когато родителите не могат да постигнат съгласие по даден въпрос, касаещ упражняването на тяхната родителска отговорност, и отнесат въпроса до съда, съдът може да постанови решение само по този въпрос. Разногласието между родителите може да бъде породено от всеки един въпрос, възникнал при упражняването на родителската отговорност, при което всеки от тях поддържа своето мнение. Затова разрешаването на въпроса е в най-добрия интерес на детето. Въпросът може да е сериозен от обективна гледна точка, например избор на собствено име, съгласие за извършването на операция и т.н., или може да е въпрос, който, обективно погледнато, не е толкова значим, но който все пак родителите считат за достатъчно важен, за да бъде отнесен към съда.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

По принцип — да, доколкото въпросът попада в обхвата на упражняване на родителските права по отношение на детето, присъдено на единия родител. Родителите винаги могат да предпочетат да не приемат решението на съда, с което упражняването на родителските права се присъжда само на единия родител: дори след като съдът се е произнесъл, те могат да се договорят да прилагат друг режим, с който и другият родител ще изпълнява някаква роля в грижите за детето, при условие, разбира се, че това споразумение е в най-добрия интерес на детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Това означава, че родителите трябва да вземат съвместно решенията, свързани с грижите за детето.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

Компетентният съд винаги е едноличният първоинстанционен съд (*μονομελές πρωτοδικείο*). Молбите трябва да се подават до компетентния съд по съответното място и да бъдат връчени на ответника. На съда трябва да бъдат представени така също документите, на които се основава молбата.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Едноличният първоинстанционен съд взема решение по специална процедура, определена в членове 681 Б и 681 В от Гражданския процесуален кодекс. Тя е създадена по аналогия с процедурата за трудови спорове, за да се ускори разглеждането на делата. Поради най-вече личния характер на споровете за родителска отговорност, тук се прилагат така също някои разпоредби от процедурата по брачни дела и правилата от процедурите за компетентност по охранителни производства, що се отнася до разследващия орган и до вземането на доказателства служебно от съда. Когато обаче споровете за упражняване на родителската отговорност са присъединени към някой от брачните спорове, посочени в член 592, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс (например развод и унищожаване на брака), или споровете, посочени в член 614, параграф 1 от Кодекса (например установяване на бащинство), съдът трябва да приложи процедурата, определена в членове 598—612 и 616—622 от Кодекса. Спешните въпроси може да бъдат решавани чрез обезпечителни мерки (*ασφαλιστικά μέτρα*), а извънредните случаи — чрез временни съдебни определения (*προσωρινή διαταγή*).

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Да, според общите условия, приложими за правна помощ.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Съдебното решение за родителска отговорност може да бъде отменено или изменено, ако е настъпила промяна в обстоятелствата, въз основа на които съдът се е произнесъл по този начин. В противен случай решението за родителска отговорност може да бъде оспорено чрез всяко от обикновените средства за правна защита (жалба на фактически и правни основания (*έφεση*), жалба само на правни основания (касационна жалба, *αναίρεση*), молба за отмяна (*ανακοπή ερημοδικίας*), преразглеждане (*αναψηλάφηση*)) в съответствие с обичайните изисквания.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Съдебното решение за родителска отговорност подлежи на изпълнение по член 950 от Гражданския процесуален кодекс, ако с него се налагат също и задължения, което означава, че с него не само се урежда въпросът за родителската отговорност или упражняването на родителските права по отношение на ненавършило пълнолетие дете или режимът на лични отношения с детето, но също така е разпоредено предаването или връщането на детето, или се определя режимът за лични отношения или на страните се забранява да предприемат каквито и да било насрещни действия. По-специално а) със съдебно решение, с което се разпорежда предаването или връщането на дете, се изисква родителят, при когото се намира детето, да действа според решеното от съда, а в случай на неспазване на съдебното решение, същото решение може да предвиди автоматичното налагане на финансова санкция в размер до 50 000 EUR, която да бъде платена на ищеца, който иска предаването или връщането на детето, или временно задържане за срок до една година или и двете санкции заедно (непряко изпълнение (*έμμεση εκτέλεση*)); и б) ако правото на лични отношения на единия родител с детето е възпрепятствано, в съдебното решение за уреждане на режима на лични отношения може да е предвидена финансова санкция и задържане за лицето, което възпрепятства въпросните лични отношения (допълващо изпълнение (*αυαπλήρωματική εκτέλεση*)).

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Съдебните решения относно родителската отговорност, издадени в други държави членки, се признават автоматично от гръцките административни органи без допълнителни формалности. Гръцките съдилища са компетентни да се произнасят по валидността на чуждестранно съдебно решение или по искане за признаване на чуждестранно съдебно решение, без обаче да могат да преразглеждат компетентността на държавата членка на произход. Когато в Гърция се иска признаване, гръцките съдилища могат да откажат да признаят съдебно решение за родителска отговорност, ако: а) то противоречи на вътрешната публична политика, като винаги се взема предвид най-добрият интерес на детето; или б) то противоречи на последващо съдебно решение относно родителската отговорност, постановено от гръцки съд. Освен това, когато гръцките съдилища са компетентни в съответствие с Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета въз основа на местожителството на детето, в качеството си на съдилища на държавата членка, в която се иска признаване, те могат да решат въпроса за родителската отговорност по отношение на детето по различен начин, като постановят свое собствено последващо решение по делото, без предварително разглеждане на въпроса а компетентността на държавата членка на произход и обвързващия характер на нейното съдебно решение (например дали подлежи на обжалване).

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

В описаните случаи компетентен е едноличният първоинстанционен съд, който разглежда делото по процедурата, която съответства на вида на спора.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Приложимото към отношенията между родители и дете право се определя в следния приоритетен ред: 1) правото на последното им съвместно гражданство; 2) правото на последното им съвместно обичайно местожителство; 3) правото според гражданството на детето.

Последна актуализация: 21/10/2016

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [es](#) е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Родителска отговорност - Испания

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

В испанското право понятието „родителски права“ обикновено се нарича „*patria potestad*“ (родителска власт). Тя включва правата и задълженията на физическите лица, обикновено родителите, или на юридически лица, на които по закон или със съдебно решение е поверена закрилата на ненавършили пълнолетие деца по отношение на личността и имуществото им.

Родителската власт винаги трябва да се упражнява в интерес на децата, в съответствие с техните лични качества и при зачитане на тяхната физическа и психологическа неприкосновеност. Тя включва следните задължения и правомощия:

1. да се полагат грижи за тях, да се живее с тях, да се хранят, възпитават и да се гарантира, че ще получат всеобхватно образование;
2. да се представляват и да се управлява тяхното имущество.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителите имат родителски права по отношение на ненавършилите пълнолетие деца.

Ако родителите се разделят, разведат, преустановят своите взаимоотношения или не живеят заедно, всички права и задължения във връзка с личността и имуществото на ненавършилите пълнолетие деца, се носят от двамата родители, освен при извънредни обстоятелства.

Ако родителите живеят разделено, родителската власт се упражнява от родителя, с когото детето живее. По надлежно мотивирана молба на другия родител обаче съдът може да определи родителската власт да се упражнява съвместно с първия родител или да разпредели между майката и бащата присъщите функции по упражняване на родителската власт, ако това е в интерес на детето.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Съгласно испанското право, ако родителите не изпълняват законово предвидените задълженията за закрила, свързани с грижите за ненавършили пълнолетие деца, или не ги изпълняват по задоволителен начин, може други роднини, лица или институции да бъдат определени да упражняват под съдебен надзор родителските права по отношение на ненавършили пълнолетие деца.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Ако родителите се разведат или разделят, упражняването на родителските права може да бъде определено:

по искане на двамата родители, в споразумение за уреждане (*convenio regulado*), което трябва да бъде одобрено от съда; със съдебно решение, в рамките на състезателно производство.

Родителските права, като институт за закрила на ненавършилите пълнолетие деца, се упражняват и от двамата родители.

Възможните режими на грижи и упражняване на родителски права по отношение на ненавършили пълнолетие деца може да бъдат обобщени по следния начин:

присъждане на упражняването на родителските права само на единия родител — това е най-често използваният режим при раздяла и при развод, постигнати по взаимно съгласие, или в резултат на състезателно производство; обикновено за родителя, който не упражнява родителските права, се определя режим на лични отношения;

присъждане на упражняването на родителските права съвместно на двамата родители — ненавършилите пълнолетие деца живеят в редуващи се периоди от време с единия или другия родител;

по изключение, ако обстоятелствата го налагат и с оглед интересите на ненавършилото пълнолетие дете, може да бъде издадено съдебно решение за присъждане на грижите и упражняването на родителските права на друго лице, било то по предложение на самите родители или направо по решение на съда.

В случаи, когато даден орган отговаря за грижите за ненавършили пълнолетие деца, посоченото положение се запазва и на никой от родителите не се присъжда упражняване на родителските права.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Родителите, които постигнат съгласие по въпросите за упражняването на родителските права, трябва да представят подписана спогодба, която да съдържа всички договорени аспекти. Освен други мерки, в него изрично трябва да бъдат посочени договореностите по: грижите и упражняването на родителските права по отношение на ненавършилото пълнолетие дете, режима на лични отношения с родителите, упражняването на родителските права, използването на семейното жилище, издръжката за ненавършилото пълнолетие дете.

Споразумението за уреждане се представя заедно с молбата пред съответния първоинстанционен съд. То трябва да бъде потвърдено с подписите на родителите, поставени в съда. След изслушване на ненавършилите пълнолетие деца, ако са достатъчно големи, и на прокурора, съдът преценява договореностите.

Съдията одобрява приетите споразумения на съпрузите за уреждане на последиците от унищожаването на брака, раздялата или развода, освен ако са във вреда на децата. Ако страните предложат режим на лични отношения между внуците и техните баби и дядовци, съдията може да го одобри, след като изслуша бабите и дядовците и те дадат своето съгласие.

Отхвърляне на споразумението се извършва с мотивирано решение. В такъв случай съпрузите трябва да представят на съдията за одобрение ново споразумение, ако е приложимо.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Семейната медиация е най-добрата алтернативна мярка на съдебното решение за постигане на споразумение между страните.

Постигнатите споразумения между родителите трябва да бъдат одобрени със съдебно решение, за да имат изпълнителна сила.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

След като изслуша ненавършилите пълнолетие деца, ако те са в състояние да формират собствено мнение, и като избягва, по възможност, разделянето на братя и сестри, в съдебното решение съдията винаги трябва да се произнесе в интерес на децата по следните въпроси: съдебните мерки, касаещи упражняването на родителските права и полагането на грижи, присъдени на единия или на двамата родители, и образованието;

режима на лични отношения, като определи времето, начина и мястото, където родителите могат да общуват със своите деца и да прекарват време с тях;

по изключение, може да е необходимо този режим на лични отношения да бъде ограничен или временно прекратен, ако възникнат сериозни обстоятелства или ако единият от родителите сериозно и многократно не изпълнява своите задължения;

присъждане на родителската власт и, ако е необходимо и целесъобразно за децата, решение относно цялостното или частичното упражняване на тази власт от единия от родителите, включително лишаване от такава власт, ако има основателна причина за това;

издръжката, която трябва да се плаща от всеки от родителите за покриване на нуждите на детето, като се има предвид финансовото им положение, както и приемане на необходимите мерки, за да се гарантира действителното изплащане на издръжката;

разпореждане за ползване на семейното жилище и обичайно използвани вещи, ако родителите не са постигнали споразумение, като предимство има съпругът, който упражнява родителските права по отношение на ненавършилите пълнолетие деца.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Като общо правило, родителската власт се споделя от двамата родители. Затова двамата родители споделят правомощията да вземат решения и да разрешават всички въпроси, касаещи ненавършило пълнолетие дете, дори ако упражняването на родителските права е присъдено само на единия от тях.

В случай на разногласие между родителите по решения, които могат или трябва да бъдат взети по отношение на ненавършило пълнолетие дете, например във връзка с обучението и образованието — въпроси като избор на училище или извънучебни дейности; здравеопазването — когато се избира лекар; лични въпроси — като избор на име или религиозно образование, или избор на място или държава, където да живеят ненавършилите пълнолетие деца, и т.н., и когато постигането на взаимно съгласие се е оказало невъзможно, всеки от родителите може да се обърне към съда за разрешаването на спора.

След като изслуша двамата родители и детето (ако то може да формира собствено мнение), без допълнително разглеждане съдията присъжда правомощията за вземане на решения на бащата или на майката. Ако разногласията продължат или възникне друга причина, която сериозно пречи на упражняването на родителските права, съдията може да присъди правомощията за вземане на решения изцяло или частично на единия от родителите или може да разпредели тези функции между тях. Всички тези мерки могат да бъдат приети за период от най-много две години.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

В случаи, в които упражняването на родителските права по отношение на ненавършило пълнолетие дете е присъдено съвместно на двамата родители, на практика родителите се редуват да полагат ежедневните грижи за детето на предварително определени периоди, които обикновено съвпадат с конкретни учебни периоди като учебни срокове или години.

Всички ваканционни периоди се поделят между двамата родители.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

По семейни и бракоразводни производства за раздяла или развод по взаимно съгласие компетентен е първоинстанционният съд, в чийто район на компетентност се намира последното общо семейно жилище или жилището на някой от ищите.

По състезателни семейни и бракоразводни производства компетентен е първоинстанционният съд по мястото на семейното жилище, а ако съпрузите са с местожителство в различни съдебни райони, ищецът може да избира между съда в района на последното семейно жилище или в района по местожителство на ответника.

По производства, които се отнасят само до грижите, упражняването на родителски права и издръжката за ненавършили пълнолетие деца, чиито родители нямат брак, компетентният първоинстанционен съд е този по мястото на последното общо местожителство на родителите. Ако те живеят в различни съдебни райони, ищецът може да избира между съда в района по местожителство на ответника или този в района по местожителството на ненавършилото пълнолетие дете.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

В тези случаи са приложими следните процедури:

в случаи, когато има постигнато споразумение между страните — процедурата по взаимно съгласие, установена в член 777 от Закона за гражданското производство, приложима за раздяла, развод и приемане на окончателни мерки относно грижите, родителските права и издръжката на ненавършили пълнолетие деца и когато няма сключен брак;

когато между страните не е постигнато споразумение — състезателното производство, уредено с членове 770 и 774 от Закона за гражданското производство, което е приложимо също така по семейни дела и производства, касаещи ненавършили пълнолетие деца, когато родителите нямат брак.

При нетърпящи отлагане случаи може да се поиска приемане на мерки по следните процедури:

Временни мерки, които се постановяват преди да бъде подадена молба за унищожаване на брак, раздяла, развод или по производства за грижите и упражняването на родителските права по отношение на ненавършили пълнолетие деца и за издръжка. Тези производства са уредени в членове 771 и 772 от Закона за гражданското производство.

Изрично е предвидено, че ако има основания за спешни действия, тогава мерките по първото издадено решение може да бъдат приети с незабавно действие.

Временни мерки, които се постановяват след приемането на молбата по семейни и бракоразводни производства или производство, касаещо ненавършили пълнолетие деца, както в предходните случаи. Те са уредени в член 773 от Закона за гражданското производство.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Пълна или частична правна помощ може се получи, при условие че бъдат представени доказателства от които да е видно, че са изпълнени изискванията за получаване на правна помощ по Закона за правната помощ. (Вж. „Правна помощ — Испания“).

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

За да се знае кои решения могат да бъдат обжалвани, трябва да се направи разграничение между всички възможни решения, касаещи родителските права, а именно:

всички решения по състезателни производства могат да се обжалват пред провинциален съд (*Audiencia Provincial*);

решения по производства по взаимно съгласие могат да се обжалват пред провинциалния съд само когато е одобрена мярка, която се различава от условията на споразумението за уреждане.

По закон не могат да се обжалват нито решения за привременни мерки, нито решения за упражняването на родителската власт.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

В случаите, когато решенията за упражняването на родителските права не се изпълняват доброволно, може да бъде подадена молба до първоинстанционния съд, който е издал решението, като се предяви искане за принудително изпълнение на неспазената мярка или мерки. Трябва да бъдат посочени решението или разпореджанието, чието принудително изпълнение се иска, и лицето, срещу което следва да бъде насочено принудителното изпълнение.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Решенията по брачни производства за упражняване на родителските права по отношение на дете от връзката, издадени в дадена държава членка и подлежащи на изпълнение във въпросната държава членка, и за които е направено уведомление, се признават в Испания по искане на всяка заинтересована страна, без да е необходимо производство, в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност.

За да се поиска изпълнение, трябва да бъде подадена молба за изпълнение в съда по местожителството на ненавършилото пълнолетие дете и където се иска принудително изпълнение. Към молбата трябва да бъде приложено копие от решението, чието изпълнение се иска, а решението трябва да отговаря на всички изисквания за установяване на неговата автентичност в съответствие със стандартния формуляр, съдържащ се в приложение V. Необходимо е присъствието на адвокат и процесуален представител.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

В Испания, за да се оспори признаването на решение за родителските права, издадено в друга държава членка, съответната страна трябва да се обърне към първоинстанционния съд, до който е подадено искането за признаване на решението, като се позове на съществуването на някое от основанията за непризнаване, определени в Регламент (ЕО) № 2201/2003.

Основанията, на които може да бъде направено позоваване, са следните:

решението е в очевидно противоречие с обществения ред, като се вземе предвид висшият интерес на детето;

не е дадена възможност на детето да бъде изслушано (това основание не е допустимо в случай на спешност);

ако решението е постановено в отсъствието на ответника, документът за образуване на производството не му е били връчен или той не е бил уведомен за него, освен ако не се докаже, че той е приел решението;

ако страната, която се противопоставя на признаването и твърди, че решението възпрепятства упражняването на родителските права, не е била изслушана;

решението е несъвместимо с друго решение, което е издадено впоследствие.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Приложимото право е това по обичайното местопребиваване на ненавършилото пълнолетие дете в съответствие с Хагската конвенция от 1996 г. за закрила на детето.

Последна актуализация: 05/04/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност - Хърватия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителска отговорност означава отговорностите, задълженията и правата на родителите, предназначени да защитават и насърчават личните и имуществените права на детето, както и неговите висши интереси. Родителите са задължени да упражняват родителските права съобразно нуждите във връзка с развитието на детето и неговите способности. Никой родител не може да се откаже от правото си на упражняване на родителски права. Родителите за задължени да обсъждат и да постигат съгласие с детето по отделните аспекти на родителските права в зависимост от неговата възраст и зрялост.

Родителските права включват правото и задължението да се защитават личните права на детето във връзка със здравето, развитието, грижата и защитата, възпитанието и образованието, личните отношения и избора на местопребиваване, както и правото и задължението да се управлява имуществото на детето. Родителските права включват и правото и задължението да се представляват личните и имуществените права и интереси на детето.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителите имат правото и задължението да упражняват родителските права равностойно, съвместно и по съгласие. Когато родителите не живеят постоянно заедно, те са задължени да постигат съгласие относно условията за упражняване на родителските права чрез изготвяне на план за споделено упражняване на родителските права. Споделеното упражняване на родителските права може да бъде уредено и от съд, като решението на съда се основава на договореностите между родителите относно всички съответни въпроси в плана за споделено упражняване на родителските права. При споделено упражняване на родителските права родителите трябва да се стремят да разрешават всички проблеми чрез съгласие.

Всеки от родителите може да упражнява сам родителските права изцяло, частично или до степената, необходима за вземане на решение по конкретен важен въпрос, касаещ детето. В горепосочените ситуации правото на другия родител да упражнява родителските права може да бъде ограничено само със съдебно решение, като се вземат предвид висшите интереси на детето. Ако е съществувало споделено упражняване на родителските права преди смъртта на единия от родителите, преживелият родител трябва да упражнява сам родителските права без съдебно решение, в случай че другият родител е починал или е обявен за починал. Всеки от родителите може да упражнява сам родителските права, ако съдът е постановил това, когато в хода на съдебно производство родителите не са постигнали съгласие по плана за споделено упражняване на родителските права или алтернативно споразумение. В този случай съдът е задължен да даде предимство на родителя, който е проявил желание да сътрудничи и да се постигне споразумение относно споделеното упражняване на родителските права.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Когато родител е малолетно или непълнолетно лице или лице, лишено от дееспособност в конкретна област от обхвата на родителските права, упражняването на последните ще бъде спряно поради правни пречки. Докато спирането е в сила, горепосоченият родител може да се грижи ежедневно за детето сам, заедно с другия родител на детето или заедно с настойник, назначен съгласно разпоредбите на Закона за семейството (*Obiteljski zakon*) във връзка с назначаването на настойник. Горепосоченият родител няма право да представлява детето, а когато е лишен от дееспособност, няма право да представлява детето в областта, в която е лишен от дееспособност. Детето ще бъде представявано от другия родител или от настойника, като последният е задължен да се съобразява с желанията на другия родител.

Когато родителите на детето или единият родител и настойникът не постигат съгласие относно представителството по отношение на важни решения свързани с детето, съдът ще постанови, в отговор на предложение, направено от детето, от единия от родителите или от настойника, решение в отсъствието на страна (*ex parte*) относно това кой да представлява детето по съответния въпрос.

В отговор на предложение, направено от детето, от единия от родителите или от център за социално подпомагане, съдът ще постанови решение в отсъствието на страна (*ex parte*) за спиране на упражняването на родителските права (спиране на упражняването на родителските права поради реални пречки), ако единият от родителите отсъства или адреса му по местопребиваване е неизвестен, или ако единият от родителите е възпрепятстван по обективни причини да упражнява родителските права за дълъг период от време. Въпросният родител няма право да упражнява родителските права за срока, в рамките на който тяхното упражняване е спряно поради горепосочените причини. В рамките на такъв срок на спиране родителските права ще бъдат упражнявани само от другия родител или детето ще бъде поставено под попечителство съгласно разпоредбите на Закона за семейството. В отговор на предложение, направено от детето, от родител с родителски права, чието упражняване е спряно, или от център за социално подпомагане, съдът ще постанови решение в отсъствието на страна (*ex parte*) за прекратяване на спирането на упражняването на родителските права поради реални пречки, когато вече не са налице основанията за налагане на спирането.

Когато родителите споделят упражняването на родителските права и единият от тях почине, преживелият родител ще продължи да упражнява родителските права сам. Ако почине родителят, който упражнява сам родителските права, в отговор на предложение, направено от детето, от преживелия родител или от център за социално подпомагане, съдът ще постанови решение в отсъствието на страна (*ex parte*), с което ще възложи упражняването на родителските права на преживелия родител, ако счита, че това е във висшите интереси на детето. Когато и двамата родителите починат, детето ще бъде поставено под попечителство от център за социално подпомагане. Докато е все още жив, родителят, упражняващ родителските права, може чрез завещание или нотариален документ [посочен като „anticipirana naredba“ („предварително решение /указание“) на хърватски език] да определи лице, което според него би осигурило най-добрата грижа за детето в случай на негова смърт. Когато при смъртта на родител на детето се назначава настойник, под внимание ще бъде взето мнението на детето и желанията на преживелия родител, освен ако не се смята, че вземането в предвид на тяхното мнение/желания няма да е във висшите интереси на детето.

Съгласно член 224 от Закона за семейството дадено дете се поставя под попечителство, ако неговите родители са починали, изчезнали, намират се в неизвестност или са пребивавали на неизвестен адрес поне за един месец; ако неговите родители са били лишени от правото на упражняване на родителските права; ако родителите му, които са лишени от дееспособност в дадена област, което не им позволява да упражняват родителските права, не са поверили детето на лице, отговарящо на критериите за настойничество, или ако родителите му са дали съгласието си то да бъде осиновено. Съгласно член 225 от Закона за семейството решението за поставяне на детето под попечителство и за назначаване на настойник трябва да се вземе от център за социално подпомагане. Освен ако не е предвидено друго в Закона за семейството, център за социално подпомагане може да остави детето под ежедневната грижа на настойник, друго лице, приемно семейство, дом за деца, лишени от родителска грижа, или под грижата на юридическо лице, което се занимава с дейности в областта на социалното подпомагане. Мерките за защита на личните права и висшите интереси на детето ще бъдат взети въз основа на експертна оценка, ако се установи, че правата и висшите интереси на детето са били нарушени или че правата, висшите интереси и развитието на детето са били застрашени. Ще се счита, че правата на детето са били застрашени, ако полаганата за него грижа е неадекватна, детето изпитва психосоциални затруднения (изразени чрез неговото поведение, емоционални проблеми, проблеми в училище или други проблеми във връзка с неговото израстване) или ако е вероятно да възникнат горепосочените обстоятелства.

За да защити правата и висшите интереси на детето, даден център за социално подпомагане може:

1. да вземе спешни мерки за отделяне на детето и да го настани извън семейния му дом;
2. да издаде предупреждение след грешка или пропуск при упражняването на родителските права;
3. да организира получаването на професионална помощ и подкрепа от страна на родителите във връзка с упражняването на родителските права;
- и
4. да организира получаването на интензивна професионална помощ от страна на родителите и осъществяването на надзор върху упражняването от тях родителски права. За да защити личните права и висшите интереси на детето, даден съд може:

1. временно да постави детето под грижата на друго лице, приемно семейство или институция за социално подпомагане;
2. да издаде ограничителна заповед;
3. да лиши родителите от правото им да живеят в общ дом с детето и да постави детето под ежедневната грижа на друго лице, приемно семейство или институция за социално подпомагане;
4. да предостави подкрепа за възпитанието на детето, ако то има поведенчески проблеми, като го настани в приемно семейство или институция за социално подпомагане; или
5. да лиши родителите от правото им да упражняват родителските права.

Като част от мерките за защита на правата и висшите интереси на детето в Закона за семейството се съдържат разпоредби за регламентиране на осигуряването на временно настаняване на детето или временно настаняване на детето под грижата на друго лице, за лишаване на родителите от правото им живеят в общ дом с детето и др.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Въпроси, свързани с родителската отговорност, могат да бъдат решени чрез изготвянето на план за споделено упражняване на родителските права или чрез съдебно решение.

Планът за споделено упражняване на родителските права представлява писмено споразумение между родителите, в което се определят начините за споделено упражняване на родителските права, когато родителите на детето не живеят постоянно заедно като семейство.

В плана за споделено упражняване на родителските права трябва да се посочва следното:

1. мястото и адресът, на който живее детето,
2. времето, което детето трябва да прекарва с всеки от родителите,
3. начините за обмен на информация във връзка със съгласието, което е необходимо при вземането на важни решения по отношение на детето, и за обмен на важна информация във връзка с детето,
4. равнището на задължението за издръжка на родителя, с когото детето не живее; и
5. начините за решаване на бъдещи въпроси. Родителите могат да изготвят плана за споделено упражняване на родителските права сами или като част от процеса на задължително консултиране или процедурата по семейна медиация.

Ако родителите не успеят да постигнат съгласие относно плана за споделено упражняване на родителските права или ако той бъде отхвърлен от съда, всеки от родителите или детето може да предяви иск с цел да бъдат разрешени всички въпроси, касаещи родителя, с когото детето ще живее, начините за упражняване на родителските права, личните отношения на детето с другия родител или издръжката за детето. В производство, в което се взема решение относно това с кой родител ще живее детето, относно упражняването на родителските права или относно личните отношения на детето с другия родител, съдът няма да е обвързан от каквото и да е искане от страните. Съдът може да постанови решение относно това с кой родител ще живее детето, относно начините, по които детето ще поддържа лични отношения с другия родител, и относно упражняването на родителските права въз основа на споразумение между родители, ако счита, че това споразумение е във висшите интереси на детето.

Съдът ще се произнесе служебно, за да определи с кой родител ще живее детето, начините за упражняване на родителските права, личните отношения на детето с другия родител и издръжката за детето, като постанови решение, с което ще установи непоправимото разстройство на брака или унищожаването на брака, както и ще се произнесе по други случаи, в които родителите живеят отделно, или ще постанови решение по дело за оспорване на майчинството или бащинството, ако постановяването на такова решение е възможно и необходимо с оглед на резултата от съдебното производство и фактите по делото.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

За да бъде изпълним, планът за споделено упражняване на родителските права може да бъде представен в съда като част от производство в отсъствието на страна (*ex parte*), което ще позволи на съда да провери съдържанието му и да одобри или да отхвърли плана съгласно разпоредбите на Закона за семейството. Планът за споделено упражняване на родителските права може да бъде изменен в зависимост от възрастта и зрелостта на детето или когато измененията са продиктувани от значителни промени в обстоятелствата. Ако бъде изменен, планът трябва да бъде представен на съда като част от производство в отсъствието на страна (*ex parte*), за да може съда да провери неговото съдържание и да одобри или да отхвърли измененията.

Съдът може да постанови решение относно това с кой родител ще живее детето, относно начините, по които детето ще поддържа лични отношения с другия родител и относно упражняването на родителските права въз основа на споразумение между родителите, ако счита, че това споразумение е във висшите интереси на детето. Ако родителите решат да осигурят споделено упражняване на родителските права, в споразумението трябва да се уреждат всички важни въпроси, повдигнати в плана за споделено упражняване на родителските права. Що се отнася до средствата за правна защита или изменението на решението на съда, решението на съда, което се основава на споразумението между родителите относно споделеното упражняване на родителските права, ще има същата правна сила като одобрения от съда план за споделено упражняване на родителските права. В решението, свързано с упражняването на родителските права или личните отношения на детето с другия родител, не трябва да бъдат включвани обяснителни бележки, ако решението се основава на горепосоченото споразумение между родителите относно предоставянето на споделено упражняване на родителските права.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Ако родителите не успеят да постигнат съгласие относно плана за споделено упражняване на родителските права, център за социално подпомагане ще ги насърчи да се опитат да постигнат съгласие като част от процедурата по семейна медиация, освен ако въпросният случай не подлежи на законоустановените изисквания за медиация. Ако родители, които желаят да се разведат, не успеят да постигнат съгласие относно плана за споделено упражняване на родителските права, център за социално подпомагане ще ги уведоми, че като част от бракоразводното дело, заведено чрез предявяване на иск от единия съпруг, съдът служебно:

1. ще постанови решение, с което да определи с кой от родителите ще живее детето, условията за упражняване на родителските права, личните отношения на детето с другия родител и издръжката за детето;
2. ще позволи на детето да изрази мнението си съгласно Закона за семейството; и
3. ще назначи специален настойник за детето в съответствие с разпоредбите на Закона за семейството.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съгласно член 413 от Закона за семейството съдът ще се произнесе служебно, за да определи с кой родител ще живее детето, начините за упражняване на родителските права, личните отношения на детето с другия родител и издръжката за детето, като постанови решение, с което ще установи непоправимото разстройство на брака или унищожаването на брака, както и ще се произнесе по други случаи, в които родителите живеят

отделно, или ще постанови решение по дело за оспорване на майчинството или бащинството, ако постановяването на такова решение е възможно и необходимо с оглед на резултата от съдебното производство и фактите по делото. Съдът може

1. да ограничи или да забрани личните отношения на детето с другия родител;
2. да се произнесе във връзка с това личните отношения да се осъществяват под надзора на експерт;
3. да определи мярка за защита на правата и висшите интереси на детето в зависимост от обстоятелствата по делото; или
4. да се произнесе по режима на лични отношения с мащехата или втория баща, ако те живеят с детето и се грижат за него след прекратяването на брака им.

Съгласно член 417 от Закона за семейството в производството за вземане на решение относно личните отношения на детето с другия родител съдът е длъжен да уведоми родителите, че тези лични отношения са от особено значение за благополучието на детето, да насърчи родителите да постигнат съгласие и да участват в процедура по семейна медиация в случаи, различни от тези, свързани с домашно насилие, и ако родителите не успяват да постигнат съгласие, да гарантира, че мястото, където детето ще поддържа лични отношения с другия родител, е подходящо за детето, като взема предвид географските и времевите ограничения на другия родител. В решението на съда трябва да се съдържат подробности, свързани с начина по който, времето, в което, и местоположението, където другият родител може да взема и да връща детето и, ако е необходимо, подробности относно разходите, свързани с личните отношения. В обяснителните бележки към решението съдът ще включи писмено предупреждение, описващо правните последици от неспазването на задължението за улесняване на личните отношения на детето с другия родител (включително глоба, лишаване от свобода или решение за промяна на решението, с което се определя с кой родител ще живее детето). Съгласно член 418 от Закона за семейството съдът може да постанови в рамките на производството за определяне на личните отношения на детето с другия родител една или повече мерки, за да гарантира изпълнението, ако подозира, че е малко вероятно родителят, с когото живее детето, да спазва решението за режима на лични отношения, и по-специално:

1. да назначи лице, което да помага при изпълнението на решението или договореностите, позволяващи на детето да има лични отношения с другия родител; и
2. да разпреди на родителя, с когото живее детето, да депозира парична гаранция.

При постановяването на такива мерки съдът по-специално ще вземе предвид начина, по който се е държал в миналото родителят, с когото живее детето.

Съгласно член 419 от Закона за семейството, съдът може да постанови в рамките на производството за определяне на личните отношения на детето с другия родител една или повече мерки, за да се гарантира връщането на детето или за да се попречи на неговото отвлечане от родителя, по отношение на когото е определен режима на лични отношения (например като разпреди на този родител да предаде паспорта си за времето на контакта с детето на съда, който е постановил мярката, като разпреди на родителя, по отношение на когото е определен режима на лични отношения, да депозира парична гаранция, като забрани всяко отчуждаване или обременяване на правата на собственост на родителя, по отношение на когото е определен режима на лични отношения — подробностите за такава забрана се вписват в публични регистри, като изиска от горепосочения родител да посещава редовно упълномощен орган, като например център за социално подпомагане, заедно с детето и по местоположението, където се осъществяват личните отношения, като определи мястото, където трябва да се осъществяват личните отношения, като забрани на детето да напуска държавата по време на личните отношения и като впише подробности за такава забрана в националната или транснационалната информационна система). Когато постановява горепосочените мерки, съдът трябва по-специално да вземе предвид начина, по който се е държал в миналото родителя, по отношение на когото е определен режимът на лични отношения.

Съгласно член 421 от Закона за семейството в решението за определяне на упражняването на родителските права или режима за лични отношения с детето не трябва да бъдат включени обяснителни бележки, ако решението се основава на споразумение между родителите, постигнато в съответствие с разпоредбите на Закона за семейството, или ако решението е постановено устно в присъствието на всички страни и всички страни са решили да не прибегват към средства за правна защита.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Съгласно член 99 от Закона за семейството всеки от родителите трябва да представлява сам детето в областите от обхвата на родителските права, в които другият родител е бил ограничен да го прави по силата на разпоредбите на Закона за семейството или със съдебно решение.

Член 105 от Закона за семейството гласи, че всеки от родителите може да упражнява сам родителските права изцяло, частично или до степента, необходима за вземане на решение по конкретен важен въпрос, касаещ детето. В горепосочените ситуации правото на другия родител да упражнява родителските права може да бъде ограничено само със съдебно решение, като се вземат предвид висшите интереси на детето. Ако е съществувало споделено упражняване на родителските права преди смъртта на единия от родителите, преживелият родител трябва да упражнява сам родителските права без съдебно решение, в случай че другият родител е починал или е обявен за починал. Когато се произнася във връзка с упражняването на родителските права само от единия родител, съдът ще реши дали родителят, на когото е присъдено упражняването на родителските права, следва да представлява сам детето по въпроси, свързани с негови основни лични права, или трябва да го прави със съгласието на другия родител, както е посочено в член 100 от Закона за семейството (представителство на детето по въпроси, свързани с негови основни лични права, означава представителство в случай на промяна на името на детето или на неговия постоянен или временен домашен адрес или във връзка със свободата му да избира или да променя религиозната си принадлежност).

Съгласно член 110 от Закона за семейството, независимо от това дали родителските права се упражняват само от единия родител или споделено, родителите имат право да вземат сами ежедневни решения, касаещи детето, в моментите, в които детето се намира при всеки от тях. При спешни случаи, т.е. когато има непосредствена заплаха за детето, всеки от родителите има правото да реши да предприеме всички необходими действия с оглед на висшите интереси на детето, без да търси съгласието на другия родител. Той трябва да уведоми другия родител за това възможно най-скоро.

Независимо от това дали родителските права се упражняват само от единия родител или споделено, от родителите се изисква да обменят информация за здравето на детето, последователността в неговото възпитание, както и информация за учебните и извънучебните занимания на детето. Всеки обмен на такава информация трябва да се извършва по бърз и прозрачен начин и да е с акцент единствено върху детето.

Нито един от родителите не може да злоупотребява със задължението си да сътрудничи, за да осъществява контрол върху другия родител. Освен гореизложеното, съгласно член 112 от Закона за семейството родителят, който има наложено ограничение в определена област от обхвата на родителските права, има право да поддържа лични отношения с детето, да взема ежедневни решения, свързани с детето, да предприема спешни действия в случай на непосредствена заплаха за детето и да получава информация за важни обстоятелства, свързани с личните права на детето. Тези права могат да бъдат ограничени или отнети със съдебно решение, ако ограничаването или отнемането е необходимо за защита на висшите интереси на детето. Родителят, който не упражнява родителските права върху детето, има право да изисква от другия родител информация за важни обстоятелства, свързани с личните права на детето, ако той има законен интерес да го прави и доколкото това не е в

противоречие с висшите интереси на детето. В случай на спор съдът ще се произнесе в рамките на производство в отсъствието на страна (*ex parte*) и в отговор на предложение, направено от детето или от единия от родителите, за да гарантира защитата на висшите интереси на детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Съгласно член 108 от Закона за семейството при споделено упражняване на родителските права родителите са задължени да вземат всички важни решения, касаещи детето, и да дават съгласието си чрез споразумение. Важните решения по отношение на детето се отнасят до неговото представителство по въпроси, свързани с основните му лични права, и представителството му по въпроси, свързани с ценни активи и имуществените му права. Важните решения по отношение на детето могат да бъдат и под формата на други решения, които могат да повлияят значително върху живота на детето, като например тези, касаещи личните отношения на детето с негови близки лица, извънредни медицински процедури или лечение, както и правото на детето да избира само училище. Всички тези решения ще бъдат валидни, при условие че другият родител е съгласен с тях. При изключителни случаи, напр. спешна медицинска процедура, се прилагат разпоредбите на специални наредби, уреждащи защитата на правата на пациентите. В член 100 от Закона за семейството са включени разпоредби относно представителството на детето по въпроси, свързани с негови основни лични права (в случай на промяна на името на детето или на неговия постоянен или временен домашен адрес или във връзка със свободата му да избира или да променя религиозна си принадлежност). Представителството по въпроси, свързани с основни лични права на детето, се счита за валидно, ако родителят, който представлява детето, е получил писменото съгласие на другия родител, че има право да представлява детето. В определените от закона случаи такова съгласие не се изисква, ако родителят, с когото живее детето, е получил съгласието на център за социално подпомагане. Ако родителят, представляващ детето, не може да получи писмено съгласие, съдът ще се произнесе в рамките на производство в отсъствието на страна (*ex parte*) и в отговор на подадено от детето или от единия от родителите предложение кой родител ще представлява детето по съответния въпрос, за да защити неговите висши интереси.

В член 101 от Закона за семейството се съдържат разпоредби относно представителството по въпроси, свързани с ценни активи на детето или неговите имуществени права.

Съгласно член 109 от Закона за семейството, когато родителите имат право да представляват детето и не успеят да постигнат съгласие относно важни решения по отношение на детето, съдът ще се произнесе в рамките на производство в отсъствието на страна (*ex parte*) и в отговор на подадено от детето или от единия от родителите предложение кой родител ще представлява детето по съответния въпрос. Ако важни решения са свързани с личните права на детето, родителите са задължени да участват в процес по задължително консултиране преди да бъде предявен иск в отсъствието на страна (*ex parte*).

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложи към молбата си?

Предложенията следва да бъдат подадени до, а исковете да бъдат предявени пред общинските (районни) съдилища, упражняващи местна компетентност.

Съгласно член 34 от Гражданския процесуален закон (*Zakon o parničnom postupku*) общинските (районни) съдилища винаги се произнасят на първа инстанция по следните спорове: относно това дали бракът е непоправимо разстроен или дали следва да бъде унищожен и съпрузите на получат развод; спорове, свързани с определянето или оспорването на бащинство или майчинство; тези за определяне на родителя, с когото ще живее детето; както и тези, свързани с упражняването на родителските права, когато се разглежда едновременно иск за установяване на това дали бракът е непоправимо разстроен, за неговото унищожаване или за постановяването на развод.

В съответствие със Закона за семейството задължителното консултиране трябва да се проведе преди подаването на молбата за развод между съпрузи, упражняващи споделено родителските права по отношение на малолетно или непълнолетно дете, или преди иницирането на друго съдебно производство, свързано с упражняването на родителски права и лични отношения. Разпоредбите в Закона за семейството, свързани със задължителното консултиране преди подаването на молбата за развод между съпрузи, упражняващи споделено родителските права по отношение на малолетно или непълнолетно дете, се прилагат *mutatis mutandis* по отношение на задължителното консултиране, предприето преди предявяването на иск за определяне на родителските права и режима на лични отношения на детето с другия родител, когато бракът /партньорството на родителите е необратимо разстроен(о). В закона се посочват случаи, при които не се прибегва до задължително консултиране. Процесът по задължително консултиране започва, след като дадена страна е подала искане във връзка с това. Искането се отправя до център за социално подпомагане писмено или устно (чрез изявление, което трябва да бъде вписано в регистър). Услугата по задължително консултиране се предоставя от екип от експерти към центъра за социално подпомагане, компетентен по мястото на постоянния или временния домашен адрес на детето или по местоположението на последния общ домашен адрес на съпрузите или на партньорите на семейни начала, независимо дали е постоянен или временен. Задължителното консултиране е процес, който включва личното участие на членовете на семейството (не се допускат представители). След приключване на процеса по задължително консултиране центърът за социално подпомагане ще изготви доклад, който ще е валиден за срок от шест месеца от датата на приключване на консултирането.

Присъствието на първата среща по семейна медиация е задължително преди молителят да може да подаде молба за развод.

В зависимост от вида на предявения иск (брачен спор; спор за установяване или оспорване на майчинство или бащинство; спор относно упражняване на родителски права, спор относно личните отношения, иск за развод по взаимно съгласие или искане за одобрение на план за споделено упражняване на родителските права) молителят трябва да представи, наред с други документи, доклада от задължителното консултиране/доказателство за участие в първа семейна медиация/план за споделено упражняване на родителските права. Видът на необходимите документи зависи от вида на предявения иск.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

По всички икове, касаещи свързани с детето семейноправни въпроси, компетентните органи трябва да предприемат спешни действия, като същевременно защитават висшите интереси на детето.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Да. Безплатната правна помощ се урежда от Закона за безплатната правна помощ (*Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*) (*Narodne novine* (NN); Държавен вестник на Република Хърватия) № 143/2013).

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да. Страните могат да обжалват решение на съд от първа инстанция в срок от петнадесет дни от датата на връчване на копие от решението, освен ако в Гражданския процесуален закон не е предвиден различен срок. Освен ако не е предвидено друго по закон, жалби могат да се подават срещу решение на съд от първа инстанция, постановено в резултат на специални икове, предявени в отсъствието на страна (*ex parte*), уреджани от Закона за семейството. Жалби могат да се подават в срок от петнадесет дни от датата на връчване на решението.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Съдът, към който могат да се обърнат страните, е общинският (районен) съд, упражняващ местна компетентност. Всяко изпълнително производство ще се провежда съгласно разпоредбите на Закона за принудителното изпълнение (*Ovršni zakon*), но в Закона за семейството се съдържат специални разпоредби относно изпълнението, предназначено да се гарантира предаването на детето, и относно изпълнението, предназначено да се гарантира поддържането на лични отношения (членове 509—525 от Закона за семейството).

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

За да може решение, постановено от чуждестранен съд, да бъде признато в съответствие със Закона за уреждане на стълкновения на закони с правната уредба на други държави в някои отношения (*Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*) (NN № 53/91, 8/01), трябва да предявите иск.

Считано от 1 юли 2013 г., Хърватия прилага Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000. Глава III от въпросния регламент се прилага *mutatis mutandis* относно признаването и потвърждаването на изпълнението на решенията относно родителската отговорност.

Молбата за признаване или непризнаване, молбата за потвърждаване на изпълнението, както и предложението за изпълнение трябва да бъдат подадени пред общинския (районен) съд, упражняващ местна компетентност.

Предложенията следва да бъдат подадени до, а исковете да бъдат предявени пред общинските (районни) съдилища, упражняващи местна компетентност.

Разпоредбите на Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, се прилагат по отношение на процедури за признаване и изпълнение на решенията, постановени от чуждестранни съдилища.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Жалби следва да се подават пред общински (районен) съд. Жалбата ще се гледа от окръжния (жупанийски съд).

Въззивните производства се подчиняват на разпоредбите на Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, и на разпоредбите на Гражданския процесуален закон.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Съгласно член 40 от Закона за уреждане на стълкновения на закони с правната уредба на други държави в някои отношения, приложимото право по отношение на връзката родител-дете е правото на държавата, чиито граждани са родителите и децата. Ако родителите и децата са граждани на различни държави, приложимото право е това на държавата, в която всички те имат постоянен домашен адрес. Ако родителите и децата са граждани на различни държави и ако нямат постоянен домашен адрес в държавите, чиито граждани са те, хърватското право ще се прилага, ако детето или единият от родителите е хърватски гражданин. Връзката родител-дете, която не се обхваща от горепосочените разпоредби, е предмет на правото на държавата, чиито гражданин е детето.

Считано от 1 януари 2010 г., Хърватия прилага Хагската конвенция от 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата.

За повече информация, моля, разгледайте:

Закона за семейството (NN № 103/15)

Закона за принудителното изпълнение (NN № 112/12, 25/13, 93/14)

Закона за уреждане на стълкновения на закони с правната уредба на други държави в някои отношения (NN № 53/91, 88/01)

Закона за безплатната правна помощ (NN № 143/2013)

Закона за прилагане на Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (NN № 127/2013)

Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000.

Последна актуализация: 12/07/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност - Италия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

В италианското право понятието „родителски права“ (*potestà genitoriale*) е заменено от понятието „родителска отговорност“ (*responsabilità genitoriale*) със закон за реформирането на произхода (Закон № 219/2012) и Законодателен указ № 154/2013, чиито разпоредби влязоха в сила на 7 февруари 2014 г.

Родителската отговорност е задължението за издръжане, отглеждане, образование и предоставяне на морална подкрепа на децата, като се зачитат техните способности, влечения и стремежи.

Децата имат също така правото да поддържат балансирана и непрекъсната връзка и с двамата си родители и да бъдат обгрижвани, отглеждани, образовани и подкрепяни морално от всеки от тях, както и да поддържат значими отношения с родствениците по възходящата линия и с роднините на всеки родител.

Самите деца също имат задължения: да уважават родителите си и да участват в издръжката на семейството, докато живеят заедно с него.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителската отговорност възниква по законов път, когато родителите са сключили брак помежду си. В този случай и двамата родители са носители на родителска отговорност по отношение на техните деца.

Ако родителите не са сключили брак помежду си, родителят, който е припознал детето, е този, който е носител на родителската отговорност. Ако и двамата родители са припознали детето, те заедно са носители на и упражняват родителската отговорност по отношение на детето, както ако са сключили брак. Ако родителите не са сключили брак помежду си и в същото време не припознават детето, вторично припознаване не може да се извърши без съгласието на родителя, който вече е припознал детето.

Родителската отговорност трябва да се упражнява от родителите по взаимно съгласие, като се вземат предвид способностите, естествените влечения и стремежите на детето. По-специално родителите трябва да установят по взаимно съгласие обичайното местопребиваване на детето.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако детето временно е лишено от подходяща семейна среда, се предприемат мерки то да бъде отглеждано от друго семейство.

Освен това, когато родителите не доказват, че са достатъчно способни да полагат грижи за възпитанието на своите деца, например когато те са изключително конфликтни, съдилищата често предоставят упражняването на родителските права на социалните служби по местопребиваване на семейството. Това обикновено включва ограничаване на упражняването на родителска отговорност: обикновено решенията, касаещи здравето, образованието и възпитанието на детето, се вземат от социалните служби по местопребиваване на семейството. В тези случаи детето често продължава да живее със своите родители или с единия от тях. В по-сериозни случаи съдът разпорежда извеждането на детето от семейния дом. Ако родител нарушава или пренебрегва задълженията си или злоупотребява с предоставените му правомощия, което води до сериозни вреди за детето, съдът може да разпорежи лишаването на този родител от родителска отговорност.

Ако и двамата родители са починали, били са лишени от родителска отговорност или не са в състояние да упражняват родителската отговорност поради някаква друга причина, се назначава настойник. Настойникът се грижи за детето, представлява го по време на всички граждански производства и управлява неговото имущество.

В Гражданския кодекс се предвижда и възможност за назначаване на специален настойник от съда в случаите, когато и двамата родители или родителят, който упражнява сам родителската отговорност, не са(е) в състояние или не желаят(желае) да изпълняват(изпълнява) едно или повече действия, които са в интерес на детето, извън рамките на рутинния режим. В тези случаи специалният настойник е упълномощен да изпълнява тези специфични действия.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Родителската отговорност и на двамата родители не се прекратява след раздяла, прекратяване, прекратяване на гражданскоправните последици от, унищожаване и недействителност на брака.

Обичайната форма на упражняване на родителските права, която е в състояние да осигури съвместно родителство, е съвместното упражняване на тези права, при което и двамата родители упражняват родителската отговорност.

Решения, които са от най-голям интерес по отношение на децата, касаещи образованието, възпитанието, здравето и избора на обичайно местопребиваване на детето, се вземат чрез постигане на взаимно съгласие между родителите и във висшите интереси на детето, като се вземат предвид неговите способности, естествени влечения и стремежи; обратно, по отношение на всички рутинни административни въпроси родителите могат да упражняват родителската си отговорност самостоятелно (член 337б от Гражданския кодекс).

Споделеното упражняване на родителските права не означава задължително, че детето прекарва едно и също време с двамата родители.

Обикновено в решението за раздяла или развод се определя с кой родител съжителства детето, т.е. родителят, с когото детето живее постоянно, а условията, при които родителят, с когото детето не съжителства, може да прекарва време с него, се определят след това. Също така е възможно времето, през което децата живеят с всеки един от родителите си, да бъде разделено поравно, ако родителите живеят близо един до друг и водят подобен начин на живот, при условие че такава договореност няма да има неблагоприятен ефект върху социалния или училищния живот на децата.

Ако обаче съвместното упражняване на родителските права не отговаря на висшите интереси на детето, съдията може да предостави упражняването на родителски права само на единия родител, като постанови обосновано решение (член 337в от Гражданския кодекс).

Най-често срещаните случаи, при които упражняването на родителските права се предоставя само на единия родител са: 1. ако някой от родителите представлява опасност за физическото и психическото благополучие на детето (родител насилник, родител със значително съдебно досие, родител, който е наркозависим или алкохолик); 2. ако родител не е способен да подпомага морално и материално детето или не е показал какъвто и да е интерес към него; 3. ако родител злепоставя другия родител пред детето; 4. ако враждебността между родителите е толкова голяма, че може да наруши равновесието и психофизичното развитие на детето.

В случай че родителските права се упражняват само от единия родител, родителската отговорност се упражнява само от родителя, който упражнява тези права, но всички решения, които са във висшите интереси на детето, трябва да бъдат вземани и от двамата родители, освен ако не е предвидено друго поради конкретни сериозни обстоятелства, например насилствено поведение или малтретиране (член 337в от Гражданския кодекс).

Родител, който не упражнява родителска отговорност, има правото и задължението да наблюдава образованието, възпитанието и условията на живот на детето (член 316, последен параграф).

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Споразумението между родителите относно начина, по който ще упражняват родителската отговорност след тяхната раздяла, трябва да бъде представено в съда с местна компетентност, който след това ще прецени дали споразумението ще гарантира правата и благополучието на децата или не; ако резултатът е положителен, съдът ще одобри споразумението.

Ако двойка, която е сключил брак и има деца, които са малолетни или непълнолетни, желае да се раздели или да се разведе и е постигнала съгласие относно упражняването на родителските права върху децата и упражняването на родителската отговорност, тя може да избира между две решения:

а) може да подаде съвместна молба до съда и споразумението ѝ да бъде одобрено;

б) може да се възползва от „преговори с помощта на адвокат“ (член 6 от Законодателен указ № 132/2014): това представлява споразумение, чрез което страните са съгласни да си сътрудничат добросъвестно и по честен начин, за да уредят по взаимно съгласие спора, свързан с тяхната раздяла и упражняването на родителски права върху децата.

Ако има деца, които са малолетни или непълнолетни (но също така и пълнолетни деца, които са недееспособни или които имат сериозно увреждане или не са самостоятелни икономически), споразумението, постигнато в резултат на подпомогнатото договаряне, трябва да бъде изпратено в срок до десет дни на прокурора към компетентния съд, който ще одобри споразумението, ако смята, че то е в интерес на децата. Ако обаче прокурорът смята, че споразумението не е във висшите интереси на децата, той ще го предаде в срок до пет дни на председателя на съда, който ще определи дата в рамките на следващите тридесет дни, на която страните да се явят, и ще действа незабавно.

След като споразумението бъде одобрено, то е равносилно на съдебните решения, постановени във връзка с раздяла или развод.

Ако родителите не са сключили брак, е възможно само първото решение (т.е. одобрено от съда споразумение).

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

За да разрешат всякакви въпроси, свързани с упражняването на родителска отговорност, родителите могат да се обърнат към семеен медиатор.

Целта на медиацията е не да се постигне помирение на двойката, а да се даде възможност за постигане на взаимно споразумение относно условията за упражняване на родителската отговорност, като по този начин се избягва и намалява всяка форма на спор. Всички постигнати съвместни решения обаче трябва да бъдат представени пред съда, който ще прецени дали са били зачетени интересите на детето.

Ако спорът продължава, той ще бъде отнесен пред компетентния съд по дела за раздяла, бракоразводни дела и упражняване на родителски права върху дете.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Трябва да се прави разграничение между два сценария.

а) Ако родителите не постигнат съгласие по особено важни въпроси, те могат да отнесат спора пред съда. В тези случаи съдът предлага преди всичко решения, които удовлетворяват в най-голяма степен интересите на детето и на семейството. Ако спорът продължи, съдът предоставя на родителя, за когото счита, че е най-вероятно да се погрижи за интересите на детето, правото да взема решение по конкретен въпрос.

б) Родителите могат да предявят иск пред съдилищата, за да поискат решение във връзка с упражняването на родителски права върху децата и тяхното настаняване (обикновено когато родителите са разделени). В този случай съдът се произнася по:

упражняването на родителски права върху децата, като преди всичко избира решението, при което правата се упражняват съвместно (т.е. и от двамата родители);

часовете и условията за пребиваване при всеки родител, размера на издръжката за дете и като цяло принася на всеки родител към разходите, направени за грижата, образованието и възпитанието на детето.

Тъй като най-важните решения трябва да бъдат взети чрез общо споразумение, дори и когато родителите са разделени или разведени, ако родителите не постигнат съгласие по всички отделни въпроси могат да отнесат спора пред съда, както е обяснено в точка а).

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Родител, на когото е предоставено да упражнява сам родителските права върху децата, упражнява изключителна родителска отговорност, освен ако съдът не е разпоредил друго. По-специално въпросният родител може също така да взема независимо нерутинни административни решения. Въпреки това дори когато на единия от родителите е предоставено да упражнява сам родителските права, решенията, които обслужват висшите интереси на децата (тези, свързани с тяхното образование, възпитание и здраве), трябва да бъдат взети от двамата родители, освен ако в решението за упражняване на родителските права не се предвижда друго.

Обикновено съдиите постановяват, че съгласието на родителя, който не упражнява родителски права, не е необходимо, когато този родител отсъства, проявява безразличие, не може да бъде установена връзка с него или е упражнявал насилие или тормоз в миналото.

Родителят, който не упражнява родителски права върху децата, има правото и задължение да наблюдава тяхното образование, възпитание и условия на живот и може да се обърне към съда, ако счита, че са взети решения, които противоречат на интересите на децата.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Ако родителите упражняват съвместно родителски права, родителската отговорност се упражнява и от двамата родители, които трябва да постигат съгласие относно начина, по който се развива животът на децата, и да вземат заедно решения относно образованието, възпитанието, здравето и избора на обичайно местопребиваване на децата, като гарантират, че тези решения са във висшите интереси на децата. Единствено по отношение на всички решения относно рутинни административни въпроси родителите упражняват по правило родителската отговорност самостоятелно през съответните периоди, през които децата живеят с тях.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Съдът с обща компетентност (*Tribunale ordinario*) е компетентен да разглежда всички производства, касаещи упражняването на родителски права върху децата и всички свързани с тях въпроси, отнасящи се до родителската отговорност.

Ако даден спор е свързан с лишаването от или ограничаването на родителската отговорност или възстановяването на родителска отговорност, без да се вземат предвид факторите, свързани с упражняването на родителски права върху децата, компетентният по тези въпроси съд е съдът за непълнолетни и малолетни лица (*Tribunale per i minorenni*).

11 По какъв ред се решава тези дела? Съществува ли бързо производство?

Ако въпросът, свързан с упражняването на родителските права и упражняването на родителската отговорност по отношение на деца, родени по време на брак, е част от спор, свързан с раздяла или развод, процедурата, която се следва, е тази, определена в раздела относно [развод](#).

Мерки, касаещи упражняването на родителските права и упражняването на родителската отговорност по отношение на деца, родени извън брака, се приемат от съда в закрито заседание, след като е поискана обобщена информация и след като са изслушани прокурорът и родителите; при спешни случаи съдът може да разпореди временни мерки в интерес на детето.

И в двата случая съдията може да разпореди спешни временни мерки за защита на децата. Производствата се различават в зависимост от това дали са свързани с децата на семейни или на несемейни двойки, но и в двата случая е компетентен съдът с обща компетентност.

Както при всички процедури, свързани с деца, детето се изслушва от съдията, ако то е навършило 12 или повече години или във всеки случай, когато то е в състояние да направи преценка.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Правна помощ може да бъде получена за покриване на разходите за производство за раздяла, бракоразводно дело и за упражняване на родителски права върху дете или производство за ограничаване или отнемане на родителска отговорност.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Жалби срещу решения относно родителската отговорност могат да бъдат подадени пред апелативния съд (*Corte d'Appello* — съд от втора инстанция).

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Решенията на съда относно родителската отговорност са изпълняеми.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Признаването на решение относно родителска отговорност на съд на друга държава — членка на ЕС, е автоматично. Въпреки това съгласно Регламент (ЕО)№ 2201/2003 от 27 ноември 2003 г. всяко заинтересовано лице обаче може да подаде молба за признаване или непризнаване на решението.

За да бъде изпълнено решението, заинтересованата страна трябва да подаде молба за изпълнение до апелативния съд с местна компетентност. След като решението бъде обявено за изпълняемо, то се изпълнява при същите условия, които биха се прилагали, в случай че решението е било взето в тази държава членка.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Компетентният съдебен орган е апелативният съд с местна компетентност (като в съответствие с националните правила се взема предвид мястото, на което се изпълнява решението). Съдебното производство протича под формата на спорно съдебно производство и приключва с решение по установителен иск, срещу което може да се подаде касационна жалба (*ricorso per cassazione*).

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Тъй като Италия е ратифицирала Хагската конвенция от 1996 г., се прилагат разпоредбите на тази конвенция. Следователно възникването и прекратяването на родителската отговорност, упражняването на родителската отговорност и лишаването или ограничаването на родителската отговорност се уреждат от правото на държавата по обичайно местопребиваване на детето.

Последна актуализация: 01/07/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност - Кипър

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Понятието „родителска отговорност“ обхваща даването на име на дете, грижите за детето, управлението на неговото имущество и представянето му по всеки въпрос или правна сделка, които засягат него или неговото имущество. На практика то обхваща всички въпроси, свързани с детето (като физическо лице) и неговото имущество.

Родителската отговорност включва задълженията и правата на родителите, които упражняват съвместно тази отговорност. При упражняването на тази отговорност трябва да се вземат предвид интересите на детето (член 6 от Закон 216/1990).

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителската отговорност по отношение на дете се упражнява съвместно от двамата родители.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Да, в тези случаи съдът може да назначи настойник, който да упражнява родителската отговорност (член 18, параграф 2 от Закона за отношенията между родители и деца, Закон 216/1990).

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

В случай на развод или когато бракът е унищожен или е обявен за недействителен, въпросът за родителската отговорност се решава от съда, който може да я присъди на единия от двамата родители, на двамата родители съвместно или на трето лице (член 14 и член 15 от Закон 216 /1990). Ако съдът присъди родителската отговорност само да единият родител, той може също така да постанови решение и за правото на другия родител на лични отношения с детето, като взема предвид интересите на детето (член 17 от Закон 216/1990).

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

За да стане споразумението правнообвързващо, то трябва да бъде утвърдено от съда със съдебно определение.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Към момента няма алтернативни средства за разрешаване на спор, различни от съдебно производство.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдията може да се произнесе по всеки въпрос, свързан с детето, включително въпроса за родителската отговорност, правото на лични отношения, образованието, здравето, управлението на имуществото, името, издръжката, пътуването в чужбина и отвлечането.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Не, тъй като са налице въпроси, като например управлението на имуществото на детето, които не се обхващат в най-тесен смисъл от понятието „упражняване на родителски права“.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

На практика съвместно упражняване на родителските права означава, че родителите трябва да вземат заедно решенията по въпроси, свързани с тяхното дете. Обикновено то означава също, че детето ще живее за равни периоди от време с двамата родители.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Компетентният съд е съдът по семейни дела в района, в който се намира обичайното местопребиваване на малолетното или непълнолетното лице. Производствата започват с подаването на молба за тяхното образуване без клетвена декларация. На тази фаза не се изисква придружаваща документация.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Молбата се връчва на другата страна, от която се иска да се яви пред съда на посочената в молбата дата с цел същата да бъде разгледана. Не съществува спешна процедура при случаи, касаещи дете, освен когато става въпрос за отвлечане на дете. С оглед на гореизложеното съдилищата гарантират, че поради тяхното естество тези случаи се разглеждат приоритетно. Освен това по отношение на всички тези производства се прилага член 6 от Европейската конвенция за правата на човека и член 30 от Конституцията на Република Кипър; посочените разпоредби гласят, че всички производства пред съда трябва да бъдат приключени в разумен срок.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Да, при условие че сте изпълнили определените в законодателството критерии и сте получили съдебно решение по този въпрос съгласно Закон 165(І)/2002.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да. Възможно е да се обжалва пред апелативния съд по семейни дела.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Съдът, компетентен във връзка с изпълнението на решение относно родителска отговорност, е съдът, който е постановил това решение. Образоването на производствата се инициира чрез подаването на молба чрез призовка без клетвена декларация, като се използва формуляр тип I, посочен в Процесуално постановление 2/90.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Трябва да регистрирате молба за признаване и изпълнение съгласно член 21, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 2201/2003. Молбата следва да бъде регистрирана в съда по семейни дела в района, в който живее детето или в който живее ответникът, ако детето живее в чужбина.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Компетентният съд е съдът по семейни дела в района, в който живее детето или в който живее ответникът, ако детето живее в чужбина. Когато горепосочената молба се връчва на ответника, той има право да се яви и да депозира писмена защита, както е посочено в Закон 121(І)/2000. Тези производства попадат в обхвата на Регламент (ЕО) № 2201/2003.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Прилага се законодателството на Република Кипър и по-специално Закон 216/1990. Когато нито една от страните не живее в Кипър, Закон 216/1990 предвижда, че съдилищата по семейни дела в републиката не са компетентни да разгледат делото.

Последна актуализация: 08/07/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност - Латвия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителите упражняват родителски права върху детето, докато не навърши пълнолетие.

Упражняването на родителските права означава правото и задължението на родителите да се грижат за детето и за неговото имущество и да го представляват в личните и имуществените му отношения.

Полагането на грижи за детето означава грижата, надзора и правото да се определя неговото местопребиваване.

Грижата за детето означава неговата издръжка, т.е. осигуряване на храна, дрехи, жилище и здравно обслужване, предоставянето на грижи и неговото образование и отглеждане (осигуряване на психическо и физическо развитие, обръщане на внимание на неговата личност, способности и интереси до степената, до която е възможно, и подготовка на детето за общественополезна дейност).

Упражняването на надзор над детето означава полагането на грижи за неговата безопасност и предотвратяването на всяка опасност, произтичаща от трети лица. Правото да се определи местопребиваването на детето означава географския избор на местопребиваване и избора на жилище.

Полагането на грижи за имуществото на детето означава поддържането и използването на имуществото на детето с цел неговото опазване и повишаване на стойността му.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родители, които живеят заедно, упражняват родителските права съвместно. Ако родителите са разделени, съвместното упражняване на родителските права продължава. Грижата за децата и надзорът се упражняват от родителя, с когото живее детето. По въпроси, които могат да окажат значително въздействие върху развитието на детето, родителите вземат решенията съвместно.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако здравето или животът на детето са застрашени по вина на родителя (поради умишлено поведение или небрежност от страна на родител) или ако родителят злоупотребява с правата си или не полага грижи за детето и не упражнява надзор върху него, с което застрашава физическото, психическото или моралното развитие на детето, съдът може да лиши родителя от правото да упражнява родителските права.

При лишаването на единия родител от родителски права съдът прехвърля упражняването на родителските права върху детето изцяло на другия родител. Ако при упражняването на родителските права другият родител не може да защитава по подходящ начин детето от опасност или ако и двамата родители са лишени от тези си права, съдът възлага на съда по семейни дела да осигури грижа за детето извън неговия дом.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Ако родителите са разделени, съвместното упражняване на родителските права продължава. Грижата за децата и надзора се упражняват от родителя, с когото живее детето. По въпроси, които могат да окажат значително въздействие върху развитието на детето, родителите вземат решенията съвместно. Разногласията между родителите се решават от съда по семейни дела, освен ако не е предвидено друго по закон. Съвместното упражняване на родителските права приключва, когато съгласно споразумение между родителите или съдебно решение се определя тези права да се упражняват самостоятелно от единия родител.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Ако родителите постигнат съгласие по въпроса за родителската отговорност и я упражняват с желание, не е необходимо да получават одобрение от някой орган или от съда.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

В случай на спор разногласията се решават от съда по семейни дела. Ако съдът по семейни дела не е в състояние да разреши разногласия между родителите или ако решението на този съд не е изпълнено, родителите подават молба до районния (или градския) съд.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Ако родителите подадат молба до съда, те изискват да упражняват съвместно или самостоятелно родителските права. Освен това, ако е необходимо, съдията постановява решения по въпроси, свързани с издръжката, местопребиваването и др. Родител, който има самостоятелни родителските права, упражнява родителски върху детето, което включва правото да действа от името на детето при неговите лични и имуществени отношения и правото да определя местопребиваването на детето. Всеки родител има задължението и правото да поддържа лични отношения и пряк контакт с детето. Тази разпоредба се прилага и ако детето е отделено от семейството или ако не живее с единия или с двамата родители. Родителят, който не живее с детето, има правото да получава информация за него, по-специално информация за неговото развитие, здраве, учебни постижения, интереси и условия на живот. Родителски спор относно упражняването на родителските права следва да бъде решен, като се вземат предвид интересите на детето и като се поиска мнението на детето, ако то е в състояние да го изрази.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Родител, който упражнява самостоятелно родителските права върху детето, разполага с всички права и задължения, произтичащи от това. Родителите са задължени да подпомагат детето си съгласно собствените си възможности и финансово състояние. Това е задължение на бащата и майката, докато детето не е в състояние да се издържа само.

Задължението да се подпомага детето не приключва, ако детето е отделено от семейството или не живее с единия от родителите. Когато постановяват решение за установяване на самостоятелно упражняване на родителските права, съдилищата вземат предвид обстоятелствата по делото, което означава с кого от родителите живее детето към момента на завеждане на делото и кой от родителите упражнява ежедневно родителските права върху детето. Детето има правото да поддържа лични отношения и пряк контакт с всеки от родителите си (правото на лични отношения). Всеки родител е задължен и има правото да поддържа лични отношения и пряк контакт с детето. Родителят, който не живее с детето, има правото да получава информация за него, по-специално информация за неговото развитие, здраве, учебни постижения, интереси и условия на живот. Предоставянето на правото на самостоятелно упражняване на родителските права върху детето на единия родител не означава, че другият родител е лишен от родителски права.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Ако родителските права върху децата се упражняват съвместно от двамата родители, и двамата могат да действат от името на детето си при неговите лични и имуществени отношения. По всички въпроси, свързани с развитието на тяхното дете, родителите вземат съвместно решение.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложи към молбата си?

Искове, произтичащи от упражняването на родителските права и правото на лични отношения, се предявяват в съда по местопребиваване на детето. Регистрираното местопребиваване на родителите се счита за местопребиваване на детето при искове, произтичащи от упражняването на родителските права и правото на лични отношения. Ако регистрираните местопребивавания на родителите на детето се намират в различни административни територии, за място на пребиваване на детето се счита регистрираното място на пребиваване на родителя, с когото живее детето. Ако родителите на детето или детето нямат регистрирано местопребиваване, за местопребиваването на детето се счита местопребиваването на родителите.

Исковата молба следва да бъде подадена съгласно член 128 от Гражданския процесуален закон. Член 129 от Гражданския процесуален закон се прилага във връзка с документи, които трябва да бъдат приложени към исковата молба.

Към исковата молба може да бъде приложено и становището на съда по семейни дела.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Съдебното производство по граждански дела се урежда от разпоредбите на латвийския Граждански процесуален закон. Дела, свързани със защитата на правата и интересите на децата, се разглеждат от съда в извънредно заседание. Съдът иска становището на съда по семейни дела по въпроси, свързани с упражняването на родителските права, грижата за детето и процедурата за упражняване на правото на лични отношения, и кани представител, който да присъства по време на съдебното заседание и да разбере мнението на детето, ако детето е в състояние да го изрази с оглед на неговата възраст и равнище на зрялост.

Съдът разглежда граждански искове в открити заседания, с изключение например на дела за упражняване на родителските права и правото на лични отношения. Също така в интерес на малолетни или непълнолетни лица съдът може да обяви заседанието или част от него за закрито при обосновано искане от страна на участници в делото или по собствено усмотрение.

Страните имат правото да подадат обосновано искане до съда да гледа делото по бързото производство. След това съдът разглежда това обосновано искане.

По искане на една от страните съдебното решение може да гласи, че решенията или части от тях относно издръжката за дете и по дела, свързани с упражняването на родителските права и правото на лични отношения, подлежат на незабавно изпълнение.

При искане на едната от страните съдът постановява решение, с което временно се определя издръжката за дете до постановяването на съдебното решение.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разностите по производството?

Лица с ниски доходи или нуждаещи се лица, на които е предоставен такъв статут съгласно предвидената в законодателството процедура, и лица, които внезапно са попаднали в такова положение и финансово състояние, което им пречи да защитават правата си (поради природни бедствия, форсмажорни обстоятелства или други обстоятелства извън контрола на лицето), или са изцяло на грижата на държавата или общината (наричано по-нататък „специално състояние“), имат право да поискат финансова подкрепа за правна помощ.

При обосновано искане от страна на дадено лице съдът или съдията разглежда финансовото състояние на лицето, освобождава го изцяло или частично от плащането на съдебни разноски към държавния бюджет и спира изпълнението на наложеното плащане на съдебни разноски към държавния бюджет или ги разделя на вноски.

В съответствие с Гражданския процесуален закон ищите са освободени от плащането на съдебни разноски към държавния бюджет за искове, свързани с изплащането на издръжка за дете.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Съдебно решение може да бъде обжалвано по общия ред, т.е. чрез подаване на жалба (в окръжния съд) или касационна жалба (във Върховния съд).

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Решенията на съда се изпълняват веднага щом влязат в сила или незабавно, ако са обявени за подлежащи на незабавно изпълнение.

Съдебните решения се изпълняват от регистриран съдебен изпълнител.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Латвийските съдилища признават и изпълняват решенията, постановени от чуждестранни съдилища.

Решенията, постановени от чуждестранните съдилища, се признават и се изпълняват съгласно процедурата, установена от Гражданския процесуален закон, и съгласно Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000.

Молбата за декларация за изпълняемост се подава за разглеждане пред районния съд (или градския) съд по постоянно местопребиваване на лицето, срещу което се иска изпълнение, или по постоянното местопребиваване на детето, за което се отнася изпълнението. Решение относно декларацията за изпълняемост или решението за отхвърляне на декларацията за изпълняемост се постановява от съдията по негова преценка въз основа на подадената молба и приложените към нея документи в срок от 10 дни от деня на подаване на молбата без призоваване на страните.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

В случай на признаването на решението на чуждестранен съд, срещу решението на съд от първа инстанция може да бъде подадена отделна жалба пред районния съд, а решението на районния съд по отделната жалба може да бъде обжалвано пред Сената, като се подаде друга жалба. Участник в дело, чието регистрирано местопребиваване или обичайно местопребиваване е в Латвия, може да подаде отделна жалба в срок до 30 дни от датата на издаване на копие от решението, докато участник в производството, чието регистрирано местопребиваване или обичайно местопребиваване не се намира в Латвия, може да подаде такава жалба в срок до 60 дни от датата на издаване на копие на решението.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Латвия е обвързана от Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата и от двустранни споразумение за правна помощ, сключени между Република Латвия и Руската федерация, Украйна, Република Беларус, Република Узбекистан, Република Киргизстан и Република Молдова.

Последна актуализация: 09/07/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност - Литва

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Правата и задълженията между деца и родители се уреждат от разпоредбите на част IV от книга III от Гражданския кодекс на Република Литва (*Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas*, наричан отук нататък „Гражданския кодекс“). В член 3.155 от Гражданския кодекс се посочва, че родителите полагат грижи за своите деца, докато те навършат пълнолетие или станат дееспособни. Родителите имат право и задължение да отглеждат и да образоват своите деца да бъдат честни, да се грижат за здравето им и като вземат предвид тяхното физическо и психическо състояние да създават благоприятни условия за цялостното и хармоничното им развитие с цел да ги подготвят за независим живот в обществото. В глава XI от книга III от Гражданския кодекс се определят родителските права и задълженията на родителите по отношение на техните деца, а в глава XII се определят имуществените права и задължения между родители и деца.

Член 3.227, параграф 2 от Гражданския кодекс гласи, че по закон осиновителите трябва да се считат за родители на детето от деня на влизане в сила на съдебното решение за осиновяването, освен в изключителни случаи, предвидени в член 3.222, параграф 4 от Гражданския кодекс.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

В член 3.156 от Гражданския кодекс се посочва, че бащата и майката имат равни права и задължения по отношение на техните деца. Родителите имат равни права и задължения по отношение на техните деца независимо от това дали са сключили брак или е постановен развод или унищожаване на брака или е настъпила раздяла.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност по отношение на своите деца, на тяхно място може да бъде назначено друго лице. За тази цел в Гражданския кодекс се урежда учредяването на настойничество и попечителство над малолетни или непълнолетни лица. Основните правила, уреждащи поставянето на детето под временно и постоянно настойничество/попечителство, са определени в член 3.245 и в член 3.257.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Ако родителите се разведат, въпросът за упражняването на родителската отговорност в бъдеще се решава съгласно вида на развода.

Ако бракът бъде прекратен по взаимно съгласие между съпрузите, те са задължени да представят пред съда споразумение относно последиците от прекратяването на брака (подялба на имущество, плащане на издръжка за децата и др.). В член 3.53, параграф 3 от Гражданския кодекс се посочва, че когато постановява решение за развод, съдът одобрява споразумение относно последиците от прекратяването на брака на съпрузите, с което се урежда плащането на издръжка за малолетни или непълнолетни деца и издръжка между съпрузите, местопребиваването на малолетните или непълнолетните им деца, участието на съпрузите в образованието на техните деца и други имуществени права и задължения. Съдържанието на това споразумение се включва в решението за развод. Когато е налице значителна промяна в обстоятелствата (заболяване или нетрудоспособност на единия от бившите съпрузи и др.), бившите съпрузи или единият от тях може да подаде молба до съда за промяна на реда и условията по тяхното споразумение относно последиците от прекратяването на брака.

Ако бракът е прекратен въз основа на молбата, подадена от единия от съпрузите, в представената в съда молба трябва да се посочва и начинът, по който молителя ще изпълнява задълженията си по отношение на другия съпруг и техните малолетни или непълнолетни деца. При постановяване на развод съдът трябва да се произнесе по въпросите, свързани с местопребиваването и издръжката на малолетните или непълнолетните деца, издръжката на единия от съпрузите и подялбата на общото имущество на съпрузите, освен в случаите, когато имуществото е било поделено съгласно взаимно споразумение между тях, заверено от нотариус (член 3.59 от Гражданския кодекс).

Развод, който е по вина на двамата съпрузи, има същите последици като прекратяването на брака по взаимно съгласие между съпрузите (членове 3.51—3.54 от Гражданския кодекс). Бракоразводни дела по вина на единия от съпрузите са предмет, *mutatis mutandis*, на член 3.59 от Гражданския кодекс.

Що се отнася до раздялата, единият от съпрузите може да подаде молба до съда за установяване на отделни условия на живот, ако той не желае повече да живее със своя(своята) съпруг(съпруга), ако това е станало невъзможно или може сериозно да навреди на интересите на малолетните или непълнолетните деца поради специфични обстоятелства, които може да не зависят от другия съпруг, или ако съпрузите вече нямат интерес да живеят заедно. При постановяване на законна раздяла съдът трябва да определи съпруга(съпругата), с когото да живеят децата, и да разреши въпросите, свързани с издръжката на децата и участието на разделения баща (или майка) в образованието на децата. И двамата съпрузи могат да подадат съвместно молба до съда за одобряване на тяхната раздяла, ако са постигнали споразумение относно последиците от тяхната раздяла по отношение на местопребиваването, издръжката и образованието на техните малолетни или непълнолетни деца, подялбата на имуществото им и взаимната им издръжка. Когато съпрузите са постигнали споразумение относно последиците от тяхната раздяла, съдът ще одобри споразумението, при условие че това е в съответствие с обществения ред и не вреди на правата и законните интереси на техните малолетни или непълнолетни деца или на единия от съпрузите. След като одобри споразумението, съдът го включва в съдебното решение относно законната раздяла.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Ако родителите живеят заедно, условията и формата на издръжка се определят от взаимно споразумение между тях. Няма специален модел за такова споразумение или процедура за неговото сключване. В член 3.193 от Гражданския кодекс се посочва, че в случай на развод по взаимно съгласие (член 3.51 от Гражданския кодекс) или раздяла (член 3.73 от Гражданския кодекс), съпрузите сключват споразумение, в което се определят взаимните им задължения за издръжката на техните малолетни или непълнолетни деца, както и средствата, размерът и формата на такава издръжка. Споразумението се одобрява от съда (член 3.53 от Гражданския кодекс). Родителите на малолетни или непълнолетни деца могат да сключат споразумение относно издръжката на техните деца и ако развода им се основава на други основания. Ако единият от родителите не спазва одобреното от съда споразумение относно издръжката на техните общи малолетни или непълнолетни деца, другият родител придобива правото да подаде молба до съда за издаване на изпълнителен лист.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Като алтернативни средства за извънсъдебно разрешаване на спор родителите имат достъп до услуги по медиация. Съдебната медиация е достъпна във всички обикновени съдилища. Тя е безплатна. Представява по-евтин и по-бърз начин за разрешаване на спорове. Следва да се отбележи, че съдебната медиация гарантира поверителност и всяка страна може да се оттегли от участието си в нея, без да обяснява причините за това. Препращането на спор към съдебна медиация може да бъде иницирано от съдията (съдебния състав), който разглежда гражданското дело, или от някоя от страните по спора. Повече информация относно медиацията и списък на медиаторите могат да бъдат намерени на уебсайта на литовските съдилища.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Ако родителите стигнат до съд, съдията може да постанови решение по всички въпроси, свързани с техните деца, включително тяхното местопребиваване, правото на посещение/лични отношения на родителите, издръжката за малолетните или непълнолетните деца и всички други въпроси, посочени в подадената до съда молба.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

В член 3.156 от Гражданския кодекс се посочва, че бащата и майката имат равни права и задължения по отношение на техните деца. Това се прилага независимо от това дали детето е родено от семейна или несемейна двойка, след развод или унищожаване на брака или след раздяла. Родителите имат право и задължение да отглеждат децата си, да отговарят за тяхното образование и развитие, да се грижат за здравето им и да им предоставят духовни и морални напътствия. При изпълнението на тези задължения правата на родителите са с предимство пред тези на други лица. Родителите трябва да създадат условия техните деца да посещават образователни институции, докато навършат посочената в закона възраст.

Решението родителските права да се упражняват само от единия родител може да бъде взето само в случаи, в които родителските права на другия родител са ограничени. Когато родителите (бащата или майката) не изпълняват задълженията си да отглеждат своите деца, злоупотребяват с родителските си права, отнасят се с децата си по жесток начин, оказват върху тях вредно влияние в резултат на неморално поведение или не се грижат за тях, съдът може да постанови решение за временно или неопределено ограничаване на техните родителски права (тези на бащата или на майката). При постановяването на такова решение съдът ще вземе предвид специфичните обстоятелства, на които се основава молбата за ограничаване на родителските права. Родителите обаче запазват правото си на лични отношения със своето дете освен когато това противоречи на интересите на детето. Когато родителските права са ограничени за неопределен период от време, детето може да бъде осиновено без изричното съгласие на родителите.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Родителите решават по взаимно съгласие всички въпроси, свързани с образованието на техните деца, както и други въпроси относно родителската отговорност. Ако не постигнат съгласие, всеки спорен въпрос се решава от съда.

Бащата, майката на детето или родителите (настойници/попечители) на юридически недееспособни малолетни или непълнолетни родители могат да подадат молба до съда относно правото на лични отношения с детето или участието в образованието на детето. Съдът определя режима на лични отношения на бащата или майката с детето, които живеят разделени, като отчита интересите на детето, за да се даде възможност на разделения родител да участва в максимална степен в образованието на детето. Сведени до минимум лични отношения с детето могат да бъдат разпоредени само в случаите, когато непрекъснатият максимален контакт е във вреда на интересите на детето.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Ако дадено лице желае да подаде молба относно родителската отговорност, то трябва да подаде молба до окръжния съд. Формалностите, които трябва да се спазват и документите, които трябва да бъдат приложени към молбата, зависят от изискванията, посочени в молбата, и от правата и задълженията, които се оспорват или трябва да бъдат решени или определени (за това например какво обхваща родителската отговорност).

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Основните спорове и въпроси, свързани с родителската отговорност, се разглеждат съгласно опростена процедура.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Наличието на безплатна правна помощ се урежда от разпоредбите на Закона за гарантираната от държавата правна помощ (*Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas*). Възможността за получаване на гарантирана от държавата правна помощ зависи от финансовото състояние на лицето.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, такова решение може да бъде обжалвано пред по-висшия съд в съответствие с общите разпоредби за гражданското производство.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Решението на съда се изпълнява от съдебните изпълнители.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, се прилага без специални процесуални действия, като решение, постановено от съда на друга държава — членка на ЕС, се признава в Литва. Този регламент се прилага за всички държави — членки на Европейския съюз, с изключение на Дания.

Решенията за право на лични отношения и решенията, даващи право на връщане на детето, постановени от съдилищата на държавите — членки на ЕС, подлежат на изпълнение в съответствие с правилата, предвидени в част VI от Гражданския процесуален кодекс на Република Литва (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*, наричан по-нататък „Гражданския процесуален кодекс“).

Молби за приемане на компетентност на съд на чужда държава и молби за прехвърляне на компетентност на съд на чужда държава, както е посочено в член 15 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета (и член 8 и член 9 от Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г.), се разглеждат от Апелативния съд на Литва (*Lietuvos apeliacinis teismas*).

Посочените молби се разглеждат в съответствие с процедурата, предвидена в глава 39 от Гражданския процесуален кодекс, при условие че в Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета не се предвижда друго. За такива молби не се заплащат съдебни такси.

Молбите, подадени пред Апелативния съд на Литва, трябва да отговарят на основните изисквания за процесуални документи (член 11 от Гражданския процесуален кодекс). В съответствие с член 15 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 молбата и всички приложения към нея трябва да бъдат подадени на езика на държавата или трябва да бъдат приложени техни преводи на литовски език. Когато молителят пребивава извън Република Литва и не е назначил представител за делото или упълномощено лице, което да получи процесуалните документи и което пребивава /има служебен офис в Република Литва (член 805 от Гражданския процесуален кодекс), в молбата трябва да посочи адрес в Република Литва или адреса на телекомуникационно терминално устройство, на който на молителя могат да бъдат връчени процесуалните документи. Тези изисквания не се прилагат обаче по отношение на молби, подадени пред Апелативния съд на Литва от съд на чужда държава.

Когато е подходящо, Апелативният съд на Литва може да наложи на Държавната служба за защита на правата на детето и осиновяването в рамките на Министерството на социалната сигурност и труда на Република Литва. (*Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*) да представи становище относно целесъобразността на приемането или прехвърлянето на компетентност. Апелативният съд на Литва определя срок, в рамките на който трябва да бъде представено становището.

Молба трябва да се разгледа от Апелативния съд на Литва не по-късно от шест седмици от датата на получаване на молбата от съда.

След като разгледа молбата за приемане на компетентността на съд на чужда държава и постанови решение за удовлетворяване на молбата, Апелативният съд на Литва ще назначи, като вземе предвид обстоятелствата по делото, компетентен литовски съд, който да разгледа делото в Литва. Производството, образувано пред съда на чуждата държава, се прехвърля на компетентния литовски съд, който да разгледа делото по същество. В този случай разпоредбите на член 35 от Гражданския процесуален кодекс се прилагат *mutatis mutandis* и производството продължава пред компетентния литовски съд. Когато е подходящо, компетентният литовски съд установява положението на страните в производството и предприема мерки за отстраняване на всички нередности, които касаят процесуалните документи.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспори признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Жалба трябва да бъде подадена пред Върховния съд на Литва (*Lietuvos Aukščiausiasis Teismas*). Тя ще бъде разгледана като касационна жалба в съответствие с разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Правото, приложимо по отношение на връзките между родители и деца, се определя съгласно член 1.32 от Гражданския кодекс. Личните и имуществените отношения между родители и деца се уреждат от правото на държавата, в която е обичайното местопребиване на децата. Ако нито един от родителите няма обичайно пребиваване в държавата, в която е обичайното местопребиване на детето, и то, както и двамата родители, са граждани на една и съща държава, се прилага правото на държавата, чиито граждани са всички те.

По отношение на въпроси, свързани с родителската отговорност, компетентният съд се определя в съответствие с Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата.

Приложимото право по отношение на защитата на малолетни или непълнолетни деца и настойничеството и попечителството над тях се определя съгласно Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г. относно компетентността на органите и приложимото право в областта на закрилата на непълнолетните.

Задълженията за издръжка (издръжка) в семейството се уреждат от Хагската конвенция от 2 октомври 1973 г. за приложимото право при задължения за издръжка.

Последна актуализация: 10/07/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност - Унгария

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

На практика родителската отговорност (родителските права) обхваща определянето на име на малолетно или непълнолетно дете, полагането на грижи за детето и неговото отглеждане, определянето на неговото местопребиване, управлението на неговото имущество, правата и задълженията във връзка с законното му представителство и правото да се назначава настойник или да се прекратява настойничество над дадено лице.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

При липсата на споразумение между родителите или на каквото и да било разпореждане от органа по настойничество или от съда за обратното родителите упражняват съвместно родителските права, независимо от това дали живеят заедно или не.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

В Унгария настойничеството представлява правен режим, осигуряващ грижата за малолетни или непълнолетни лица, тяхното представителство и управлението на имуществото им чрез настойник, назначен от органа по настойничество при липсата на родител, упражняващ родителските права. Всеки може да съобщи на органа по настойничеството за необходимостта от назначаване на настойник. Близък роднина на малолетно или непълнолетно дете или лицето, на чиито грижи е поверено детето, е задължен да уведоми органа по настойничеството за необходимостта от назначаване на настойник, което е задължение и на съда или на друг орган.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

При липсата на споразумение между родителите или на каквото и да било разпореждане от органа по настойничество или от съда за обратното родителите упражняват съвместно родителските права, дори и вече да не живеят заедно. Разделени родители могат да се споразумеят относно разделянето на правата и задълженията във връзка с родителската отговорност, но те трябва да осигурят на детето си спокоен начин на живот (не е възможно например редуващо се настаняване на детето, ако родителите живеят на голямо разстояние един от друг и това би обременило твърде много детето). Споразумението между родителите се одобрява от съда. Ако родителите не са в състояние да постигнат споразумение по въпросите за правата и задълженията във връзка с упражняването на родителските права, съдът се произнася кой родител ще упражнява тези права. При вземането на такова решение съдът преценява къде се осигуря в по-голяма степен физическото, психическото и моралното развитие на детето.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Когато даден брак е прекратен чрез представено в писмен вид в съда общо волеизявление и намерение на съпрузите за прекратяване на брака, молбата включва споразумението между родителите относно въпроса за упражняване на родителските права. Съдът одобрява споразумението с окончателно решение в хода на бракоразводното дело, тъй като бракът не може да бъде прекратен по взаимно съгласие без такова споразумение. Ако е необходимо, при прекратяване на брак съдът трябва да постанови решение относно упражняването на родителските права дори и да не е била подадена молба във връзка с това. Ако не е подадена жалба, решението на съда от първа инстанция става окончателно след петнадесетия ден от изтичането на крайния срок за подаване на жалба.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Съпрузите могат да прибегнат до **медиация** преди образуването на бракоразводното дело или докато то е в ход, доброволно или по инициатива на съда, с цел да постигнат взаимно съгласие по всички спорни въпроси, свързани с тяхната връзка или с прекратяването на брака, като например въпроса за родителската отговорност. Те могат да оформят постигнатото между тях споразумение в резултат на медиация, за да бъде включено в производството за постигане на съдебна спогодба. За да се гарантира, че родителската отговорност се упражнява правилно и с необходимото взаимодействие от страна на родителите, съдът и/или органът по настойничество в рамките на своята собствена процедура могат (при поискване или по собствена инициатива при въпроси, които са от тяхната компетентност) да разпоредят на родителите да участват в медиация, за да се постигне подходящо взаимодействие между родителя, упражняващ родителските права, и този, който живее отделно от детето, както и за да се гарантират правата на родителя, който живее отделно.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

В случай на спор съдът постановява кой родител да получи родителските права, като изслушва и двамата родители и, в обосновани случаи, детето. Съдът може да реши да предостави упражняването на родителските права изцяло на единия родител или да възложи на единия родител да упражнява определени права и задължения във връзка с родителските права, а на другия да възложи да упражнява други такива права и задължения. Съдът може да даде право на родителя, който не живее с детето си, да изпълнява определени задачи, свързани с грижата и отглеждането на детето, или в изключителни случаи да управлява напълно или частично имуществото на детето и да действа като законен представител по въпроси, свързани с неговото имущество. Ако е в интерес на детето, съдът може да ограничи или да отнеме правото за вземане на решения по основни въпроси, засягащи бъдещето на детето. Съдът обаче не може да разпорежи съвместно упражняване на родителските права, тъй като това може да бъде уредено само чрез споразумение между родителите, което може да бъде одобрено от съда.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Не. Ако съдът предостави упражняването на родителските права на единия родител, този, който живее разделен от детето си, може да продължи да упражнява правата си на родителска отговорност по основни въпроси, засягащи бъдещето на детето. За такива основни въпроси се считат определянето и промяната на името на малолетно или непълнолетно дете, определянето на местопребиваването на детето, ако се различава от местопребиваването на родителя, **определянето на местопребиваването на детето в чужбина за целите на дългосрочен престой или установяване**, промяна на гражданството на детето и избора на училище и професия за детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Съдът не може да разпорежи съвместно упражняване на родителските права, а само да одобри споразумението между родителите във връзка с това в хода на брачното производство, като взема предвид интересите на детето. Условие за такова одобрение е, че докато упражняват съвместно родителските права, разделените родители трябва да гарантират спокоен начин на живот на детето си. Ако съдът счита, че това не може да бъде постигнато, той може да откаже да одобри споразумението. В ситуации, в които обаче се изисква незабавно действие, единият родител може да вземе решение самостоятелно и трябва веднага да уведоми другия родител за това (например относно незабавна медицинска интервенция).

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

По свързани с упражняването на родителските права въпроси можете да се обърнете или към органа по настойничество, или към съда, в зависимост от това дали между Вас, в качеството Ви на родители, е възникнал спор относно съвместното упражняване на родителските права или упражняването на родителските права трябва да бъде уредено от съда.

Делото трябва да бъде заведено в съда по местопребиваване на ответника (или, при липса на такова, по мястото на престой на ответника) или по последното общо местопребиваване на съпрузите.

То трябва да бъде заведено чрез подаването на писмена молба до компетентния съд. Моля, разгледайте също така темата **Как следва да се процедира?** по отношение на образуването на производството и съдържанието на молбата. Освен необходимата като цяло информация, при дела, свързани с родителската отговорност трябва да бъдат посочени и подробности относно сключването на брака и раждането на децата, които са родени в брака и са все още живи, и трябва да се приложат удостоверенията за раждане на децата.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Съдебно производство по дело за уреждане на упражняването на родителските права и настаняването на детето при трето лице:

Ако разделените родители не са постигнали споразумение, съдът се произнася, при поискване или по свое усмотрение, кой родител ще упражнява родителските права. При постановяването на решение съдът взема предвид интересите на детето и преценява къде се гарантира в по-голяма степен физическото, психическото и моралното развитие на детето.

Правен иск за уреждане на въпроса с упражняването на родителската отговорност, родителските права или промени в отделни права на упражняване на родителските права, настаняването на детето при трето лице или промени в такова настаняване, може да бъде предявен от родител или от органа по настойничество. Искът трябва да бъде предявен от единия родител срещу другия или от органа по настойничество срещу двамата родители. Иск за промяна на настаняването на детето при трето лице трябва да бъде предявен срещу лицето, при което е настанено детето.

В хода на производството съдът трябва да изслуша и двамата родители и, в обосновани случаи или по искане на самото дете, трябва да изслуша и детето. Ако детето е поне на 14 години, съдът може да се произнесе по упражняването на родителските права върху детето и настаняването му само с неговото съгласие, освен ако изборът на детето не застрашава неговото развитие.

Съдът може да задължи родителите да прибегнат до медиация, за да гарантира, че родителската отговорност се упражнява правилно и че родителите си взаимодействат доколкото е необходимо, за да гарантират това.

Процедура на органа по настойничество при спор, свързан със съвместно упражняване на родителските права:

Ако родителите не са в състояние да постигнат споразумение по въпроси, свързани със съвместното упражняване на родителските права (независимо от това дали живеят заедно или са разделени), всеки от родителите може да поиска от органа по настойничество да вземе решение, освен по въпроси, засягащи свободата на мислене или свободата на вероизповедание.

Ако разделени родители, които имат правото да упражняват съвместно родителските права, се споразумеят да си поделят свързаните с това права и задължения или родителските права да се упражняват само от единия от тях в бъдеще, органът по настойничество вписва по тяхно искане споразумението в протоколите. В протоколите трябва да бъде вписано и споразумението за това кой родител ще отглежда детето и факта, че те ще упражняват съвместно родителските права по основни въпроси, засягащи бъдещето на детето, освен ако съдът не е разпоредил друго.

Родителите трябва да бъдат уведомени, че могат да променят своето споразумение и че то няма същата сила като съдебно решение, постановено в рамките на брачно производство или производство, образувано за уреждане на родителските права.

При брачни производства съдът временно се произнася по свое усмотрение по въпроси, свързани с настаняването на малолетно или непълнолетно дете и мястото на престой на детето при всеки от родителите или при трето лице, разширяването или ограничаването на упражняването на родителските права или личните отношения между всеки от родителите и детето.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Във връзка с този въпрос, моля, вж. също темата [Как следва да се процедира?](#).

В производства за отнемане или възстановяване на родителски права и тези, отнасящи се до настаняването и прехвърлянето на дете или правото на лични отношения, на страните се предоставя *право за разсрочване на плащанията*, независимо от техните доходи и финансово състояние.

Правото на разсрочване на плащанията означава, че всички такси и други разходи, направени в хода на производството, се плащат предварително от държавата, вместо от страните, но предварително платените разходи трябва да бъдат възстановени на държавата от загубилата страна в края на производството.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, производствата, свързани с упражняването на родителските права, подлежат на обжалване съгласно общите правила. Жалба може да бъде подадена от родител или от детето. Крайният срок за подаване на жалбата е петнадесет дни след датата на съобщаване на решението.

14 За изпълнението на решението относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

За да бъде изпълнено решение, свързано с родителската отговорност, се издава заповед за изпълнение от *съда от първа инстанция*, а в случай на чуждестранно решение (съдебно спогодба), потвърдено в съответствие с член 42 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (Регламент (ЕО) № 2201/2003) — от *районния съд, функциониращ в седалището на окръжния съд по обичайното местопребиваване на детето или на лицето, по отношение на което се издава решението за изпълнение*, или от Централният районен съд на Буда (*Budai Központi Kerületi Bíróság*) в Будапеща.

Когато се изпълнява съдебно решение (одобрено от съда споразумение) относно предаване и настаняване на дете, съдът призовава лицето, по отношение на което се изпълнява решението, да изпълни доброволно задълженията си, като определя подходящ краен срок, при неспазването на който съдът разпореджда предаването на детето с помощта на полицията.

Детето трябва да бъде предадено на лицето, което иска изпълнението, или при липсата на такова лице на представител, който е одобрен от органа по настойничество, или на органа по настойничество. Когато предава детето, лицето, на което е наложено задължението да го предаде, трябва да уведоми лицето, което приема детето, за неговото здравословно състояние и всяко друго обстоятелство, чието незнание може да застраши живота или физическата неприкосновеност на детето.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Решение по дело, свързано с родителската отговорност, постановено в една държава членка, се признава от съдилищата в Унгария без специални процесуални действия. При никакви обстоятелства решението не може да се преразглежда по същество

Въпреки това всяка заинтересована страна може да подаде пред компетентния съд молба за решение за признаване или непризнаване на решение.

Изпълнение:

Решение, което се отнася до упражняването на родителска отговорност, постановено в държава членка, което подлежи на изпълнение във въпросната държава членка и е било връчено за изпълнение, ще бъде изпълнено в Унгария, ако по искане на всяка заинтересована страна е обявено за изпълняемо в Унгария.

Съдът или компетентният орган в държавата членка, в която е постановено решението, издава удостоверение в съответствие с член 42 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 по искане на всяка заинтересована страна.

Районният съд, функциониращ в седалището на окръжния съд по обичайното местопребиваване на детето или на лицето, за което се отнася подлежащото на изпълнение задължение, или Централният окръжен съд на Буда в Будапеща издава заповед за изпълнение въз основа на чуждестранно решение (съдебна спогодба), към което има такова удостоверение.

Решението на чуждестранния съд е изпълняемо, ако в зависимост от неговия характер решението отговаря на следното: това е решението на съд, с което се установява нарушение в гражданското производство; в наказателното производство това е частта от решението на съда, с която се установява нарушение в свързания граждански иск; или това е одобрено от съда споразумение.

Въз основа на заповедта за изпълнение процедурата по изпълнението се осъществява съгласно законодателство на Унгария в областта на изпълнението на съдебни решения.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Решение, постановено в една държава членка, се признава от съдилищата в Унгария без специални процесуални действия. При никакви обстоятелства решението не може да се преразглежда по същество

Въпреки това всяка заинтересована страна може да подаде пред компетентния съд молба за решение за признаване или непризнаване на решение.

Всяка страна може да обжалва решение, постановено по дело във връзка с молба за декларация за изпълняемост.

Жалбата може да бъде разгледана съгласно правилата, уреждащи съдебното производство.

Жалби срещу декларацията за изпълняемост трябва да бъдат подадени в срок от един месец от връчването на декларацията. Ако обичайното местопребиваване на страната, срещу която е поискано изпълнението, е в друга държава членка (не в Унгария), крайният срок за обжалване е два месеца от датата на връчването лично на лицето или на неговия адрес. Не се допуска удължаване на крайния срок поради отдалеченост.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Унгария е страна по *Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата*, която включва правила относно приложимото право, като такива правила са включени и в определени двустранни договори за взаимопомощ.

Съгласно унгарското национално право личното право, приложимо по отношение на детето, урежда връзките между родителя и детето съгласно семейното право, по-специално определянето на име, настаняването, грижите и законното представителство на детето и управлението на имуществото на детето, с изключение на задълженията за издръжка. По отношение на семейното положение на детето и връзката на детето с неговите родители съгласно семейното право, унгарското право трябва да се прилага по отношение на дете, което е унгарски гражданин или живее в Унгария (с изключение на задълженията за издръжка), ако това е по-благоприятно за детето.

Последна актуализация: 04/07/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност - Малта

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Понятието обхваща всички задължения на родител по отношение на малолетното или непълнолетното лице съгласно малтийския Граждански кодекс, глава 16 от Законите на Малта. Понятието „родителска отговорност“, което в малтийското законодателство се нарича „родителски права“, обхваща упражняването на родителските права и личните отношения с детето, вземането на решения във връзка с въпроси като местопребиваване, пътуване, задължения за издръжка, образование, важни решения, свързани със здравето, и управление на имуществото, принадлежащо на децата.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Биологичният родител или в случай на осиновяване — осиновителите, при окончателното приключване на процедурите по осиновяване. Освен това в случай на самотна майка носи родителската отговорност се носи от нея, освен ако бащата не е вписал раждането съвместно с майката на детето.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Когато по отношение на детето е издадено решение за поставянето му под чужди грижи или съдебно разпореждане, грижата и упражняването на родителските права е задължение на министъра съгласно Закона за децата и младите хора (решения за настаняване), глава 285 от Законите на Малта.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

В случай на развод или раздяла въпросът се решава със съдебно решение или се урежда чрез медиация. Той може да бъде решен и чрез правно обвързващ и подлежащ на изпълнение документ между страните, подписан в присъствието на нотариус.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Ако такова споразумение е сключено извън съдебното производство за раздяла, за да стане правно обвързващо, то трябва да бъде одобрено от съда и да бъде вписано в Публичния регистър. От друга страна, ако споразумение относно родителската отговорност е постигнато в хода на производство за раздяла или бракоразводно дело, то се представя пред съда, разглеждащ делото, и се постановява съдебно решение, с което споразумението се одобрява или не.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

В тези случаи алтернативно средство е процесът на медиация. Ако родителите не постигнат споразумение и при този процес, ще бъде образувано производство пред семейното отделение на Гражданския съд.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдията може да се произнася по всички важни решения, които са от значение за благосъстоянието на детето, например местопребиваването на детето, кой от родителите ще упражнява родителските права, правата на посещение и лични отношения и задължението за изплащане на издръжка за детето.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Съдът рядко предоставя грижата и упражняването на родителските права изцяло на единия родител, но това зависи от всеки отделен случай. С оглед на гореизложеното, в случай че съдът предостави грижата и упражняването на родителските права изцяло на единия родител, някои въпроси все пак трябва да бъдат решени със съгласието на другия родител, по-специално въпроси, свързани с личните отношения и отвеждането на малолетното или непълнолетно лице в трета държава, което пряко ще се отрази върху правото на лични отношения на родителя, който не упражнява родителските права.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Това означава, че и двамата родители обсъждат и вземат съвместно решенията, свързани с детето. Това не включва ежедневните дейности, а само важните решения, включващи въпроси, свързани с местопребиваването, образованието и здравето. Член 136, параграф 3 от [Гражданския кодекс](#) се позовава на актове за извънредно управление, съгласно които такива действия изискват съгласието и двамата родители.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

Когато медиацията не е успешна, се подава молба пред семейното отделение на Гражданския съд. Няма официален списък на необходимите документи, поради което към молбата могат да бъдат приложени всякакви подходящи документи и удостоверения, и по-специално онези, които предоставят доказателство за родителските права, включително всякакви споразумения относно поемането на грижата и упражняването на родителските права или постановени решения.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Разглеждането на молбата в заседание се насрочва за определена дата. По време на заседанието по делото съдията ще изслуша страните и другите свидетели, които са призовани от страните. Съдът може да назначи социални работници и психолози, които да изготвят доклад за детето, ако счита това за необходимо. Ще бъде изготвен доклад от назначени от съда вещи лица, след като са проведени консултации с родителите, с детето и с други специалисти, свързани по някакъв начин с делото. До бързо производство се прибегва, ако страната, която подава молбата, посочва достатъчно основателни причини, които доказват спешност. Ако е в интерес на малолетното или непълнолетното лице, се постановява временно решение по въпрос, който налага спешни действия, например възпрепятстване на заминаване, полагане на грижи, упражняване на родителски права и др.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Да, всеки може да подаде молба за правна помощ, макар че молителят трябва да отговаря на определени изисквания във връзка със средствата, с които разполага — това правило е установено в дял X от книга трета от Гражданския процесуален и функционален кодекс ([Гл. 12](#) от Законите на Малта). Допълнителни подробности относно правната помощ могат да бъдат намерени в [раздела за правна помощ](#).

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Обжалване е възможно само ако е налице правен въпрос, например когато на едната от страните не се дава право да призове свидетел, без съдът да представи основателна причина за това. В тези случаи жалба може да бъде подадена пред Апелативния съд.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Решение, постановено от семейното отделение на Гражданския съд, се изпълнява автоматично, макар че в случаите, когато такова решение не се спазва от единия от родителите, този, чиито родителски права са били ограничени, може да подаде сигнал в полицията, по който впоследствие може да бъде образувано наказателно производство пред Съда на магистратите, за да се стигне до принудително изпълнение, придружено от глоба (multa) и/или лишаване от свобода. Освен това пред семейното отделение на Гражданския съд може да бъде подадена молба, с която да се поиска изменение на съдебното решение.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Приложимата процедура, която трябва да се следва, е тази, посочена в Регламент (ЕО) № 2201/2003 **относно** компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност (Брюксел IIa), а именно, че компетентният съдия попълва удостоверение, което заедно с присъдата и молбата за признаване и изпълнение на такова решение се подава пред семейното отделение на Гражданския съд. Трябва да се посочи адрес за целите на уведомяването. Всички документи трябва да бъдат преведени на малтийски или на английски език.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Възражение може да бъде подадено пред същия съд, в който е била подадена молбата за изпълнение и признаване, и срещу постановените от него решения. Във възражението трябва да бъдат посочени причините, поради които такова признаване и изпълнение следва да бъде спряно, като възражението се подава в отговор на молбата за изпълнение и признаване.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Приложимото право е Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000.

Последна актуализация: 10/07/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност - Холандия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Терминът „родителска отговорност“ означава упражняването на права върху малолетно или непълнолетно дете и отговорността за отглеждането и полагането на грижи за това дете.

Член 247 от книга 1 от Гражданския кодекс (*Burgerlijk Wetboek*) гласи следното по този въпрос:

1. Родителските права обхващат задължението и правото на родителите да се грижат за и да отглеждат своето малолетно или непълнолетно дете.
2. „Да се грижат за и да отглеждат“ означава полагането на грижи и поемането на отговорност за психическото и физическото благосъстояние и безопасност на детето, както и насърчаване на развитието на неговата личност. При полагането на грижи за детето и при неговото отглеждане родителите не могат да използват психическо или физическо насилие или да проявяват към него някакъв друг вид унизително отношение.

3. Родителските права включват задължението на родителя да насърчава развитието на връзката на детето с другия родител.

4. Дете, по отношение на което родителите упражняват съвместно родителските права, продължава да има право грижите за него и отглеждането му да се поемат равностойно от двамата родители и след прекратяване на брака по причина, различна от смърт, след законна раздяла или след прекратяване на регистрирано партньорство по причина, различна от смърт, или след прекратяване на съжителство на семейни начала, ако е добавена обяснителна бележка, както е посочено в член 252, параграф 1.

5. По отношение на прилагането на точка 4 родителите могат да предвидят в споразумение или в план за родителство практическите пречки, които могат да възникнат във връзка с прекратяването на брака по причина, различна от смърт, след законна раздяла или след прекратяване на регистрирано партньорство по причина, различна от смърт, или след прекратяване на съжителство на семейни начала, ако е добавена обяснителна бележка, както е посочено в член 252, параграф 1, но само ако и докато съществуват съответните пречки.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителите имат правото и отговорността да полагат грижа за и да отглеждат своето дете. Въпреки това съществуват изключения от това правило.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако родителите не желаят или не са в състояние да упражняват родителските права или отговорност, съдът може да прехвърли родителските права на друго лице.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

След развод и двамата родители запазват родителските права върху децата си. Двамата продължават да носят отговорност за отглеждането и за полагането на грижи за децата. Въпреки това съществуват изключения от това правило. Възможно е в определени случаи съдът да присъди след подадена молба упражняването на родителските права на единия родител. Произходът (който по определение не е еквивалент на родителски права) и свързаните с него права и задължения също могат да бъдат уредени по различен начин в плана за родителство, който се изготвя в случай на развод.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

В случаи на развод договорените условия са изложени в план за родителство, който се разглежда от съда. Съдът постановява развода.

Вж. също така: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/scheiden/vraag-en-antwoord/checklist-bij-scheiden-of-uit-elkaar-gaan>

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Медиацията е възможност за разрешаване на спорове, свързани с произхода.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Решението на съда обхваща всички елементи на плана за родителство, включително упражняването на родителски права, разпределението на задачите по отношение на полагането на грижи за и отглеждането на детето и основното местопребиваване на детето.

8 Съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Не. Родителят, който упражнява родителските права върху детето, е длъжен да информира родителя, който не упражнява такива права, за важни въпроси, касаещи личността [НМ-В1] и имуществото на детето, и да се консултира с последния относно решения, засягащи детето. В крайна сметка обаче решението се взема от родителя, който упражнява родителските права.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Това означава, че и двамата родители имат права и задължения като родител, упражняващ родителски права (вж. въпрос 1), ако в плана за родителство те са се споразумели за различно разпределение на задачите по отношение на грижите за и отглеждането на детето.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

За да бъде получено право да се упражняват родителските права върху дете, трябва да бъде подадена молба до компетентния съд по местопребиваване на детето. Какви документи ще трябва да бъдат представени зависи от положението на родителя и детето. Информация относно необходимите документи може да бъде намерена на адрес [Процедурния правилник \(procesreglement\)](#) — Упражняване на родителски права и лични отношения (*Gezag en omgang*). В тази връзка можете да получите помощ от адвокат.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Не съществуват конкретни процедури за горепосочените ситуации. Да, възможно е образуването на производства за временни мерки.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Да, получаването на правна помощ е възможно, макар че за целта се прилагат определени условия. [Повече информация](#) по тази тема може да бъде намерена на уебсайта на Съвета за правна помощ (*Raad voor Rechtsbijstand*).

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, може да се обжалва пред апелативния съд (*gerechtshof*).

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

В този случай се прилага обичайната съдебна процедура.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

По принцип не е необходимо да се предприемат действия. Това се прави автоматично, ако държавата членка е страна по Регламент Брюксел IIa. Този регламент се прилага във всички държави членки на Европейския съюз с изключение на Дания.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Жалби трябва да се подават пред съда в държавата, в която е постановено решението.

Подаването на жалба по семеен въпрос в Нидерландия изисква помощта на адвокат. Адвокатът може да подаде жалбата в [регистрацията](#) на апелативния съд. След като съдът се е произнесъл по семейно дело, адвокатът разполага със срок три месеца за обжалване. Апелативният съд спазва стриктно този срок. Датата, на която в регистрацията се получи молбата за подаване на жалбата, се счита за официалната дата, на която е подадена жалбата.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

В нидерландските съдилища се прилага само нидерландското право.

Последна актуализация: 01/07/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност - Австрия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Упражняването на родителски права (родителската отговорност) се състои от задълженията и правата на родителите. Наред с други въпроси, то включва полагането на грижи за и отглеждането на детето, управлението на неговото имущество и представителството му (член 158 от Гражданския кодекс на Австрия — *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*).

Съгласно член 160 от Гражданския кодекс на Австрия полагането на грижи за дете означава преди всичко грижата за неговото физическо благополучие и здраве и осъществяването на пряк надзор над детето, а отглеждането на дете включва по-специално осигуряването на физическото, психическото, емоционалното и моралното развитие на детето и насърчаването на неговите дарби, способности и предпочитания и развитието на потенциала му, както и неговото училищно/професионално обучение. Полагането на грижи включва също така медицинско лечение на децата, а отглеждането на детето включва и вземането на решения относно неговото местопребиваване (член 162 от Гражданския кодекс на Австрия) и следователно например вземането на решения относно пътуване в чужбина, избора на училища и избора или промяната на религията на детето. Правото на родителите да отглеждат детето предполага също и правото да му дадат име.

Управлението на имуществото на детето включва например издръжката за детето (нейното определяне, промяна, получаване, събиране и използване). Член 164 от Гражданския кодекс на Австрия гласи, че родителите управляват имуществото на детето с „грижата на добри родители“. „Законното представителство“ на детето се определя като правото и задължението за решаване на правни въпроси във връзка с детето. Това включва представителство на детето в случаи, в които правата или задълженията са присъдени пряко на детето или се дава съгласие от името на детето. Законното представителство може да се отнася до грижата и отглеждането на детето и управлението на неговото имущество във „външен“ смисъл (напр. сключване на договор за медицинско лечение с доктор, съгласие за сериозно лечение на детето) вместо действителното „вътрешно“ изпълнение на тези задачи (напр. даване на лекарства, смяна на пелените на бебе, наблюдение на изпълнението на домашните работи). Законното представителство се прилага и извън тези области (в „чистия“ смисъл на термина), например при промяна на името или гражданството на детето, искане за признаване на извънбрачно бащинство и упражняване на личните права на детето.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

По правило, ако детето е родено в брак или ако родителите са сключили брак помежду си след раждането на детето, упражняването на родителските права ще се предостави и на двамата родители (член 177, параграф 1 от Гражданския кодекс на Австрия). Ако детето е родено извън брака, родителските права върху него ще се упражняват по закон само от майката (член 177, параграф 2, първо изречение от Гражданския кодекс на Австрия).

Член 177, параграф 2, второ изречение от Гражданския кодекс на Австрия гласи, че родители, които не са сключили брак, могат, след като бъдат информирани за законовите последици, да заявят лично пред съдебния секретар, че и двамата носят отговорност за упражняването на родителските права върху детето, при условие че упражняването на правата не е било уредено вече в съда. Ако родителите не живеят в общо домакинство, те трябва да се споразумеят за това кой родител ще полага основно грижи за детето. Също така родителите могат да сключат споразумение пред съда или да представят такова в съда (член 177, параграф 3 от Гражданския кодекс на Австрия). Съдът може да предостави упражняването на родителските права и на двамата родители (член 180, параграф 2 от Гражданския кодекс на Австрия).

Съвместното упражняване на родителските права може да бъде прекратено само със съдебно решение. След това съдът трябва да поиска постигане на споразумение по взаимно съгласие. Ако спорът не бъде решен по горепосочения начин, съдът ще предостави упражняването на родителските права на единия родители или отново и на двамата родители (член 180 от Гражданския кодекс на Австрия). Ако съдът присъди съвместно упражняване на родителските права, той трябва да определи домакинството, в което ще се полагат основно грижи за детето. В тези решения приоритет на съдилищата ще бъдат винаги интересите на детето.

Ако упражняването на родителските права бъде присъдено само на единия родител, на другия ще бъде предоставено правото на лични отношения с детето и правата на информация, изразяване на мнение и представителство, както е определено в член 189 от Гражданския кодекс на Австрия.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако и двамата родители са възпрепятствани да упражняват родителските права, съдът трябва да реши на кои баби и дядовци (или, ако не са повече от един, баба или дядо) или на кои приемни родители (или приемен родител) следва да присъди упражняването на родителските права върху детето. Ако упражняването на родителските права се присъжда на бабите и дядовците или на приемни родители, предимство пред един дядо, една баба или един приемен родител ще имат обикновено тези, които са двойка, освен когато това не е във висш интерес на детето.

Горепосоченото ще се прилага съответно и ако и двамата родители са възпрепятствани да изпълняват даден аспект от грижата за детето.

Главния критерий при присъждане на родителските права е винаги благополучието на детето.

Ако родителя, който упражнява сам родителските права, е възпрепятстван да го прави, съдът трябва да реши дали в този случай следва да присъди пълното или частичното упражняване на родителските права на другия родител, на баби и дядовци, на баба или дядо или на приемни родители (или на приемен родител). Другият родител ще има предимство пред баби и дядовци и пред приемни родители, докато е възможно да се гарантира благополучието на детето при този родител.

Ако няма родители, баби и дядовци или приемни родители, на които може да бъде присъдено упражняването на родителските права върху детето, то може да бъде присъдено на друго подходящо лице (член 204 от Гражданския кодекс на Австрия); Решаващ фактор при избора на това лице е благополучието на детето; желанията на детето и тези на родителите също трябва да бъдат взети под внимание (член 205, параграф 1 от Гражданския кодекс на Австрия). На първо място се имат предвид роднини, следвани от други близки на детето лица и накрая други подходящи лица, като например организации за социално подпомагане на деца или млади хора (член 209 от Гражданския кодекс на Австрия).

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Съвместното упражняване на родителските права продължава и след развода или унищожаването на брака. Ако родителите желаят обаче да продължават да упражняват съвместно родителските права, както и преди, те трябва да представят споразумение в съда в рамките на разумен срок, в което се посочва родителят, с когото основно ще живее детето. Съдът трябва да одобри това споразумение, ако то е във висш интерес на детето. Родителите обаче нямат право на споделено упражняване на родителските права по начин, който би означавал например единият

родител да отговаря само за полагането на грижите и отглеждането на детето, а другият да се занимава само с управлението на имуществото му и с неговото представителство; родителят, с когото живее основно детето, винаги трябва да упражнява изцяло родителските права. Ако горепосоченото споразумение не бъде представено в разумен срок след прекратяването на брака или ако не е във висш интерес на детето, съдът трябва да реши кой родител ще упражнява самостоятелно родителските права върху детето в бъдеще, в случай че когато и след медиация е необходимо споразумение по взаимно съгласие, такова не може да бъде постигнато.

Родителите могат също така да посочат, че след прекратяването на брака родителските права ще продължат да се упражняват само от единия родител. Очевидно е, че в такива случаи не е необходимо споразумение, в което да се посочва родителят, с когото основно ще живее детето. Това важи не само в случаи, в които бракът е прекратен, но и в случаи, в които родителите на дете са все още женени, но живеят разделени постоянно. В тези случаи, съдът ще се произнесе само по искането на единия от родителите.

Горепосочената информация за упражняването на родителските права след прекратяването на брака на родителите важи и в случаи, в които се разделят партньори на семейни начала. Следователно съдът може да присъди съвместно упражняване на родителските права на родителите на дете, родено извън брака, ако съвместното домакинство е прекратено или дори ако то никога не е съществувало, при условие че има сключено споразумение относно местопребиваването, което е във висш интерес на детето.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Вж. въпрос 4.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Родителите могат да потърсят съвет от службите за социално подпомагане на деца или млади хора (семейно консултиране) или от частни организации. Освен това родителите могат да посещават медиация, консултации за двойки или консултации за родители или да използват други консултантски услуги.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдията в съда по настойничество (*Pflegschaftsgericht*) може да инициира официално и да се произнесе само по производства, свързани с упражняването на родителските права и правото на лични отношения. Ако благополучието на детето е изложено на сериозен риск, трябва да бъдат уведомени службите за социално подпомагане на деца и млади хора. Ако детето се намира в непосредствена опасност, службите могат да предприемат подходящи мерки, включително да отнемат родителските права в най-сериозните случаи.

Въпросът с издръжката за дете може да бъде решен само по искане на законния представител на детето или на пълнолетно лице, което има право на издръжка, но не може да бъде решен служебно от съда. Издръжката за дете трябва да се претендира като част от безспорно съдебно производство (*Außerstreitverfahren*). Това важи и за деца, които са пълнолетни. Отговорни за това са съдебните служители (*Rechtspfleger*).

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Родителят, който не упражнява родителските права, има правото да бъде информиран своевременно от лицето, което упражнява тези права, за важни въпроси, касаещи детето, и за планирани мерки, които изискват колективно представителство в случай на съвместно упражняване на родителските права (член 167, параграфи 2 и 3 от Гражданския кодекс на Австрия), както и да изрази мнението си относно тази информация (право на информация и изразяване на мнение). Коментарите му трябва да бъдат взети под внимание, ако изразените от него желания служат в по-голяма степен на интересите на детето. Тези права обхващат и по-малко важни въпроси (при условие че не са просто ежедневни въпроси), ако въпреки готовността на родителя, който не упражнява родителските права, той няма редовни преки лични отношения с детето, например поради обстоятелства, които не позволяват това, или поради отказа на детето от такива контакти (член 189, параграф 3 от Гражданския кодекс на Австрия).

Ако родителят, който упражнява родителските права, продължава да не изпълнява горепосочените задължения, съдът може да издаде подходящи разпореждания при поискване, както и служебно, в случай че е изложено на риск благополучието на детето (член 189, параграф 4 от Гражданския кодекс на Австрия). Съдът може да издаде например конкретни заповеди по отношение на родителя, който не изпълнява задълженията си, или да упълномощи родителя, който не упражнява родителските права, да получава сам информация от доктора или училището. Ако поведението на родителя, който упражнява родителските права, излага на риск благополучието на детето, правата му могат да му бъдат отнети частично или изцяло съгласно член 181 от Гражданския кодекс на Австрия.

Правото на информация и изразяване може да бъде ограничено или отнето от съда, ако упражняването му застрашава сериозно благополучието на детето. Същото се прилага и ако въпросният родител злоупотребява с тези права или ги упражняват по начин, който е неприемлив за другия родител. Правата се прекратяват и ако самият родител откаже да има лични отношения с детето без основание (член 189, параграф 2 от Гражданския кодекс на Австрия).

Упражняването на родителските права трябва винаги да се извършва по начин, който е във висшите интереси на детето. Когато се определя кои са висшите интереси на детето, следва да бъдат взети предвид неговата личност и нужди, по-специално неговите дарби, способности, предпочитания и потенциал за развитие, както и условията на живот на родителите.

За да се гарантира благополучието на детето, всички лица, упражняващи родителски права (родители, баби и дядовци, приемни родители, други), и лица, които имат други права и задължения по отношение на дете (напр. право на лични отношения), трябва да се въздържат от всякакви действия, които биха могли да навредят на връзката на детето с други лица, които имат права и задължения по отношение на него, или всякакви действия, които биха могли да затруднят такива лица да изпълняват задълженията си (изисквания за добро поведение [*Wohlverhaltensgebot*], член 159 от Гражданския кодекс на Австрия).

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Принципът на самостоятелно представителство се прилага по отношение на законното представителство, т.е. всеки родител има право и е задължен да представлява сам детето. Следователно предприето от единия родител правно действие е все пак правно действително дори и другият родител да не е съгласен с него (член 167, параграф 1 от Гражданския кодекс на Австрия). Съгласието на двамата родители, които са упълномощени да представляват детето, се изисква само в случаите, изброени в член 167, параграф 2 от Гражданския кодекс на Австрия (напр. при промяна на собственото име или фамилията на детето, избирането или промяната на религията му, прехвърлянето на детето на външна грижа и др.)

Одобрението на другия родител, който е упълномощен да представлява детето, и съгласието на съда са необходими, когато детето се представлява или когато се дава съгласие от негово име по въпроси, свързани с недвижими имоти, различни от обичайната търговска дейност (член 167, параграф 3 от Гражданския кодекс на Австрия). Те включват например продажбата на активи или учредяване на ипотека върху имот, отказа от право на наследство, безусловното приемане или отказ от наследство и приемането на дарения, обременени с тежести.

В гражданското производство всеки родител има право да представлява сам детето. Ако родителите не могат да постигна съгласие или съдът не определил някой от тях или трето лице за представител на детето, представител ще бъде родителят, който пръв е предприел процесуално действие (*Verfahrenshandlung*) (член 169 от Гражданския кодекс на Австрия). Родителите трябва да спазват изискванията за добро поведение (вж. въпрос 9).

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Съгласно член 109 от Закон за компетентността на обикновените съдилища по граждански дела (*Jurisdiktionsnorm* — JN) компетентният съд е районният съд (*Bezirksgericht*), в чийто съдебен район се намира обичайното местопребиваване на детето или при липсата на местопребиваване в Австрия, неговото (действително) местопребиваване. Ако детето няма местопребиваване в Австрия, компетентният съд е този, в чийто съдебен район се намира обичайното местопребиваване на законния представител. Ако той няма такова пребиваване в Австрия, това е съдът, в чийто съдебен район се намира обичайното местопребиваване на единия родител, в противен случай районният съд на Виена — център (*Bezirksgericht Innere Stadt Wien*). Разликата между обичайното местопребиваване и (обикновеното) пребиваване е в това, че първото обикновено представлява местопребиваването за конкретен, продължителен период от време (приблизително шест месеца).

Молбите за прехвърляне на самостоятелно упражняване на родителски права или участие в упражняването на родителските права могат да се подадат писмено по пощата или лично в районния съд в рамките на така наречените „работни дни“ (*Amtstage*), които са поне веднъж седмично, обикновено във вторник сутрин. Страните не трябва да бъдат представлявани от адвокат. Ако те обаче желаят да бъдат представлявани, могат да бъдат представлявани само от адвокат („относително изискване за законно представителство“ [*relative Anwaltpflicht*] съгласно член 101, параграф 1 от Закона за безспорните съдебни производства).

Молбата трябва да съдържа описание на делото, имената, фамилиите и адресите на молителя и неговия представител и, ако е необходимо, имената и адресите на другите известни му страни, а по въпроси, свързани с гражданския статут, трябва да съдържа и датата, мястото на раждане и гражданството на страните (член 10, параграф 3 от Закона за безспорните съдебни производства).

Ако формата или съдържанието на молбата са неточни или непълни по начин, който възпрепятства по-нататъшните процесуални действия, съдът не трябва да оставя молбата без разглеждане или да я отхвърля незабавно, а първо трябва да поиска да бъдат отстранени нередовностите (член 10, параграф 4 от Закона за безспорните съдебни производства).

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

В тези случаи се прилага безспорно производство в съответствие със Закона за безспорните съдебни производства.

В съответствие с висшите интереси на детето съдът трябва да присъди или да отнеме упражняването на родителските права и правото на лични отношения, по-специално с цел поддържане на надеждни отношения и установяване на правна яснота, като понякога трябва да ги присъди или отнеме временно като част от бързо производство. Това по-специално може да е необходимо след прекратяването на брака или съвместното домакинство на родителите (член 180, параграф 1, точка 1) от Гражданския кодекс на Австрия). Това решение е временно обвързващо и изпълнимо, освен ако не бъде решено друго от съда.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разноските по производството?

В съответствие с членове 63—73 от Гражданския процесуален кодекс (*Zivilprozessordnung* — ZPO) правна помощ се предоставя в граждански производства при поискване, ако дадена страна не е в състояние да плати разноските по производството, без жизненото ѝ равнище да спада под необходимия минимум. В съответствие с член 7, параграф 1 от Закона за безспорните съдебни производства тези разпоредби трябва да се прилагат съответно в безспорните съдебни производства (например производства, свързани с издръжката за дете).

Представено абстрактно, необходимото жизнено равнище се намира между статистическия среден доход на наето лице и равнището на жизнения минимум. Счита се, че страната и нейното семейство, които имат право на издръжка, са изложени на риск, ако по време на по-дълго производство не биха могли да водят дори скромен живот, като се вземат предвид всички използвани активи или възможността за акумулиране на спестявания. Възможно е предоставянето и на частична правна помощ.

Правната помощ ще бъде одобрена само ако предвиджаното правно действие или защита не изглеждат очевидно несериозни или лишени от смисъл. Правна помощ може да се предоставя както на физически, така и на юридически лица. Гражданството на страната е без значение.

Правната помощ включва по-специално временно освобождаване от плащането на съдебни такси и такси за свидетели, хонорари на вещи лица, устни преводачи, както и плащане на пътните разходи на страната, ако тя трябва да се яви лично. Ако представителството от адвокат е необходимо по закон (като например при спорове, включващи суми, надхвърлящи 5000 EUR, или при производства пред окръжните съдилища [*Landesgerichte*]) или ако изглежда необходимо с оглед на обстоятелствата по делото, на страната ще и бъде назначен временно австрийски адвокат, без да е необходимо да плаща за това. Адвокатът ще даде на страната правен съвет преди производството с оглед на извънсъдебно уреждане на спора.

В член 71 от Гражданския процесуален кодекс се посочва, че страните, получаващи правна помощ, ще бъдат задължени да изплатят част от сумите или целите суми, от които временно са били освободени и които все още не са изплатени. Освен това те ще трябва да платят на назначения им адвокат по установените тафири, ако и веднага щом като са в състояние да го направят, без да излагат на риск необходимите средства за съществуването си. Задължението за изплащане се погасява три години след приключване на производството. За да провери дали са изпълнени условията за изплащането, съдът може да поиска от страната да представи в подходящ срок нова декларация за имуществено състояние (*Vermögensbekenntnis*) заедно с основателни доказателства.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Решенията на първоинстанционния съд относно родителската отговорност могат да бъдат обжалвани (член 45 от Закона за безспорните съдебни производства). Крайният срок за обжалване е 14 дни от датата, на която е връчено писмено копие на решението (член 46, параграф 1 от Закона за безспорните съдебни производства). По правило по жалбата се произнася второинстанционният съд.

В определени случаи като част от апелативното производство е възможно подаването на касационни жалби (*Revisionsrekurs*) пред Върховния съд (*Oberster Gerichtshof*) срещу решение, постановено от апелативния съд (*Rekursgericht*) (вж. член 62 от Закона за безспорните съдебни производства). Такива жалби са допустими само ако се решава правен въпрос от съществено значение за поддържането на правно единство, на правна сигурност или на развитие на правото. Такива жалби обаче не са допустими по някои въпроси, като например въпроси, свързани с правна помощ, разходи и такси. Крайният срок за касационното обжалване е 14 дни от датата на връчване на решението, постановено от апелативния съд (член 65, параграф 1 от Закона за безспорните съдебни производства). Жалбата трябва да бъде подписана от адвокат или от нотариус (член 65, параграф 3, точка 5) от Закона за безспорните съдебни производства).

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Съгласно член 110, параграф 2 от Закона за безспорните съдебни производства решенията не могат да се изпълняват в съответствие с Кодекса за принудително изпълнение (*Exekutionsordnung*). Съгласно член 79, параграф 2 от Закона да безспорните съдебни производства съдът трябва да разпреди подходящите обвързващи мерки при поискване или служебно. Тези мерки включват глоби, задържане за срок до една година, задължително присъствие, проверка на документи, информация и други движими вещи и назначаването на довереник, който трябва да предприемат разумни действия за сметка и по вина на лицето, което е в неизпълнение. Решенията относно личните отношения трябва да бъдат изпълнявани и против волята на родителя, който не живее в общо домакинство с детето. Съдът може да изпълнява решенията относно упражняването на родителските права и като използва подходяща пряка принуда.

Съгласно член 110, параграф 3 от Закона за безспорните съдебни производства съдът може да се въздържа по собствена преценка от принудително изпълнение само ако и докато това застрашава благополучието на детето. Освен това при изпълнението на решенията относно упражняването на родителските права, постановени от съда или одобрени от него, съдът може да потърси помощ от службите за социално подпомагане на деца и млади хора или от семейния съд, по-специално във връзка с полагането на временни грижи за детето, ако това е необходимо, за да се гарантира благополучието му. Само съдебните органи обаче могат да използват пряка принуда, за да изпълняват съдебните решения. Те могат да поискат помощ от полицията.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Съгласно член 21 от Регламент Брюксел II решенията, постановени от други държави членки, ще бъдат признавани без изискване за специална процесуални действия.

Необходима е процедура за признаване на решение, постановено от чуждестранен съд (процедура за „екзекватура“), за изпълнение на решенията за упражняване на родителските права (член 28 и следващите от Регламент Брюксел IIa); подробностите за уреждане на процедурата са оставени на държавите членки съгласно член 30 от Регламента. В Австрия това се урежда от членове 112—116 от Закона за безспорните съдебни производства.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Исканията за непризнаване на решение за упражняване на родителските права, постановено в друга държава членка (член 21, параграф 3 от Регламент Брюксел IIa), както и процедурата за екзекватура, са от компетентността на районния съд, в чийто съдебен район се намира обичайното местопребиваване на детето, или при липсата на такова, неговото местопребиваване в Австрия. Ако детето няма местопребиваване в Австрия, компетентният съд ще бъде този, в чийто съдебен район се намира обичайното местопребиваване на законния представител, или при липсата на местопребиваване в Австрия и доколкото това има връзка с детето, съдът, в чийто съдебен район се намира обичайното местопребиваване на единия от родителите. В противен случай компетентният съд ще бъде районният съд на Виена — център (раздел 109a от Закона за компетентността на обикновените съдилища по граждански дела във връзка с член 109 от този закон).

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Ако съгласно Регламент Брюксел IIa или Хагската конвенция от 1996 г. относно защитата на децата за компетентни се считат австрийските съдилища, те ще прилагат главно австрийското право.

Последна актуализация: 18/07/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност - Румъния

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

В румънския граждански кодекс (*Codul Civil*) се използва понятието **родителска отговорност** (*autoritateapărintească*). Родителска отговорност означава всички права и задължения по отношение на детето и неговото имущество. Правата и задълженията се носят поравно от двамата родители и се упражняват в най-добрия интерес на детето. Родителската отговорност се упражнява, докато детето придобие пълна дееспособност. Родителските права и задължения (предвидени в членове 487—499 от Гражданския кодекс и Закона за защита и насърчаване на правата на децата № 272/2004 (*Legea nr. 272/2004*)) по отношение на детето включват наред с другото:

правото и задължението да установят и съхранят самоличността на детето. Детето трябва да бъде регистрирано непосредствено след раждането, като има право на име и гражданство. Родителите избират собственото и фамилното име на детето;

правото и задължението да отглеждат детето. Родителите имат правото и задължението да отглеждат детето, да се грижат за неговото здраве и за физическото, психологическото и интелектуалното му развитие, за неговото възпитание, образование и професионално обучение в съответствие със собствените си убеждения и с качествата и нуждите на детето;

правото и задължението да осигурят надзор върху детето;

правото и задължението да осигурят издръжка за детето. Родителите са задължени както съвместно, така и поотделно, да предоставят издръжка за своето ненавършило пълнолетие дете. Родителите са задължени да издържат пълнолетното си дете до завършване на образованието, ако той/тя продължава да следва, но не по-късно от навършването на 26-годишна възраст;

правото да налагат някои дисциплинарни мерки срещу детето. Забранено е предприемането на мерки, включително някои форми на физическо наказание, които биха могли да увредят физическото, психическото или емоционалното състояние на детето;

правото да искат връщането на детето от всяко лице, което го задържа без да има право на това;

правото на родителите да се съберат със своето дете. Това право е свързано с правото на детето да не бъде разделяно от родителите си, освен поради извънредни и временни причини (например мерки за временно настаняване в приемен дом);

правото на родителя на лични отношения с детето му. Начини за осъществяване на лични отношения с детето например са: посещаване на детето в неговия дом, посещаване на детето, докато то е в училище, предоставяне на възможност на детето да прекарва ваканцията си с всеки от своите родители;

правото да определят жилището на детето. Ненавършилото пълнолетие дете трябва да живее със своите родители. Ако родителите не живеят заедно, те определят жилището на детето по взаимно съгласие. В случай на разногласие между родителите решението се взема от Съда по настояничеството (*Instanța de tutelă*);

правото да дадат съгласие за годеж и брак на детето в случай на ненавършили пълнолетие деца, навършили 16-годишна възраст; правото да дадат съгласие за осиновяване на детето;

правото да оспорват мерките, предприемани от органите по отношение на детето, и да подават молби и завеждат дела от свое име и от името на детето.

Родителските права и задължения (предвидени в членове 500—502 от Гражданския кодекс) по отношение на имуществото на детето включват наред с другото:

управление на имуществото на детето. Родителят няма права върху имуществото на детето, както и детето няма права върху имуществото на родителя, освен правото да наследява и правото на издръжка. Родителите имат правото и задължението да управляват имуществото на своето ненавършило пълнолетие дете и да представляват детето за целите на правни граждански актове или да дават своето съгласие относно такива актове. След като навърши 14 години, ненавършилото пълнолетие дете упражнява своите права и изпълнява задълженията си самостоятелно, но със съгласието на родителите и, по целесъобразност, на Съда по настойничеството;

правото и задължението да представляват ненавършило пълнолетие дете за целите на граждански актове и да дават съгласието си относно такива актове. До навършване на 14-годишна възраст детето се представлява от родителите за целите на гражданските актове, тъй като не е дееспособно. На възраст 14—18 години детето разполага с ограничена дееспособност, при което упражнява своите права и изпълнява задълженията си самостоятелно, но с предварителното съгласие на родителите.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Правата и задълженията принадлежат поравно на двамата родители (член 503, параграф 1 от Гражданския кодекс), когато родителите са сключили брак, но също и след развод (член 397 от Гражданския кодекс); същото се отнася и за децата, родени извън брака, чийто произход от двамата родители е установен, както и в случаите, когато двамата родители съжителстват като партньори (член 505, параграф 1 от Гражданския кодекс).

Родителската отговорност не се упражнява поравно от (разделени) родители: в случай на прекратяване на брака с развод, ако съдът прецени, че е в интерес на детето родителската отговорност да се упражнява само от единия родител (член 398 от Гражданския кодекс); в случай на унищожаване на брака (член 305, параграф 2 от Гражданския кодекс); ако детето е родено извън брака и родителите не съжителстват като партньори (член 505, параграф 2 от Гражданския кодекс).

Съгласно член 507 от Гражданския кодекс родителската отговорност се упражнява от единия от родителите, когато другият родител е починал, лишен е от родителски права или е поставен под запрещение.

Родителската отговорност се упражнява от родителите частично, когато правата и задълженията са възложени на трето лице или на институция за социално подпомагане (член 399 от Гражданския кодекс).

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Родителят на непълнолетно дете, навършило 14-годишна възраст, има родителски права и задължения само по отношение на детето. Правата и задълженията по отношение на имуществото на детето се полагат на настойника на детето или на друго лице.

Настойничество на ненавършили пълнолетие деца се учредява, когато и двамата родители са починали, считат се за неизвестни, лишени са от родителски права или им е наложена наказателна санкция лишаване от родителски права, поставени са под запрещение, в неизвестност са или са обявени по съдебен ред за умрели, или когато съдът реши — в случай на прекратяване на осиновяване, че за защита на интересите на ненавършилото пълнолетие дете трябва да бъде учредено настойничество.

Настойничество се учредява и когато вследствие на налагане на мярка лишаване от родителски права, за детето не се грижи нито един от родителите му.

По изключение съдът по настойничеството може да реши да настани детето при роднина на семейството или при друго семейство или лице — с тяхно съгласие, или в институция за полагане на грижи.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

По принцип след развод родителската отговорност принадлежи съвместно на двамата родители или само на единия от родителите, ако това е обосновано от защитата на най-добрия интерес на детето. Другият родител запазва правото да следи как се отглежда и образова детето и правото да даде съгласието си за неговото/нейното осиновяване.

По изключение Съдът по настойничеството може да реши да настани детето при роднина на семейството или при друго семейство или лице — с тяхно съгласие, или в институция за полагане на грижи. Те упражняват правата и изпълняват задълженията на родители по отношение на детето (член 399 от Гражданския кодекс).

Когато детето е родено извън брака, но родството и с двамата родители е установено, родителската отговорност се упражнява съвместно и поравно от родителите, ако те съжителстват като партньори. Ако родителите на детето, родено извън брака, не съжителстват като партньори, родителската отговорност се упражнява само от единия родител.

Развод по взаимно съгласие може да бъде допуснат от нотариус, дори ако има ненавършили пълнолетие деца, родени от брака, извън брака или които са осиновени, ако съпрузите са постигнали споразумение по всички аспекти, касаещи: фамилното име, което децата ще ползват след развода, упражняването на родителските права от двамата родители, определянето на дома на децата след развода, как ще бъдат съхранени личните отношения между разделения родител и всяко дете, както и определянето на приноса на всеки от родителите към покриването на разходите по отглеждане на детето, възпитанието, образованието и професионалното обучение на децата. Ако от констатацията в доклада на социалните служби стане ясно, че споразумението между съпрузите относно съвместното упражняване на родителската отговорност или относно определянето на дома на децата не е в интерес на детето, нотариусът отхвърля молбата за развод и съветва съпрузите да се обърнат към съда.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Родителите могат да постигнат съгласие относно упражняването на родителската отговорност или за мерките, които да бъдат предприети за закрила на детето, със съгласието на Съда по настойничеството, ако това е в най-добрия интерес на детето (член 506 от Гражданския кодекс).

Страните могат да се явят по всяко време в хода на производството, дори без да са призовани, за да поискат утвърждаване на тяхното споразумение с произнасяне на съдебно решение според това споразумение. Съдебното решение за утвърждаване на споразумението е окончателно и подлежи на изпълнение.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Медиацията е факултативен способ, който се използва преди да бъде сезиран съда. В хода на съдебния процес съдебните органи са задължени да уведомят страните за възможността да се използва медиация и за предимствата от това. Ако не бъде постигнато споразумение чрез медиация, спорните въпроси се решават от съда.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Вж. отговора на въпрос 1.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Ако съдът реши, че родителската отговорност трябва да се упражнява само от единия от родителите, въпросният родител решава самостоятелно всички въпроси, свързани с детето. Другият родител запазва правото да следи възпитанието и образованието на детето, както и правото да даде съгласие за неговото осиновяване.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Родителите упражняват родителската отговорност съвместно и поравно. Що се отнася до добросъвестни трети страни, ако някой от родителите самостоятелно извърши обикновено правно действие за упражняване на родителски права и изпълнение на родителски задължения, тогава се приема, че той е действал със съгласието на другия родител.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Молбите за защита на физически лица, които попадат в сферата на компетентност на съда по настояничеството и семейните въпроси (съд от първа инстанция или, по целесъобразност, Трибунальът за непълнолетни лица и семейноправни въпроси — *tribunalele specializate pentru minori și familie*), се разглеждат от териториално компетентния съд по постоянното или временното местожителство на защитеното лице (член 94 от Гражданския процесуален кодекс (*Codul de Procedură Civilă*)).

Съдът по местожителството на ищеца е компетентен да разглежда молби, свързани с установяването на майчинство или бащинство, а съдът по местожителството на ищеца, който се явява вискател на издръжка, е компетентен да разглежда молби, свързани със задължения за издръжка (включително държавна издръжка за деца).

Документите, които трябва да бъдат приложени към исковата молба, са: копие на удостоверението за раждане на ненавършилото пълнолетие дете, копие на личната карта, копие на съдебното решение за развод, постигнатото споразумение чрез медиация (ако има такова) и всички други документи, които се считат за полезни при разрешаване на делото. Молбата е освободена от гербов налог.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Съдът може да предприема временни мерки чрез заповед на председателя в хода на целия бракоразводен процес (специално производство с кратки срокове за уреждане) относно определянето на дома на ненавършилите пълнолетие деца, относно задължението за издръжка, относно събирането на държавната издръжка за деца и относно ползването на семейното жилище (член 919 от Гражданския процесуален кодекс).

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Правна помощ може да се предоставя въз основа на Извънредна наредба № 51/2008 (*Ordonanța de Urgență nr. 51/2008*) относно публичната правна помощ по граждански въпроси, одобрена и изменена със Закон № 193/2008 (*Legea nr. 193/2008*), с последващите изменения.

Правната помощ може да бъде предоставена отделно или кумулативно под формата на съдействие от адвокат, заплащане за вещо лице, устен или писмен превод, плащане на таксата на съдебен изпълнител, за освобождавания, намаления, разсрочване или отсрочване на плащането на съдебни такси.

На пълна правна помощ имат право лица, чиито нетни месечни доходи на човек от семейството са били под 300 RON през последните два месеца преди подаването на молбата. Ако доходът е бил под 600 RON, правната помощ се покрива на 50%. Определените условия обаче не пречат заявителите, чиито средства надвишават посоченото ниво, да получат правно съдействие, ако докажат, че не могат да заплатят съдебните разходи поради разлика в жизнения стандарт в държавата на постоянното или обичайно местожителство и държавата на съда.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Съдебните решения по дела, свързани с упражняване на родителска отговорност (присъединени към бракоразводно дело или като самостоятелно дело), подлежат само на обжалване или само на съдебно преразглеждане в срок до 30 дни, считано от постановяването на съдебното решение, ако става дума за съдебно решение за утвърждаване на споразумението между страните.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Ако длъжникът не изпълни доброволно своето задължение, вискателят трябва да се обърне към съдебен изпълнител. Съдебният изпълнител иска от компетентния съд по местоизпълнението съгласие за принудително изпълнение. Въпросът се решава в закрито заседание, без призоваване на страните.

Ако искането за принудително изпълнение бъде уважено, съдебният изпълнител изпраща съдебно разпореждане и призовка до родителя или лицето, при което е настанено ненавършилото пълнолетие дете, с което му съобщава датата, на която трябва да се яви с ненавършилото пълнолетие дете, което следва да бъде поето от вискателя, или му нарежда да позволи на другия родител да упражнява своето право на лични отношения с ненавършилото пълнолетие дете.

Ако длъжникът не изпълни своето задължение, съдебният изпълнител преминава към принудително изпълнение в присъствието на представител на Генерална дирекция „Социално подпомагане и закрила на детето“ и, при нужда, в присъствието на психолог и полицейски служители. Никой няма право да тормози ненавършилото пълнолетие дете или да го подлага на натиск в хода на принудителното изпълнение.

Ако длъжникът не изпълни своето задължение, определената от съда санкция важи до изпълнението, като съдебният изпълнител сезира прокурора за започване на преследване по наказателен ред.

Ако ненавършилото пълнолетие дете откаже, изпълнителят представя официален доклад на представителя на Генерална дирекция „Социално подпомагане и закрила на детето“ и компетентният съд нарежда ненавършилото пълнолетие дете да премине програма за консултиране, която се съставя въз основа на доклада на психолога. Ако ненавършилото пълнолетие дете откаже това, след като е възобновено принудителното изпълнение, вискателят може да се обърне към съда за налагане на санкция.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

За признаване на решение относно родителската отговорност се прилагат разпоредбите на Регламент (ЕО) № 2201/2003. Молбата се подава до съда по постоянното местожителство на ответника или по неговото местопребиване в Румъния. Решението за признаване може да се обжалва пред апелативния съд (*Curtea de Apel*), който е териториално компетентен, или да се оспори с искане за съдебно преразглеждане пред Висшия касационен съд (*Înalta Curte de Casație și Justiție*).

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

За да оспори признаването на решение относно родителската отговорност, заинтересованото лице може да се обърне към трибунала по местожителството на ответника или неговото местопребиваване в Румъния.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

В член 2611 от Гражданския кодекс е предвидено, че приложимото право по отношение на родителската отговорност и защитата на децата се определя в съответствие с Конвенцията за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, приета в Хага на 19 октомври 1996 г., ратифицирана със Закон № 361/2007.

Последна актуализация: 27/10/2016

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [sk](#) е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Родителска отговорност - Словакия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Според Закона за семейството на Словакия (Закон № 36/2005 за уреждане на семейните въпроси и за изменение на някои други закони — *Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov*) и съдебната практика, родителската отговорност (т.е. родителските права и задължения — упражняване на родителските права) по-специално включва грижи за детето, издръжка, представителство и управление на имуществото на детето.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителските права и задължения по отношение на детето принадлежат съвместно на двамата родители, независимо от това дали детето е родено в брака или извън брака и дали родителите живеят заедно или не (имат брак, разделени са или са разведени).

Съдът може да лиши родител от неговите/нейните родителски права и задължения (или да ги ограничи), когато сериозни обстоятелства го налагат, както е предвидено в член 38, параграф 4 от Закона за семейството.

Съдът може да признае родителските права и задължения на ненавършил пълнолетие родител на възраст над 16 години за полагане на лични грижи за ненавършило пълнолетие дете, ако са спазени условията, предвидени в член 29 от Закона за семейството.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Да. Ако и двамата родители на ненавършило пълнолетие дете са недееспособни, били са лишени от родителски права и задължения или са починали, съдът трябва да назначи настойник, който да отглежда лично ненавършилото пълнолетие дете, да го представлява и да управлява имуществото на детето.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Съдът трябва да се произнесе по разпределяне и упражняване на родителските права и задължения (дори когато двамата родители продължават да упражняват родителските права и задължения съвместно) или да одобри споразумение между тях.

Според член 36, параграф 1 от Закона за семейството „[р]одителите на ненавършило пълнолетие дете, които живеят разделено, може по всяко време да постигнат споразумение относно упражняването на своите родителски права и задължения. Ако родителите не постигнат споразумение, съдът може да определи как да упражняват техните права и задължения дори за това да не е подадена молба. По-специално съдът определя на кой от родителите да предостави упражняването на родителските права (*osobná starostlivosť* — лични грижи) по отношение на ненавършилото пълнолетие дете. Разпоредбите на членове 24, 25 и 26 се прилагат *mutatis mutandis*.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Споразумението между родителите по отношение на родителските права и задължения трябва да бъде одобрено от съда.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Възможно е извънсъдебно разрешаване на спорове чрез медиация в съответствие със Закон № 420/2004 относно медиацията. Този закон се прилага също така при спорове, произтичащи от отношения, които се уреждат от семейното право. Медиацията е извънсъдебна процедура, в рамките на която съответните страни използват помощта на медиатор, за да разрешат спор, възникнал от тяхно договорно или друго правоотношение. Всяко споразумение, което е постигнато чрез медиация, трябва да бъде оформено в писмен вид и е обвързващо за страните в производството по медиация.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

По принцип съдът може да се произнася по всички въпроси освен присъждане на самостоятелно упражняване на родителските права (лични грижи) на единия от родителите. Родител може да упражнява сам родителските права по отношение на детето само ако другият родител е лишен от родителски права и задължения. На практика обаче съдът определя кой от родителите следва да поеме личната грижа за детето, кой да представлява детето и да управлява имуществото на детето. Съдът решава също така по какъв начин родителят, на когото не е присъдено упражняването на родителските права по отношение на детето, следва да участва в издръжката на детето и одобрява споразумението между родителите за плащането на издръжка.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Терминът „родителска отговорност“ няма пряк аналог в контекста на словашкото семейно право. В словашкото семейно право се използва терминът „родителски права и задължения“, които винаги се упражняват съвместно от двамата родители (затова никога не може да има „самостоятелно упражняване на родителските права“, освен ако другият родител е починал, недееспособен или лишен от родителски права и задължения). Трябва да се прави разлика между тези случаи и поверяването на детето на „личните грижи“ на дадено лице. Ако детето е поверено на личните грижи на единия от родителите, въпросният родител може да взема решения по всички текущи въпроси, свързани с ежедневния живот на детето, без съгласието на другия родител, но за всички важни въпроси, касаещи упражняването на родителските права и задължения

(управление на имуществото на детето, преместване на детето в чужбина, гражданство, даване на съгласие за предоставяне на здравни грижи, подготовка за бъдеща професия), е необходимо съгласието на другия родител. Ако родителите не могат да постигнат съгласие по даден въпрос, съдът се произнася по молба на единия от родителите.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Съдът може да постанови двамата родители да се редуват при полагането на лични грижи (т.е. съвместно упражняване на родителските права), ако и двамата са в състояние да отглеждат детето и желаят да полагат лични грижи за него и ако това решение е в най-добър интерес на детето с оглед по-доброто удовлетворяване на неговите или нейните потребности. Ако поне единият от родителите е съгласен с условията на споделени лични грижи за детето, съдът трябва да прецени дали съвместните лични грижи са в интерес на детето.

Вж. всички предходни отговори, по-специално отговора на въпрос 8.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

Молбите относно родителски права и задължения се подават до районния съд по местожителството на детето. Не е необходимо да се спазват каквито и да било формалности или да се прилагат документи, тъй като това е производство, което съдът може да образува служебно.

Представянето на документи зависи от съдържанието на молбата. Обикновено е необходимо удостоверението за раждане на детето.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Прилага се опростена процедура с по-малко формалности. Има възможност за постановяване на временни мерки, което става по реда на спешно производство.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Всички производства за уреждане на родителските права и задължения са освободени от съдебни такси. Понастоящем системата за правна помощ в Словакия е ограничена до освобождаването от плащането на съдебни такси и безплатното осигуряване на представител. Много малко хора избират да бъдат представлявани от адвокат, като се има предвид, че производството за родителските права и задължения е охранително. Ако обаче дадено лице отговаря на правните условия за индивидуално освобождаване от съдебни такси, по свое усмотрение съдът може безплатно да осигури представител, в това число адвокат, ако сметне, че представителството е необходимо за защитата на интересите на страната.

Съдът насочва към Центъра за правна помощ всички страни, които искат да им бъде назначен адвокат и отговарят на условията за освобождаване от съдебни такси. Съдът уведомява страните за тази възможност. Съдът може да освободи дадена страна напълно или частично от съдебни такси, ако това е обосновано от нейното положение и ако това не би било произволен или очевидно неуспешен опит или възпрепятстване на правосъдието. Освен ако съдът реши друго, освобождаването се отнася за цялото производство и има обратно действие. Все пак такси, които са платени преди издаването на решението за освобождаване, не се възстановяват.

Центърът за правна помощ предоставя правна помощ и система за сигурност на физически лица, които, поради своето икономическо положение, не могат да се възползват от правни услуги, за да упражнят и защитят своите права. Обхватът на предоставената правна помощ е уреден със Закон № 327/2005 относно предоставянето на правна помощ на лица в неблагоприятни икономически условия.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, възможно е да се обжалват решения за родителски права и задължения.

14 За изпълнението на решението относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Молбата за принудително изпълнение на решение се подава до общия съд на детето. Производството за принудително изпълнение на решение е уредено със Закон № 99/1963 — Граждански процесуален кодекс.

Прилагат се обикновените изпълнителни процедури (съдебно принудително изпълнение), освен когато става дума за принудително изпълнение на решения за лични грижи (ако дете следва да бъде върнато на родител, който според решението има право да полага лични грижи). В такива случаи производството е по-строго (финансови санкции и евентуална намеса на полицията или други компетентни правоприлагащи органи).

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Съдебните решения за родителските права и задължения, издадени от съд в друга държава членка, се признават и изпълняват в Република Словакия без изискване на специални процесуални действия в съответствие с член 21, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, т.е. без да е необходимо решението да се обявява за изпълняемо.

Дадена заинтересована страна обаче може да поиска решение относно родителски права и задължения, издадено в друга държава членка, да бъде обявено за изпълняемо и тогава се прилага процедурата, предвидена в глава III, раздел 2 от Регламента.

Молбите се подават до районния съд по местожителството на детето или, ако детето няма местожителство, до съда, в чийто район понастоящем детето пребивава, а ако там няма такъв съд, компетентен е Районният съд I в Братислава.

Към молбата за признаване на решение или за обявяване на решение за изпълняемо трябва да бъде приложено копие на решението за родителските права и задължения, което отговаря на изискванията за доказване на автентичността, и документ, удостоверяващ решението, който се издава по искане на заинтересованата страна от съответния съд на произход, т.е. съда, който е издал решението за родителските права и задължения.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Молбите винаги се подават до районния съд, който е издал първоначалното решение, но жалбите се разглеждат от окръжния съд. Жалбите срещу признаването на решения относно родителските права и задължения се разглеждат и по тях се вземат решения в съответствие с Гражданския процесуален кодекс.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Словашките съдилища се произнасят по производства относно родителски права и задължения само ако детето има обичайно местожителство в Република Словакия. Ако детето не живее в Република Словакия, но там се намира неговото или нейното обичайно местопребиване, или ако родителите не живеят в Република Словакия или са граждани на различни държави, тогава се прилагат разпоредбите на словашкото законодателство в съответствие с Хагската конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата (реф. № 344/2002) (глава III от Конвенцията).

Според Закон № 97/1963 относно международното частно и процесуално право отношенията между родителите и децата, включително възникването или прекратяването на родителски права и задължения, се ръководят от правото на държавата по обичайното местопребиване на

детето. В изключителни случаи съдът може да вземе предвид правото на друга държава, когато е налице важна връзка с разглеждания въпрос и ако това е необходимо с оглед защитата на детето или неговото или нейното имущество. Родителските права и задължения, които произтичат от държавата по първоначалното обичайно местопребиваване на детето, остават в сила дори при промяна на обичайното местопребиваване на детето. Ако единият от родителите не притежава някое от родителските права и задължения, които са признати според словашкото право, упражняването на въпросните права и задължения започва, когато детето има обичайно местопребиваване в Република Словакия. Упражняването на родителските права и задължения се ръководи от правото на държавата по обичайното местопребиваване на детето.

Разпоредбите на Закона относно международното частно и процесуално право се прилагат само ако няма международно споразумение или ако съществуващото международно споразумение не съдържа стълкловителни критерии за определяне на приложимото право.

Освен Хагската конвенция от 1996 г., Република Словакия е обвързана по редица двустранни споразумения, съдържащи разпоредби относно приложимото право, и тези разпоредби имат предимство пред разпоредбите на Закона относно международното частно и процесуално право в производствата за родителски права и задължения. Въпросните споразумения са следните:

България: Договор между Чехословашката социалистическа република и Народна република България за правна помощ и уреждане на отношения по граждански, семейни и наказателни дела (София, 25 ноември 1976 г., Указ № 3/1978)

Хърватия, Словения: Договор между Чехословашката социалистическа република и Социалистическа федеративна република Югославия за уреждане на отношения по граждански, семейни и наказателни дела (Белград, 20.1.1964 г., Указ № 207/1964)

Унгария: Договор между Чехословашката социалистическа република и Народна република Унгария за правна помощ и уреждане на отношения по граждански, семейни и наказателни дела (Братислава, 28 март 1989 г., реф. № 63/1990)

Полша: Договор между Чехословашката социалистическа република и Народна република Полша за правна помощ и уреждане на отношения по граждански, семейни и наказателни дела (Варшава, 21.12.1987 г., Указ № 42/1989)

Румъния: Договор между Чехословашката социалистическа република и Народна република Румъния за правна помощ и уреждане на отношения по граждански, семейни и наказателни дела (Прага, 25.10.1958 г., Указ № 31/1959)

Последна актуализация: 14/01/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.